

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

**«ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ Η.Π.Α, ΡΩΣΙΑ, ΚΙΝΑ ΚΑΙ Η
ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ»**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

Κ. ΑΓΓΕΛΟΣ ΚΟΤΙΟΣ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΑΡΑΚΩΣΤΑΣ

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ:

ΜΘ11012

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ

14/6/2013

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

❖ ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	4
❖ ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
❖ ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	9
❖ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ, ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΩΣΗ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΗΠΑ, ΚΙΝΑ, ΡΩΣΣΙΑ.....	15
❖ ΟΙ ΕΥΡΩ – ΑΤΛΑΝΤΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ:	
➤ ΡΟΛΟΣ ΣΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ.....	20
➤ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	21
➤ ΕΜΠΟΡΙΟ.....	23
➤ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ.....	24
➤ ΑΛΛΑ ΠΕΔΙΑ.....	25
➤ ΔΙΑΦΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ.....	27
➤ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ.....	28
❖ ΟΙ ΕΥΡΩ – ΚΙΝΕΖΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ:	
➤ ΡΟΛΟΣ ΣΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ.....	31
➤ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	32
➤ ΕΜΠΟΡΙΟ.....	33
➤ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ.....	35
➤ ΑΛΛΑ ΠΕΔΙΑ.....	36
➤ ΔΙΑΦΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ.....	37
➤ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ.....	38

❖ ΟΙ ΕΥΡΩ – ΡΩΣΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ:	
➤ ΡΟΛΟΣ ΣΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ.....	41
➤ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	42
➤ ΕΜΠΟΡΙΟ.....	43
➤ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ.....	44
➤ ΑΛΛΑ ΠΕΔΙΑ.....	46
➤ ΔΙΑΦΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ.....	48
➤ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ.....	49
❖ ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ:	
➤ ΤΟ ΠΛΕΓΜΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ.....	52
➤ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ.....	53
❖ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΗΠΑ, ΡΩΣΣΙΑ ΚΑΙ ΚΙΝΑ:	
➤ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΗΠΑ.....	55
➤ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΡΩΣΣΙΑΣ.....	58
➤ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΚΙΝΑΣ.....	60
➤ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΗΠΑ, ΚΙΝΑ ΚΑΙ ΡΩΣΣΙΑ.....	62
❖ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ.....	64
❖ ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	70

❖ ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία αφορά, πρώτον την παρουσίαση και την αναφορά στις οικονομικές σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις χώρες Η.Π.Α, Κίνα και Ρωσία στο τομέα του εμπορίου, των επενδύσεων, της ενέργειας, του περιβάλλοντος, τις διενέξεις που υπάρχουν καθώς και του πλαισίου συνεργασίας βάσει του οποίου κινούνται οι οικονομικές σχέσεις. Δεύτερον γίνεται λόγος για τις οικονομικές σχέσεις της Ελλάδος με τις χώρες αυτές στον τομέα του εμπορίου, των επενδύσεων και της ενέργειας και τέλος παρατίθεται η προσωπική μου άποψη όσον αφορά τις προοπτικές των σχέσεων τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και της Ελλάδος με τις προαναφερθείσες χώρες.

Ο λόγος για τον οποίο επιλέχθηκε το θέμα αυτό, είναι ότι η οικονομία αποτελεί την κυριότερη πτυχή της ισχύος μίας χώρας, βάσει της οποίας είναι δυνατόν να “χτίσει” την περαιτέρω πιθανή ή υπαρκτή ανάδειξη της ως μία σεβαστή δύναμη στο παγκόσμιο πολιτικό – οικονομικό σύστημα. Σήμερα παρατηρείται η άνοδος του φαινομένου της “περιφεραιοποίησης” και η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί πρότυπο του μοντέλου αυτού και η σημασία της για την Ελλάδα είναι απολύτως σημαντική. Αν συνυπολογίσουμε, πρώτον τον αυξημένο ρόλο που έχουν οι Η.Π.Α για την οικονομία της Ε.Ε, την ολοένα και μεγαλύτερη εξάρτηση της Ε.Ε με την Ρωσία όσο αφορά την ενέργεια, την ολοένα αυξανόμενη σημασία της Κίνας στο διεθνές εμπορικό σύστημα και την θέση της Ελλάδος η οποία ή θα αποτελέσει τον “δούρειο ίππο” για την αποδιοργάνωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (και της Ευρωζώνης) ή τον “ακρογωνιαίο λίθο” της οικονομικής ανάκαμψης, για αυτούς τους λόγους θεώρησα πρόπον να ασχοληθώ με τις οικονομικές σχέσεις της Ε.Ε και της Ελλάδος με τις χώρες Η.Π.Α, Ρωσία και Κίνα, οι οποίες χώρες αποτελούν και θα αποτελέσουν τους κυριότερους εμπορικούς εταίρους της Ε.Ε, μέσω μόνο της Ένωσης η Ελλάδα πρώτον μπορεί να ισχυροποιηθεί οικονομικά και δεύτερον η Ε.Ε μόνο μέσω μίας ισχυρής Ελλάδας μπορεί να συνεχίζει να αποτελεί ένα πρότυπο “περιφεραιοποίησης” και ισχυρού οικονομικού πόλου.

❖ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε ένα παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον, το οποίο χαρακτηρίζεται πρώτον από την ολοένα και ταχύτερη διεθνοποίηση του και δεύτερον από το γεγονός ότι πολλοί δρώντες (όπως κράτη, διεθνείς οργανισμοί, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κ.α.) μετέχουν και παίζουν αυξημένο ρόλο στη διεθνή οικονομία, η Ευρωπαϊκή Ένωση και κατά επέκταση η Ελλάδα θα πρέπει όχι μόνο να είναι αρωγοί της διεθνούς οικονομίας αλλά και να αποτελέσουν σημαντικοί και αναπόσπαστοι παράγοντες στο συνεχώς εξελισσόμενο διεθνές οικονομικό σύστημα. Αν και ο όρος “παγκοσμιοποίηση” μπορεί να γεννά αρνητικούς συνειρμούς, από την άλλη μόνο σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον όπως το σημερινό υπάρχουν οι δυνατότητες ανάπτυξης και οικονομικής μεγέθυνσης για όλες τις χώρες ανάλογα βέβαια την θέση τους στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα και την βούληση (πολιτικό – κοινωνική) που διαθέτουν.

Η θέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο διεθνές οικονομικό σύστημα είναι σημαντική και η εμπορική και οικονομική της δύναμη είναι απόλυτα αξιосέβαστη. Παρόλο το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν διαθέτει πολιτική και κοινωνική συνοχή όπως το συμβατικό κράτος ωστόσο, η οικονομική της δύναμη με την πολιτικό - κοινωνική μορφή βάσει της οποίας έχει δημιουργηθεί και συνεχώς διαμορφώνεται σύμφωνα με τις εσωτερικές, αλλά και διεθνείς συνθήκες και καταστάσεις, είναι τόσο περίοπτη ώστε να θεωρείται ένας από τους πόλους της διεθνούς οικονομίας. Ακόμη, παρόλο την πολιτική, κοινωνική και οικονομική ανομοιογένεια και τις αντιθέσεις που προκύπτουν κατά καιρούς στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπάρχουν εκείνοι οι μηχανισμοί και η κοινωνικό – πολιτική βούληση μέσω της οποίας η Ευρωπαϊκή Ένωση μετεξελίσσεται ξεπερνώντας τα εμπόδια και δημιουργεί νέα μέτρα και μηχανισμούς προς όφελος των λαών της.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως μια ιδιότυπη μορφή συνεργασίας μεταξύ κυρίαρχων κρατών τα οποία οικιοθελώς παραχωρούν ορισμένες από τις αρμοδιότητες τους στο διακυβερνητικό -υπερεθνικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί μία ιδιόμορφη εικόνα του φαινομένου της περιφεριοποίησης¹. Αν και η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να χαρακτηριστεί μία μορφή περιφεριοποίησης, εντούτοις συμβάλει στην ενδυνάμωση και στην ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου χωρίς να κλείνει τα οικονομικά της σύνορα και δίχως να διεξάγει οικονομικούς πολέμους με τις άλλες δυνάμεις του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος, αλλά αποσκοπεί στην διαρκή συνεργασία με όλες τις χώρες της υφηλίου.

Ένα ιδιαίτερο στοιχείο που θα ήθελα να προσθέσω εισαγωγικά όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ότι εξαιτίας της εσωτερικής δομής και διαμόρφωσης της το πεδίο πάνω στο οποίο μπορεί και είναι δυνατόν να επενδύσει, παρόλο τις

---

¹ Περιφεριοποίηση αποτελεί το φαινόμενο κατά το οποίο δύο ή περισσότερες χώρες τολμούν μία μεγαλύτερη αμοιβαία οικονομική κυρίως ολοκλήρωση, λόγω πολιτικών και οικονομικών αιτιών.

σημερινές περιπλοκές και εμπόδια που εμφανίζονται στην Ευρώπη σήμερα, είναι το πεδίο της οικονομικής συνεργασίας και στους τομείς του εμπορίου πάνω στους οποίους είναι εφικτό να οικοδομηθεί συν τω χρόνω συνεργασία και σε άλλους τομείς όπως για παράδειγμα πολιτικό – στρατηγικοί.

Όσον αφορά την θέση της Ελλάδος, εισαγωγικά, θα πρέπει να αναφερθεί ότι ούσα η Ελλάδα πλήρες μέλος – κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα οφέλη που μπορεί και αποκομίζει μέσω της σύνδεσης της στο σύστημα τόσο του ενδοκοινοτικού εμπορίου όσο και του εξωτερικού εμπορίου με όλες τις άλλες χώρες του κόσμου είναι σημαντικά. Παρότι σήμερα η Ελλάδα δοκιμάζεται και γενικά η Ευρωπαϊκή Ένωση λόγω της κρίσης του 09', η Ελλάδα όπως και οι χώρες Ιταλία, Ισπανία και Πορτογαλία βεβαίως, μόνο μέσω της Ένωσης κατά την προσωπική μου γνώμη μπορούν να ανταπεξέλθουν στις σημερινές δυσκολίες, διότι η ενδεχόμενη ρήξη των χωρών αυτών και κυρίως της Ελλάδος θα είναι οδυνηρή και θα οδηγήσει σε απομονωτισμό κάτι που θα έχει καταστροφικές συνέπειες, κυρίως βραχυπρόθεσμα, για τους λαούς και τις οικονομίες των χωρών αυτών. Κλείνοντας, όσον αφορά για την θέση της Ελλάδος θα ήθελα να αναφέρω ότι λόγω της χαμηλής οικονομικής δύναμης που διαθέτει ως μεμονωμένο κράτος και λόγω άλλων παραγόντων² θα πρέπει να επιζητεί την ενδυνάμωση της θέσης της στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την συμμόρφωση της όσο το δυνατόν στους κανόνες της Ένωσης έχοντας ως στόχο βέβαια την αξιοποίηση των ευκαιριών ώστε να δημιουργήσει τις συνθήκες για μία πιο εύρωστη οικονομία.

Παρακάτω θα ασχοληθώ ειδικότερα με τις οικονομικές σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις χώρες Κίνα, Ρωσία και τις Η.Π.Α. και την θέση της Ελλάδος στο πλέγμα των οικονομικών αυτών σχέσεων. Μία σύντομη αναφορά στην δύναμη αυτών των χωρών θα ήταν ενδιαφέρουσα.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής σήμερα κατέχουν αναμφίβολα την δεσπόζουσα θέση τόσο στο διεθνές οικονομικό σύστημα όσο και στο πολιτικό και στο στρατηγικό σύστημα. Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο των Η.Π.Α. το οποίο βρίσκεται στον αντίποδα της Ε.Ε. είναι, ότι η Αμερική αποτελεί ένα ομόσπονδο κράτος με πλήρη και ουσιαστική εξουσία και αρμοδιότητα στην οικονομική διαχείριση του κράτους όπως φυσικά και η Ρωσία και η Κίνα. Οι Η.Π.Α. και η Ε.Ε. έχουν κοινά πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα κάτι το οποίο ωφελεί και τις δύο χώρες (αλλιώς θα αναπτυσσόταν ένας αδυσώπητος οικονομικός και ενδεχομένως πραγματικός πόλεμος) και δεύτερον η στενή αυτή οικονομική σχέση ισχυροποιεί και ενδυναμώνει την θέση και των δύο χωρών στο οικονομικό σύστημα.

Όσον αφορά την Ρωσία η οποία μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης προσπαθεί προσφάτως να αναγεννηθεί από τις στάχτες της χρησιμοποιώντας τον ορυκτό της πλούτο κυρίως, αποτελεί μία υπολογίσιμη δύναμη στο οικονομικό παγκόσμιο σύστημα που δεν μπορεί παρά να ληφθεί υπόψη. Η σύνδεση και η συνεργασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Ρωσία και εμμέσως με την Αμερική κατά

---

² Παράγοντες όπως στρατηγικοί (απειλές από χώρες όπως Τουρκία), πολιτικοί (αστάθεια πολιτικού συστήματος) και κοινωνικοί (ενδεχόμενες κοινωνικές εκρήξεις).

την προσωπική μου άποψη μπορεί να είναι εφικτή στον οικονομικό - εμπορικό τομέα, η οποία θα αποτελέσει την βάση περαιτέρω συνεργασιών, αλλά και προσωπικά πιστεύω ότι θα συμβάλλει και στην ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου, διότι με την στενότερη συνεργασία την Ρωσίας στο οικονομικό πεδίο και την υιοθέτηση των κανόνων του εμπορίου δεν έχουν ούτε η Αμερική ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση μα ούτε και η Ρωσία να χάσουν παρά να κερδίσουν.

Η Κίνα αποτελεί μία ιδιόμορφη περίπτωση χώρας που αναπτύσσεται με τόσο ραγδαίους ρυθμούς που φημολογείται ή είναι σχεδόν σίγουρο ότι στο άμεσο μέλλον θα ξεπεράσει την δύναμη ακόμη και των Η.Π.Α. Εισαγωγικά, θα ήθελα να αναφέρω ότι η Κίνα έχει τις δυνατότητες να αποτελέσει, αλλά και να παραμείνει ο κυριότερος οικονομικός πόλος της Ασίας λόγω πολλών παραγόντων, κυρίως πολιτικών, και οικονομικών που θα αναλυθούν παρακάτω. Όπως προανέφερα και παραπάνω η σύνδεση όχι μόνο της Ρωσίας, αλλά και της Κίνας στο εμπορικό πλέγμα της Ευρώπης και των Η.Π.Α, σύμφωνα βέβαια με τους κανόνες “δίκαιου” εμπορίου που βεβαίως είναι δύσκολο και εμπεριέχει πολλά εμπόδια και κινδύνους θα ωφελήσει όχι μόνο τις χώρες αυτές, αλλά και το διεθνές εμπόριο μιας και οι χώρες αυτές αποτελούν το μισό ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού και θα βοηθήσει, κατά την προσωπική μου γνώμη, και την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου, διότι αν οι χώρες αυτές διαμορφώσουν ένα εμπορικό – οικονομικό σύστημα τότε θα ακολουθήσουν και όλες οι άλλες χώρες του διεθνούς συστήματος. Επιπροσθέτως θα ήθελα να επισημάνω ότι ακόμα και στην άποψη, ότι οι υπόλοιπες χώρες απλώς θα συνεργαστούν λόγω διαφοράς ισχύος αναφέρω απλώς ότι στο εμπόριο όλοι κερδίζουν και στο εμπόριο και όχι σε άλλους τομείς, μπορεί κάποιος να αναζητήσει “απόλυτα κέρδη”³.

Κλείνοντας την εισαγωγή, θα ήθελα να αναφέρω ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ελλάδα ως κράτος μέλος της Ένωσης μέσω της οικονομικής συνεργασίας με τις χώρες των Η.Π.Α, της Ρωσίας και της Κίνας και αξιοποιώντας κατάλληλα όλες τις ευκαιρίες και τους διαθέσιμους πόρους θα υπάρξουν αμοιβαία οφέλη για όλους τους εμπλεκόμενους. Το εμπόριο μπορεί να μην δίνει λύσεις σε πολιτικό – στρατηγικά θέματα ή σε θέματα ειρήνης και σταθεροποίησης, όμως με την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου και την εισαγωγή όλων των χωρών στους κανόνες ενός “όσο το δυνατόν” δίκαιου εμπορικού συστήματος μπορεί πρώτον να δημιουργηθούν ευκαιρίες ανάπτυξης για όλες τις χώρες και ειδικότερα των αναπτυσσομένων χωρών και δεύτερον να αποτελέσει το εμπόριο, τον “ακρογωνιαίο λίθο” συνεργασίας των κρατών ανά τον κόσμο. Αν και η άποψη που αναφέρεται μπορεί να χαρακτηριστεί επιχείρημα του πολιτικού φιλελευθερισμού, εντούτοις η επένδυση στο εμπόριο ενός κράτους μπορεί πολλές φορές να τροφοδοτήσει την ανάπτυξη την οικονομικής δύναμης ενός κράτους δηλαδή μία πτυχή της σκληρής ισχύς (hard power). Είτε ανήκει

---

³ “Απόλυτα κέρδη” είναι όρος που αναφέρεται στο ενδιαφέρον των κρατών για αμοιβαία κέρδη ασχέτου του μεγέθους του ποσοστού των κερδών που θα έχουν. Ο όρος αυτός βρίσκεται σε πλήρη αντιδιαστολή με τον όρο “σχετικά κέρδη” που αναφέρεται στο ενδιαφέρον των κρατών για το ποιος ωφελείται περισσότερο και ποιος λιγότερο.

κάποιος στην ρεαλιστική⁴ σχολή σκέψης είτε στην φιλελεύθερη⁵ το εμπόριο είναι αναγκαίο και απολύτως επιθυμητό γιατί αποτελεί είτε *ευκαιρία ανάπτυξης* για χώρες οι οποίες είναι σχετικά αδύναμες όπως η Κίνα ή η Ινδία είτε *όπλο επιρροής* για χώρες οι οποίες είναι δυνατές όπως οι Η.Π.Α ή η Ρωσία.

Τέλος μέσω του εμπορίου και της εξωστρέφειας και μέσω μίας εμπορικής πολιτικής η οποία αναζητά πόρους και αγορές σε όλα τα “μήκη και τα πλάτη” της γης, ένα κράτος μπορεί να αναδειχθεί δύναμη και να παίζει σημαίνοντα ρόλο στην διεθνή σκηνή (είτε πολιτική είτε οικονομική) ενώ ένα κράτος το οποίο ακολουθεί τον απομονωτισμό και την εσωστρέφεια και διέπεται από μία αδύναμη εμπορική πολιτική η οποία δεν εκμεταλλεύεται τις πιθανές και αφανείς ευκαιρίες που προκύπτουν καταλήγει σε οικονομικό μααρασμό, φτώχεια και άλλες δυσμενείς επιπτώσεις όπως εμφύλιοι πόλεμοι και πολιτική αστάθεια. Το εμπόριο παρέχει απεριόριστες δυνατότητες, η “τιθάσευση” του εμπορίου δημιουργεί δυνάμεις και η παραμέληση του καταστρέφει οικονομίες και κοινωνίες.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

---

⁴ Η ρεαλιστική σχολή σκέψης αποτελεί μία από τις κυρίαρχες σχολές σκέψης των διεθνών σχέσεων η οποία θεωρεί ότι το σημαντικό στοιχείο που καθορίζει τις σχέσεις των κρατών ανά τον κόσμο είναι η ισχύς και ιδιαίτερα η σκληρή ισχύς (οικονομία, στρατός και διπλωματία) και θεωρεί ότι η ειρήνη στο παγκόσμιο σύστημα είναι προϊόν της ισορροπίας δυνάμεων σε ένα περιβάλλον διεθνούς αναρχίας και ότι τα κράτη συμπεριφέρονται με όρους κρατικού συμφέροντος με απώτερο στόχο την επιβίωση τους.

⁵ Η φιλελεύθερη σχολή σκέψης αποτελεί τον αντίποδα της ρεαλιστικής σκέψης και αποτελεί και αυτή την άλλη κυρίαρχη σχολή σκέψης η οποία θεωρεί ότι μέσω της δημιουργίας μίας παγκόσμιας κυβέρνησης, μέσω της διάδοσης και της εμπέδωσης του δημοκρατικού πολιτεύματος και μέσω του εμπορίου και της αλληλεξάρτησης μπορεί να επιτευχθεί η ειρήνη και η σταθερότητα στον κόσμο.

**❖ ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ.**

Στο κεφάλαιο αυτό θα πραγματοποιηθεί μία συνοπτική επισκόπηση του θεσμικού πλαισίου και της πολιτικής οικονομίας της εξωτερικής πολιτικής οικονομίας της Ε.Ε. μέσω της σύντομης αναφοράς των οργάνων που διαμορφώνουν την εξωτερική οικονομική πολιτική, της αναφοράς των μέτρων εισαγωγών, εξαγωγών και εμπορικής άμυνας και τέλος μίας προσωπικής κριτικής όσον αφορά τις σχέσεις εμπορικής πολιτικής με την νομισματική, την δημοσιονομική και κοινωνική πολιτική της Ένωσης με τις χώρες – μέλη.

Αρχικά αξίζει να σημειωθεί σε γενικές γραμμές η στρατηγική της εμπορικής πολιτικής⁶ της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁷ και οι στόχοι που θέτει. Κατ' αρχήν η εμπορική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να εξυπηρετεί τη στρατηγική «Ευρώπη 2020». Σε γενικές γραμμές η στρατηγική «Ευρώπη 2020» αναφέρεται ότι η ανάπτυξη της πολιτικής ανοικτού εμπορίου και των διεθνών επενδυτικών ροών θα πρέπει πρώτον να συμβάλλει στην έξυπνη ανάπτυξη της ΕΕ και της διάδοσης της καινοτομίας με την άρση των εμποδίων στο διεθνές εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών και τις επενδύσεις και να δώσει την δυνατότητα πρόσβασης των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στις δημόσιες συμβάσεις και ερευνητικά προγράμματα σε τρίτες χώρες, δεύτερον να συνοδεύεται από κοινωνικές πολιτικές στην ΕΕ και σε όλο τον κόσμο (κατάλληλα μέτρα στήριξης) και τρίτον να συμβάλλει στην πράσινη ανάπτυξη της ΕΕ και όλου του κόσμου. Οι εμπορικές συμφωνίες θα πρέπει να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική χρήση των φυσικών πόρων και την προστασία του περιβάλλοντος.

Η Ε.Ε. έχει ως στόχο να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητά της και αυτό έγκειται στο άνοιγμα των αγορών στο εξωτερικό, το οποίο βασίζεται σε δίκαιους κανόνες. Για αυτό η εμπορική πολιτική της Ε.Ε. δίνει έμφαση πρώτον στον περιορισμό των μη δασμολογικών φραγμών (ρυθμίσεις, διαδικασίες που περιορίζουν τις συναλλαγές), δεύτερον στην πρόσβαση στους πόρους, η ευρωπαϊκή βιομηχανία θα πρέπει να έχει πρόσβαση στους ζωτικούς πόρους, όπως η ενέργεια, οι πρώτες ύλες και τα μέταλλα και η πρόσβαση αυτή δεν πρέπει να περιορίζεται παρά

---

⁶ Η κοινή εμπορική πολιτική αποτελεί βασικό στήριγμα των εξωτερικών σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στηρίζεται σε ένα σύνολο ενιαίων κανόνων με βάση την τελωνειακή ένωση και το κοινό δασμολόγιο και διέπει τις εμπορικές σχέσεις των κρατών μελών με τις τρίτες χώρες. Τα μέσα εμπορικής άμυνας και πρόσβασης στις αγορές αποβλέπουν ιδιαίτερα στην προστασία των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων έναντι των φραγμών στο εμπόριο.

Η Ένωση εξελίχθηκε με την παγκοσμιοποίηση, επιδιώκοντας το στόχο της διασφάλισης της αρμονικής ανάπτυξης του παγκόσμιου εμπορίου και προάγοντας τον δίκαιο και βιώσιμο χαρακτήρα του. Ενθαρρύνει ενεργά το άνοιγμα των αγορών και την ανάπτυξη των ανταλλαγών στο πολυμερές πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ). Συγχρόνως, στηρίζει τις αναπτυσσόμενες χώρες και περιφέρειες στο πλαίσιο των διμερών της σχέσεων με σκοπό να τις εντάξει στο παγκόσμιο εμπόριο μέσω προτασιακών μέτρων.

⁷ http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11021_el.htm

μόνο για περιβαλλοντικούς λόγους ή για λόγους ασφάλειας. Υπό αυτό το πρίσμα, επειδή η πρόσβαση στους ενεργειακούς πόρους έχει καθοριστική σημασία για την ΕΕ, αυτή οφείλει να υλοποιεί μια συνεπή πολιτική για τη διασφάλιση ενός διαφοροποιημένου, ανταγωνιστικού, ασφαλούς και βιώσιμου ενεργειακού εφοδιασμού τόσο στο εσωτερικό της Ένωσης (ανταγωνιστική αγορά, προώθηση μιας αειφόρου, αποδοτικής και διαφοροποιημένης σύνθεσης ενεργειακών πηγών) όσο και στο εξωτερικό (χωρίς διακρίσεις πρόσβαση των τρίτων χωρών ως προς τους όρους διαμετακόμισης και την πρόσβαση στις υποδομές εξαγωγών, παροχή βοήθειας στις τρίτες χώρες για να βελτιώσουν την παραγωγική και την εξαγωγική ικανότητά τους). Τέλος δίνει έμφαση στους νέους τομείς ανάπτυξης: δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΔΙ), υπηρεσίες, επενδύσεις, δημόσιες συμβάσεις και ανταγωνισμός. Αυτοί οι τομείς προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες στην ευρωπαϊκή οικονομία, υπό τον όρο ότι η σταδιακή ελευθέρωση του παγκόσμιου εμπορίου και η θέσπιση και η τήρηση διαφανών, αποτελεσματικών κανόνων (διεθνών και εθνικών) διευκολύνουν τις συναλλαγές μεταξύ της ΕΕ και των εμπορικών εταίρων της. Ως προς αυτό, πρέπει να ενισχυθεί η διμερής και διεθνής συνεργασία. Στο επίπεδο της εξωτερικής δράσης, η ΕΕ διατηρεί τη δέσμευσή της υπέρ της πολυμέρειας που προσφέρει τα μέσα εξάλειψης των εμποδίων στις συναλλαγές με σταθερό και συνεχή τρόπο. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ) αποτελεί το προνομιακό πεδίο αυτής της δράσης και η ΕΕ στηρίζει την επανάληψη των διαπραγματεύσεων της Ντόχα.

Η εμπορική πολιτική⁸ της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αποκλειστική⁹ αρμοδιότητα της. Σύμφωνα με την Συνθήκη για την λειτουργία της Ευρώπης τα *Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο* και το *Συμβούλιο*, αποφασίζοντας μέσω κανονισμών σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία¹⁰, θεσπίζουν τα μέτρα

⁸ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ, ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΤΟΜΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ:

“Άρθρο 2, Άρθρο 294 (πρώην άρθρο 251 της ΣΕΚ)”

⁹ Άρθρο 2 της Συνθήκης της Λισσαβόνας: Όταν οι Συνθήκες απονέμουν στην Ένωση αποκλειστική αρμοδιότητα σε συγκεκριμένο τομέα, μόνον η Ένωση δύναται να νομοθετεί και να εκδίδει νομικά δεσμευτικές πράξεις, ενώ τα κράτη μέλη έχουν την εν λόγω δυνατότητα μόνο εάν εξουσιοδοτούνται προς τούτο από την Ένωση ή μόνο για να εφαρμόσουν τις πράξεις της Ένωσης.

¹⁰ Σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, η οποία αντικατέστησε τη διαδικασία συναπόφασης (άρθρο 294 ΣΛΕΕ, πρώην άρθρο 251 ΣΕΚ), η Επιτροπή υποβάλλει πρόταση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο. Το Κοινοβούλιο καθορίζει τη θέση του σε πρώτη ανάγνωση και τη διαβιβάζει στο Συμβούλιο. Εάν το Συμβούλιο εγκρίνει τη θέση του Κοινοβουλίου, εκδίδεται η σχετική πράξη με τη διατύπωση που αποδίδει τη θέση του Κοινοβουλίου. Εάν το Συμβούλιο δεν εγκρίνει τη θέση του Κοινοβουλίου, καθορίζει τη θέση του σε πρώτη ανάγνωση και τη διαβιβάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εξηγώντας τους λόγους που το οδήγησαν να καθορίσει τη θέση του σε πρώτη ανάγνωση. Η Επιτροπή ενημερώνει επίσης το Κοινοβούλιο για τη θέση της. Εάν, εντός τριών μηνών από τη διαβίβαση της θέσης αυτής, το Κοινοβούλιο σε δεύτερη ανάγνωση: (α) εγκρίνει τη θέση του Συμβουλίου σε πρώτη ανάγνωση ή δεν διατυπώσει γνώμη, η σχετική πράξη θεωρείται ότι εκδόθηκε με τη διατύπωση που αποδίδει τη θέση του Συμβουλίου· (β) απορρίψει με την πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών του τη θέση του Συμβουλίου σε πρώτη ανάγνωση, η σχετική πράξη θεωρείται ότι δεν εκδόθηκε· (γ) προτείνει, με την πλειοψηφία των μελών του που το απαρτίζουν, τροπολογίες επί της θέσης του Συμβουλίου σε πρώτη ανάγνωση, το ούτως

για τον καθορισμό του πλαισίου εφαρμογής της κοινής εμπορικής πολιτικής. Εάν πρέπει να διεξαχθούν διαπραγματεύσεις και να συναφθούν συμφωνίες με ένα ή περισσότερα κράτη ή με διεθνείς οργανισμούς, τότε η Επιτροπή υποβάλλει συστάσεις στο Συμβούλιο, το οποίο την εξουσιοδοτεί να αρχίσει τις αναγκαίες διαπραγματεύσεις. Εναπόκειται στο Συμβούλιο και την Επιτροπή να μεριμνούν ώστε οι υπό διαπραγμάτευση συμφωνίες να συνάδουν με τις πολιτικές και τους εσωτερικούς κανόνες της Ένωσης. Οι διαπραγματεύσεις διεξάγονται από την Επιτροπή, σε συνεννόηση με ειδική επιτροπή που ορίζεται από το Συμβούλιο για να την επικουρεί στο έργο αυτό και στο πλαίσιο των οδηγιών που μπορεί να της απευθύνει το Συμβούλιο. Η Επιτροπή υποβάλλει τακτικά έκθεση στην ειδική επιτροπή καθώς και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την πρόοδο των διαπραγματεύσεων.

Εν συντομία, όσον αφορά τα μέτρα εμπορικής πολιτικής της Ε.Ε. βασικά, αναφέρονται στα μέτρα εξαγωγών, στα μέτρα εισαγωγών και στα μέτρα εμπορικής άμυνας. Αναφορικά με τα μέτρα εμπορικής πολιτικής το θεμελιώδες στοιχείο είναι το Κοινό Τελωνειακό Δασμολόγιο. Οι εξαγωγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) με προορισμό χώρες εκτός ΕΕ είναι ελεύθερες ποσοτικών περιορισμών. Οι ποσοτικοί περιορισμοί των εξαγωγών μπορεί να περιορίζονται σε ορισμένους προορισμούς και σε εξαγωγές από ορισμένες περιοχές της Κοινότητας. Η Επιτροπή συνεισφέρει χρηματοοικονομικά στην προώθηση των εξαγωγών μέσω κοινών δράσεων (διεθνείς εκθέσεις, εμπορικά φόρουμ και σεμινάρια). Ακόμη η Επιτροπή βοηθά τις εξαγωγές μέσω δράσεων όπως εντοπισμός και ανάλυση των εμπορικών φραγμών που ισχύουν σε τρίτες χώρες, συγκρότηση βάσεων δεδομένων σχετικά με τους εμπορικούς φραγμούς και παραγωγή ενημερωτικού υλικού όσον αφορά την εκπλήρωση άρσης αυτών των φραγμών. Ακόμη η Επιτροπή θέλοντας να ενισχύσει την συνεργασία με τις εκβιομηχανισμένες χώρες παρέχει χρηματοδοτικά μέσα ώστε να πετύχει την τόνωση των διμερών σχέσεων, τις αμοιβαίες επενδύσεις και την προώθηση του διαλόγου σε τομείς αμοιβαίου ενδιαφέροντος. Οι εισαγωγές στην Κοινότητα είναι ελεύθερες και δεν υπόκεινται σε κανέναν ποσοτικό περιορισμό εκτός βέβαια από κάποιες εξαιρέσεις όπως για παράδειγμα τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα που υπάγονται σε ειδικό καθεστώς εισαγωγής, ο τομέας της ναυπηγικής βιομηχανίας, τα σιδηρουργικά προϊόντα, ο τομέας της αυτοκινητοβιομηχανίας και τα γεωργικά

τροποποιημένο κείμενο διαβιβάζεται στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή, η οποία γνωμοδοτεί για τις τροπολογίες αυτές. Η Επιτροπή μπορεί να παίξει τον ρόλο διαιτητού μεταξύ των δύο οργάνων που παίρνουν τις αποφάσεις, αποδεχόμενη στην αναθεωρημένη πρότασή της μερικές από τις τροπολογίες που προτείνει το Κοινοβούλιο.

Εάν, εντός τριών μηνών από την παραλαβή των τροπολογιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το Συμβούλιο σε δεύτερη ανάγνωση, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία ή ομόφωνα για τις τροπολογίες για τις οποίες η Επιτροπή έχει εκφέρει αρνητική γνώμη: (α) εγκρίνει όλες τις εν λόγω τροπολογίες, η σχετική πράξη θεωρείται ότι εκδόθηκε· (β) δεν εγκρίνει όλες τις τροπολογίες, ο πρόεδρος του Συμβουλίου, σε συμφωνία με τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, συγκαλεί την επιτροπή συνδιαλλαγής εντός έξι εβδομάδων.

προϊόντα. Στο πλαίσιο των εισαγωγών η Ε.Ε. διαθέτει και μέτρα επιτήρησης τα οποία όταν το απαιτούν τα συμφέροντα της Ε.Ε., η Επιτροπή δύναται, κατόπιν αιτήσεως μίας χώρας της ΕΕ ή με δική της πρωτοβουλία, είτε να αποφασίσει την αναδρομική επιτήρηση ορισμένων εισαγωγών είτε να υπάγει ορισμένες εισαγωγές σε προηγούμενη επιτήρηση. Τα υπό προηγούμενη επιτήρηση προϊόντα τίθενται σε ελεύθερη κυκλοφορία εφόσον προσκομισθεί έγγραφο επιτήρησης. Το έγγραφο αυτό ισχύει σε όλη την ΕΕ, ανεξαρτήτως της χώρας της ΕΕ που το εκδίδει. Όσον αφορά τα μέτρα εμπορικής άμυνας υπάρχουν σε γενικές γραμμές τα μέτρα αντιντάμπινγκ¹¹, τα μέτρα κατά των επιδοτήσεων, και η άμυνα κατά των εμποδίων στο εμπόριο. Στην περίπτωση επιδοτήσεων ή αντιντάμπινγκ η Επιτροπή διεξάγει έρευνα και μπορεί να επιβάλει προσωρινούς ή και οριστικούς αντισταθμιστικούς δασμούς¹². Τα μέτρα κατά των εμποδίων στο εμπόριο (κατόπιν καταγγελίας και έρευνας από επιχείρηση ή κράτος) είναι η αναστολή ή η παύση κάθε παραχώρησης που είναι αποτέλεσμα διαπραγματεύσεων εμπορικής πολιτικής, η αύξηση των εν ισχύ τελωνειακών δασμών ή επιβολής κάθε άλλης επιβάρυνσης κατά την εισαγωγή και οι ποσοτικοί περιορισμοί ή κάθε άλλο μέτρο που μεταβάλλει τους όρους εισαγωγής ή εξαγωγής ή θίγουν με άλλο τρόπο τις συναλλαγές με τη σχετική τρίτη χώρα.

Στο τέλος αυτής της ενότητας θα ήθελα να αναφέρω και να παρουσιάσω την προσωπική μου άποψη για ένα ιδιαίτερο γνώρισμα της εμπορικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης το οποίο επαφίεται στην σχέση της εμπορικής πολιτικής με την νομισματική πολιτική, την δημοσιονομική πολιτική και την κοινωνική πολιτική, οι οποίες αποτελούν συμπληρωματικές πολιτικές και τις περισσότερες φορές *βοηθούν ή αναστέλλουν* την αποδοτική λειτουργία της εμπορικής πολιτικής. Τα βασικά εργαλεία μίας οικονομικής πολιτικής ενός κράτους ή μίας Ένωσης (Ε.Ε.) είναι η εμπορική πολιτική (καθορισμός εισαγωγών και εξαγωγών), η δημοσιονομική πολιτική (κρατικές δαπάνες και καθορισμός φορολογίας), η νομισματική πολιτική (καθορισμός της ρευστότητας σε μία οικονομία και των εκροών και εισροών συναλλάγματος) και η κοινωνική πολιτική (μέτρα ανατροφοδότησης της οικονομίας και καταπολέμησης της ανεργίας και της φτώχειας, μέσω αναδιανομής του πλούτου). Κράτη όπως η Αμερική, η Ρωσία και η Κίνα διατηρούν και καθορίζουν όλα τα εργαλεία της οικονομικής πολιτικής χωρίς να αναθέτουν την άσκηση κάποιων από των πολιτικών αυτών σε υπερεθνικούς θεσμούς όπως τα κράτη – μέλη της Ευρωζώνης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αν και έχει αποκλειστική αρμοδιότητα στην άσκηση εμπορικής πολιτικής και της νομισματικής πολιτικής, ωστόσο όσον αφορά την άσκηση για παράδειγμα της δημοσιονομικής πολιτικής και της κοινωνικής πολιτικής έχει συντρέχουσα αρμοδιότητα και περιορίζεται μόνο σε δράσεις οι οποίες βοηθούν τις κρατικές πολιτικές των κρατών. Αυτό το στοιχείο αποτελεί κατά την γνώμη μου και το

¹¹ Ένα προϊόν θεωρείται ότι αποτελεί αντικείμενο ντάμπινγκ όταν η τιμή εξαγωγής του προς την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) είναι χαμηλότερη από τη συγκρίσιμη τιμή που εφαρμόζεται κατά τις συνήθεις εμπορικές πράξεις για ομοειδές προϊόν στη χώρα εξαγωγής.

¹² Ο δασμός δεν μπορεί να υπερβαίνει το περιθώριο ντάμπινγκ και μπορεί να είναι κατώτερο από αυτό εφόσον ο χαμηλότερος αυτός δασμός αρκεί για να εξαλειφθεί η ζημία.

μειονέκτημα που έχει η Ευρωπαϊκή Ένωση σε σχέση με τα συμβατικά κράτη, γιατί η απουσία ενιαίας οικονομικής πολιτικής δημιουργεί εμπόδια και στρεβλώσεις στις οικονομίες των κρατών.

Αν και η δημιουργία της νομισματικής ένωσης και η υιοθέτηση ενός κοινού νομίσματος υπήρξε σωστή λόγω του ότι μία ενιαία αγορά χωρίς ενιαίο νόμισμα είναι εκτεθειμένη σε νομισματικούς και συναλλαγματικούς κινδύνους, ωστόσο μία νομισματική πολιτική (βάσει του μονεταριστικού μοντέλου της Bundesbank) που έχει σαφή αντιπληθωριστική διάσταση¹³ με την αποφυγή υποτιμήσεων του νομίσματος λόγω των στόχων που έχουν τεθεί¹⁴ μερικές φορές δεν ευνοεί την εμπορική πολιτική. Γιατί για παράδειγμα μία υποτίμηση του νομίσματος κάνει τα εγχώρια αγαθά φθηνότερα σε σχέση με τα ξένα αγαθά και επομένως δίνει κίνητρα για δαπάνες σε εξαγωγές και έτσι αυξάνεται η παραγωγή και η απασχόληση. Ακόμα με την αύξηση της προσφοράς χρήματος (ρευστότητα) πολλές φορές βοηθά στις επενδύσεις και στην ανάπτυξη του εμπορίου και δίνει κίνητρο στις επιχειρήσεις να επενδύσουν και να αναπτυχθούν γιατί διαφορετικά μία νομισματική πολιτική που διατηρεί υψηλό επιτόκιο θα έχει ως αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να μην επενδύουν γιατί το κόστος δανεισμού είναι μεγάλο. Αυτό βέβαια που θέλω να τονίσω είναι ότι δεν πρέπει μία νομισματική πολιτική να είναι “δογματική”, αλλά να προσαρμόζεται (υποτίμηση – ανατίμηση νομίσματος) στις ανάλογες συνθήκες και διεθνείς περιστάσεις όταν η παγκόσμια οικονομία το επιβάλλει.

Στόχος¹⁵ της Ένωσης είναι τα κράτη μέλη να αποφεύγουν τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα. Ο προϋπολογισμός είναι το κύριο μέσο προσανατολισμού της οικονομίας και των ειδικών κυβερνητικών πολιτικών ειδικά, όπως η περιφερειακή, η κοινωνική, η βιομηχανική, κλπ. Από την πλευρά των δαπανών, ο προϋπολογισμός επηρεάζει άμεσα τις δημόσιες επενδύσεις και έμμεσα, μέσω των διαφόρων κρατικών ενισχύσεων, τις ιδιωτικές επενδύσεις. Από την πλευρά των εσόδων, ο προϋπολογισμός ενεργεί επί της αποταμίευσης και της κυκλοφορίας του χρήματος. Λόγω του ότι τα δημοσιονομικά ποικίλουν στο εσωτερικό της Ένωσης

---

¹³ Άρθρο 127: Πρωταρχικός στόχος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών, εφεξής καλούμενου «ΕΣΚΤ», είναι η διατήρηση της **σταθερότητας των τιμών**.

¹⁴ Άρθρο 119: σταθερές τιμές, υγιή δημόσια οικονομικά, υγιείς νομισματικές συνθήκες και σταθερό ισοζύγιο πληρωμών.

¹⁵ Η Επιτροπή παρακολουθεί την εξέλιξη της δημοσιονομικής κατάστασης και το ύψος του δημοσίου χρέους στα κράτη μέλη προκειμένου να εντοπίζει τις μεγάλες αποκλίσεις. Ειδικότερα, εξετάζει την τήρηση της δημοσιονομικής πειθαρχίας, με βάση τα ακόλουθα δύο κριτήρια:

α) κατά πόσον ο λόγος του προβλεπόμενου ή υφισταμένου δημοσιονομικού ελλείμματος προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν υπερβαίνει μια τιμή αναφοράς, εκτός εάν:

— είτε ο λόγος αυτός σημειώνει ουσιαστική και συνεχή πτώση και έχει φθάσει σε επίπεδο παραπλήσιο της τιμής αναφοράς,

— είτε, εναλλακτικά, η υπέρβαση της τιμής αναφοράς είναι απλώς έκτακτη και προσωρινή και ο λόγος παραμένει κοντά στην τιμή αναφοράς·

β) κατά πόσον ο λόγος του δημοσίου χρέους προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν υπερβαίνει μια τιμή αναφοράς, εκτός εάν ο λόγος μειώνεται επαρκώς και πλησιάζει την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό.

λόγω διαφορετικών στόχων των κρατών, μία άτεγκτη δημοσιονομική πολιτική¹⁶ δεν βοηθά στην ανάπτυξη της οικονομίας (μέσω π.χ. χρηματοδότησης κρατικών υποδομών) και των διαφορετικών αναγκών των κρατών και έτσι στην προώθηση του εμπορίου.

Αν και οι κοινωνικές πολιτικές των κρατών της Ένωσης θα πρέπει να εκπονούνται σύμφωνα με τέσσερις αρχές, δηλαδή πρώτον ευελιξία και ασφάλεια των συμβάσεων εργασίας, δεύτερον εκπόνηση στρατηγικών διά βίου μάθησης με σκοπό να στηριχθεί η συνεχής προσαρμογή των εργαζομένων, ιδίως των πιο ευάλωτων στην αγορά εργασίας, τρίτον αποτελεσματικότητα των ενεργητικών πολιτικών της αγοράς εργασίας με σκοπό να βοηθηθούν οι εργαζόμενοι να βρουν και πάλι απασχόληση μετά από περίοδο ανεργίας και τέταρτον εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης για τη χορήγηση οικονομικής βοήθειας η οποία ενθαρρύνει την απασχόληση και διευκολύνει την κινητικότητα στην αγορά εργασίας, εντούτοις η έλλειψη ενιαίας πολιτικής (αποκλειστικής αρμοδιότητας) και η διαφορετικότητα των αναγκών και των πολιτικών προτεραιοτήτων που έχουν τα κράτη – μέλη δεν βοηθά στην ανάπτυξη της απασχόλησης και της παραγωγής στην Ευρωζώνη με αποτέλεσμα την ανάπτυξη της οικονομίας και του εμπορίου.

Εν κατακλείδι, αυτό που επιθυμώ να τονίσω είναι ότι για να είναι μία εμπορική πολιτική και γενικότερα μία οικονομία (σύνολο κρατικών οικονομιών καλύτερα όσον αφορά την Ευρωζώνη) δυνατή και αποτελεσματική θα πρέπει όλα τα εργαλεία της οικονομικής πολιτικής (είτε υπάγονται σε υπερεθνικό επίπεδο είτε σε διακυβερνητικό επίπεδο) να εφαρμόζονται βάσει ενός σώματος και εξουσίας και όχι να είναι μερικώς κατακερματισμένα (δημοσιονομική και κοινωνική πολιτική), αλλά να διαμορφώνονται πλουραλιστικά ή/και τεχνοκρατικά με βάση όμως τις ανάγκες και τις ιδιομορφίες όλων των κρατών που μετέχουν στην Ευρωζώνη.

---

¹⁶ Άρθρο 123: Απαγορεύονται οι υπεραναλήψεις ή οποιοδήποτε άλλου είδους πιστωτικές διευκολύνσεις από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ή από τις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών, οι οποίες εφεξής αποκαλούνται «εθνικές κεντρικές τράπεζες», προς θεσμικά και λουπά όργανα ή οργανισμούς της Ένωσης, κεντρικές κυβερνήσεις, περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών μελών απαγορεύεται επίσης να αγοράζουν απευθείας χρεόγραφα, από τους οργανισμούς ή τους φορείς αυτούς, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ή οι εθνικές κεντρικές τράπεζες.

Άρθρο 124: Απαγορεύεται κάθε μέτρο που θεσπίζει προνομιακή πρόσβαση των θεσμικών και λουπών οργάνων ή οργανισμών της Ένωσης, των κεντρικών κυβερνήσεων, των περιφερειακών, τοπικών ή άλλων δημόσιων αρχών, των άλλων οργανισμών δημοσίου δικαίου ή των δημόσιων επιχειρήσεων των κρατών μελών στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εφόσον δεν υπαγορεύεται από λόγους προληπτικής εποπτείας.

Άρθρο 125: Η Ένωση δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι κεντρικές κυβερνήσεις, οι περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών μελών, ούτε τις αναλαμβάνει, με την επιφύλαξη των αμοιβαίων χρηματοοικονομικών εγγυήσεων για την από κοινού εκτέλεση ενός συγκεκριμένου έργου. Κανένα κράτος μέλος δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι κεντρικές κυβερνήσεις, οι περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις άλλου κράτους μέλους, ούτε τις αναλαμβάνει με την επιφύλαξη των αμοιβαίων χρηματοοικονομικών εγγυήσεων για την από κοινού εκτέλεση ενός συγκεκριμένου έργου.

❖ **ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ, ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΗΠΑ, ΚΙΝΑ, ΡΩΣΣΙΑ.**

Στην παρούσα ενότητα θα εξεταστεί η εξέλιξη και η διάθρωση του πεδίου συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις χώρες Η.Π.Α, Κίνα και Ρωσία. Επειδή οι χώρες Η.Π.Α, Κίνα και Ρωσία είναι πολύ σημαντικές για την πορεία της Ευρωπαϊκής οικονομίας, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δώσει ιδιαίτερο βάρος στην ενδυνάμωση και στην περαιτέρω ανάπτυξη των σχέσεων με αυτές τις χώρες.

Όσον αφορά τις Η.Π.Α ιστορικά υπήρξαν προσπάθειες για μία έντονη συνεργασία των Η.Π.Α και της Ευρώπης και παράδειγμα αποτελεί η προσπάθεια του Αμερικανού προέδρου Κέννεντυ το 1962 κατά τις πρώτες μέρες της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης να δημιουργήσει στενότερες διμερείς οικονομικές σχέσεις δεν ευοδώθηκε, επειδή το πεδίο ήταν αποκλειστικότητα της GATT, οι δύο αυτές οικονομικές δυνάμεις αρκέστηκαν να ανοίξουν τις αγορές τους περισσότερο σε πολυμερές επίπεδο. Στις 23 Νοεμβρίου του 1990 υιοθέτησαν την Διατλαντική Διακήρυξη η οποία ωστόσο δεν περιείχε ένα χάρτη πορείας για τα οικονομικά θέματα. Το 1995 συμφωνήθηκε η Νέα Διατλαντική Ατζέντα (NTA), στην οποία επιτεύχθηκε συμφωνία μέχρι το τέλος της δεκαετίας για θέματα σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση της πιστοποίησης και διαδικασίες ελέγχου για την αδειοδότηση των προϊόντων, την ερμηνεία του δικαίου του ανταγωνισμού και θέματα δασμολογικά. Η Νέα Διατλαντική Ατζέντα έχει δημιουργήσει φόρουμ, που ονομάζεται Διάλογοι όπου οι επιχειρήσεις, οι καταναλωτές, οι εκπρόσωποι των εργαζομένων και βουλευτές μπορούν να συζητούν τακτικά για τις ανησυχίες αμοιβαίου ενδιαφέροντος. Κατά την περίοδο 2004 – 2005 δόθηκε μία νέα ώθηση στην διατλαντική οικονομική διπλωματία στην Σύνοδο Κορυφής στην Ιρλανδία όπου αποτελέσματα επιτεύχθηκαν όσον αφορά την ενεργειακή ασφάλεια, την προστασία των καταναλωτών και των φαρμακευτικών επιχειρήσεων και θεσμοθετήθηκε ένα κανονιστικό πλαίσιο συνεργασίας ώστε να συζητηθούν θεμελιώδη ζητήματα σχετικά με τη ρύθμιση των αγαθών και των υπηρεσιών¹⁷. Το 2007 ιδρύθηκε το TEC (Transatlantic Economic Council) ώστε να προωθηθούν οι εργασίες για την οικονομική διατλαντική σύγκλιση. Το σκεπτικό και οι στόχοι του Συμβουλίου είναι το εξής: “ να εξασφαλίσει την διατλαντική σύγκλιση με την πρόληψη και καταπολέμηση των εμποδίων και να πετύχει τη δημιουργία νέων ευκαιριών για τις επιχειρήσεις και να συμβάλλει έτσι στην συνολική πολιτική προτεραιοτήτων ως προς τη δημιουργία ανάπτυξης και θέσεων εργασίας”. Οι Η.Π.Α και μερικές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν περίπου ισοδύναμα επίπεδα ανάπτυξης και είναι από τα πιο προηγμένα στον κόσμο. Αυξημένο ρόλο παίζει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου

¹⁷ From free trade to deep

Integration: Outlook on economic relations between the EU and US, Editors Barbara Böttcher Klaus Deutsch, Deutsche Bank Research

λόγω του ότι τόσο οι Η.Π.Α όσο και η Ευρωπαϊκή Ένωση ακολουθούν τους κανόνες και τις αρχές του ΠΟΕ στην διεξαγωγή του εμπορίου τους¹⁸. Ο ΠΟΕ προβλέπει και τον μηχανισμό επίλυσης των διαφορών που κατά καιρούς συμβαίνει να έχουν οι Η.Π.Α και η Ευρωπαϊκή Ένωση (αν και οι Η.Π.Α το 2002 έχασαν 17 από τις 19 εμπορικές αντιδικίες που είχαν με την Ε.Ε, εντούτοις δεν τροποποίησαν την νομοθεσία τους). Αν και οι Η.Π.Α έχουν ξεκάθαρη πολιτική απέναντι στην Ε.Ε, λόγω του ότι παρατηρούν ότι υπάρχουν κοινά οικονομικά συμφέροντα (διέπονται από κοινό φιλελεύθερο καθεστώς και έχουν ανοικτή οικονομία), ωστόσο για την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι δύσκολο να έχει μία ενιαία στάση απέναντι στην Αμερική διότι κάθε κράτος μέλος διατηρεί διαφορετικό βαθμό αλληλεγγύης απέναντι στις Η.Π.Α, όπως για παράδειγμα διαφορετική στάση σε οικονομικό – πολιτικά ζητήματα έχει η Αγγλία και διαφορετική η Γαλλία έναντι των Ηνωμένων Πολιτειών.

Σχετικά με τη Ρωσία, η πρόσφατη είσοδος της στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (Νοέμβριο του 2011, 18 χρόνια από την έναρξη της διαδικασίας) ενισχύει τις ελπίδες για μία βαθύτερη σύνδεση και συνεργασία μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ρωσίας. Στο πλαίσιο της προσχώρησης στον ΠΟΕ της Ρωσίας, και ως μέρος των όρων για της Ρωσίας στον ΠΟΕ ένταξη, η ΕΕ και η Ρωσία υπέγραψαν πέντε συμπληρωματικές διμερείς συμφωνίες σχετικά με τις πρώτες ύλες, τις ρωσικές εξαγωγές ξυλείας, το δασμολογικό καθεστώς των ποσοστώσεων, η συνεργασία στο εμπόριο μερών και εξαρτημάτων του μηχανοκίνητων οχημάτων, καθώς και τη διατήρηση ορισμένων υπηρεσιών. Η ΕΕ πιστεύει ότι η ένταξη στον ΠΟΕ η Ρωσία θα φέρει ευκαιρίες για ένα ποιοτικά νέο στάδιο στις οικονομικές σχέσεις ΕΕ-Ρωσίας. Η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας (PCAs) υπήρξε το πλαίσιο της σχέσης ΕΕ-Ρωσίας για περισσότερο από μια δεκαετία. Η συμφωνία υπεγράφη το 1994 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 1997 και ίσχυε πάνω από μία δεκαετία. Η συμφωνία ρύθμιζε τις πολιτικές και οικονομικές σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και της Ρωσίας και αποτελούσε τη νομική βάση για τις διμερείς εμπορικές συναλλαγές της ΕΕ και επενδυτικών σχέσεων με τη Ρωσία¹⁹. Από το 1999 και μετά, το Tacis²⁰ αποτελεί το κυριότερο πρόγραμμα παροχής τεχνικής βοήθειας στη διαδικασία μετάβασης της

¹⁸ CRS Report for Congress, EU-U.S. Economic Ties: Framework, Scope, and Magnitude

William H. Cooper

¹⁹http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/eastern_europe_and_central_asia/r17002_en.htm

²⁰ Το πρόγραμμα TACIS, επειδή είναι ένα πρόγραμμα τεχνικής βοήθειας, υποστηρίζει κυρίως τα ακόλουθα μέτρα:

- μεταφορά γνώσεων, εμπειρογνομοσύνης και τεχνογνωσίας: παραδείγματος χάρη, διοργάνωση της παροχής κατάρτισης
- βιομηχανική συνεργασία και εταιρικές σχέσεις μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών οργανισμών, με ενδεχόμενη απόσπαση Ευρωπαίων ειδικών
- τεχνική στήριξη για την πλαισίωση των επενδύσεων και των χρηματοδοτήσεων επενδύσεων, ιδίως στους τομείς της διασυνοριακής συνεργασίας, της προώθησης των ΜΜΕ, των περιβαλλοντικών υποδομών και δικτύων
- αγορά των απαραίτητων προμηθειών για την τεχνική στήριξη.

Ρωσίας. Κεντρικοί οργανισμοί της ΕΕ και της Ρωσίας συνεργάζονται στα πλαίσια του εν λόγω προγράμματος. Μέχρι σήμερα, έχουν διατεθεί πάνω από 2,4 δισ. EUR για περισσότερα από 1500 προγράμματα σε ευρύ φάσμα τομέων πολιτικής. Το Μάιο του 2003 ύστερα από κοινές δηλώσεις στην Σύνοδο Κορυφής στην Αγία Πετρούπολη η Ε.Ε. και η Ρωσία συμφώνησαν την συνεργασία τους (Common European Economic Space between the EU and Russia) σε τέσσερις κοινούς χώρους: 1) *Κοινός Οικονομικός Χώρος* (Ο στόχος του κοινού οικονομικού χώρου είναι η δημιουργία μιας ανοικτής και ολοκληρωμένης αγοράς μεταξύ της ΕΕ και της Ρωσίας. Ο χώρος αυτός προορίζεται για την άρση των εμποδίων στο εμπόριο και τις επενδύσεις και την προώθηση των μεταρρυθμίσεων και της ανταγωνιστικότητας, με βάση τις αρχές της μη διάκρισης, της διαφάνειας και της χρηστής διακυβέρνησης. Η συνεργασία θα ενταθεί σε ρυθμιστική πολιτική, στα θέματα των επενδύσεων, του ανταγωνισμού, των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, των τηλεπικοινωνιών, των μεταφορών, της ενέργειας), 2) *Κοινός Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης* (Συνεργασία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και άλλων μορφών διεθνών παράνομων δραστηριοτήτων, όπως ξέπλυμα χρήματος, η καταπολέμηση των ναρκωτικών και της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και την ασφάλεια των εγγράφων, μέσω της εισαγωγής των βιομετρικών χαρακτηριστικών σε μια σειρά εγγράφων ταυτότητας), 3) *Κοινός Χώρος Εξωτερικής Ασφάλειας* (Τα μέρη θα ενισχύσουν τη συνεργασία τους για την ασφάλεια και τη διαχείριση κρίσεων, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις παγκόσμιες και περιφερειακές προκλήσεις και τις βασικές απειλές, κυρίως της τρομοκρατίας και της διάδοσης των όπλων μαζικής καταστροφής) και 4) *Κοινός Χώρος Έρευνας, Παιδείας και Πολιτισμού* (Στοχεύει στην αξιοποίηση της δύναμης της ΕΕ και της Ρωσίας σχετικά με τις ερευνητικές κοινότητες και της πολιτιστικής και πνευματικής κληρονομιάς, με την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ της έρευνας και της καινοτομίας και την ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της εκπαίδευσης, όπως μέσω της σύγκλισης των πανεπιστημιακών προγραμμάτων σπουδών και των επαγγελματικών προσόντων). Η ΕΕ και η Ρωσία έχουν αρχίσει διαπραγματεύσεις για τη νέα στρατηγική Συμφωνία συνεργασίας με σκοπό να αντικαταστήσει το παλιό PCA. Ωστόσο, οι λεπτομέρειες για το περιεχόμενο της νέας Συνθήκης δεν έχουν ακόμη προσδιοριστεί με σαφήνεια για παράδειγμα αν θα περιλαμβάνει μια συμφωνία ελεύθερου εμπορίου μεταξύ της ΕΕ και της Ρωσίας και πόσο "βαθύ", αυτό το είδος συμφωνίας θα μπορούσε να είναι²¹. Στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ότι αυτή η νέα νομικά δεσμευτική συμφωνία θα πρέπει να παρέχει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για τις διμερείς σχέσεις με σταθερό και προβλέψιμο τρόπο και να περιέχει ισορροπημένους κανόνες για τις διμερείς εμπορικές και επενδυτικές σχέσεις και της Ρωσίας και της Ε.Ε. Η νέα αυτή συμφωνία θα πρέπει να δημιουργήσει στενότερες σχέσεις μεταξύ αυτών των δύο εταίρων γιατί

---

²¹ CASE – Center for Social and Economic Research on behalf of CASE Network

τόσο η Ρωσία όσο και η Ευρωπαϊκή Ένωση χρειάζονται σύσφιξη των σχέσεων τους, ώστε να επιτευχθεί η οικονομική τους ανάπτυξη.

Τέλος, όσον αφορά την Κίνα²² πρώτη προσπάθεια σύνδεσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Κίνας έγινε στις 4 Μαΐου του 1975, η οποία οδήγησε στην δημιουργία διπλωματικών σχέσεων με τις δύο αυτές χώρες. Το 1978 υπογράφηκε εμπορική συμφωνία (Trade Agreement) ώστε να τονιστούν οι διμερείς σχέσεις. Το 1985²³ η εμπορική συμφωνία εξελίχθηκε σε συμφωνία εμπορικής και οικονομικής συνεργασίας (Trade and Cooperation Agreement), η οποία περιελάμβανε τον βιομηχανικό τομέα, τον τεχνικό τομέα και το εμπόριο των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων. Βέβαια τα γεγονότα της 4^{ης} Ιουνίου του 1989 στην πλατεία Τιεν αν μεν πάγωσαν τις σχέσεις μεταξύ Κίνας και της Κοινότητας. Το 1998 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με μία ανακοίνωση με τίτλο: “Δημιουργία εκτενούς εταιρικής σχέσης με την Κίνα” ώθησε τις σχέσεις Κίνας και Ευρωπαϊκής Ένωσης σε τέσσερα επίπεδα: πρώτον, υποστήριξη της μετάβασης της Κίνας σε μία ανοικτή κοινωνία βασισμένη στο κράτος δικαίου, δεύτερον καλύτερη ένταξη της Κίνας στην παγκόσμια οικονομία, τρίτον στην ενίσχυση του πολιτικού διαλόγου και τέταρτον στην ενίσχυση της εικόνας της Ε.Ε. στην Κίνα. Το 2000 – 2001 υπογράφηκε διμερή συμφωνία που περιελάμβανε μία σειρά από υποχρεώσεις²⁴ για το άνοιγμα της αγοράς της Κίνας. Αυτές οι υποχρεώσεις ενσωματώθηκαν στο πρωτόκολλο προσχώρησης της Κίνας στον ΠΟΕ. Το 2006 – 2007 ξεκίνησαν νέες διαπραγματεύσεις με στόχο να την επίτευξη νέας Συμφωνίας. Οι διαπραγματεύσεις που διεξάγονται έχουν ως στόχο την περαιτέρω βελτίωση του πλαισίου για τις διμερείς εμπορικές και επενδυτικές σχέσεις. Η Κίνα και η Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν αποφασίσει να εργαστούν από κοινού όσον αφορά την εμβάθυνση της συνεργασίας τους και την ανταλλαγή των εμπειριών τους στη χάραξη και εφαρμογή της νομισματικής, δημοσιονομικής, χρηματοοικονομικής και συναλλαγματικής πολιτικής και όσον αφορά τις διαρθρωτικές πολιτικές, ακόμα να συνεργαστούν για την ομαλή εξάλειψη των παγκόσμιων ανισορροπιών και να αναβαθμίσουν και να ενισχύσουν τον μακρό-οικονομικό διάλογο τους. Η ΕΕ ήταν ένθερμος υποστηρικτής της ένταξης της Κίνας στον ΠΟΕ, υποστηρίζοντας ότι ο ΠΟΕ χωρίς την Κίνα δεν θα ήταν σε μία πραγματικά παγκόσμια εμβέλεια. Για την Κίνα, η επίσημη προσχώρηση στον ΠΟΕ τον Δεκέμβριο του 2001 συμβόλιζε ένα σημαντικό βήμα για την ένταξή της

---

²² The EU's Trade Relations with China (1975-2008):

A Linkage Power at Work?

²³ With regard to trade-related matters, the terms of the Agreement are the same as those of the 1978 Trade Agreement, including the most-favoured-nation clause.

With regard to economic cooperation, the Agreement states that the contracting parties will develop cooperation in the following areas: industry and mining; agriculture; science and technology; energy; transport and communications; environmental protection; cooperation in third countries.

The parties also agree to encourage the various forms of industrial and technical cooperation, promote investment and improve the climate for investment.

²⁴ WTO NEWS: 2001 PRESS RELEASES

Press/243

17 September 2001

WTO successfully concludes negotiations on China's entry

στην παγκόσμια οικονομική τάξη. Οι δεσμεύσεις που ανέλαβε η Κίνα στο πλαίσιο της προσχώρησης στον ΠΟΕ εξασφάλισε βελτίωση της πρόσβασης των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στην αγορά της Κίνας. Η συμμόρφωση της Κίνας με τις δεσμεύσεις που ανέλαβε όταν έγινε μέλος του ΠΟΕ επανεξετάζονται περιοδικά σε μια διαδικασία που ονομάζεται “μεταβατικός μηχανισμός αναθεώρησης”²⁵. Η ΕΕ χρησιμοποιεί επίσης την τακτική εξαμηνιαία “Αξιολόγηση” εμπορικής πολιτικής της Κίνας στον ΠΟΕ για να σημειώσει μια σειρά από ανησυχίες σχετικά με την εμπορική πολιτική της Κίνας. Βέβαια υπάρχουν πολλά σημαντικά ζητήματα που πρέπει να διευθετηθούν όπως για παράδειγμα διακρίσεις εις βάρος ξένων εταιρειών, περιορισμοί των εξαγωγών στις πρώτες ύλες και μη δασμολογικά μέτρα. Είναι προς όφελος και της Κίνας, αλλά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης η εμβάθυνση της συνεργασίας τους στο νέο διεθνές περιβάλλον.

Εν κατακλείδι, η Ευρωπαϊκή Ένωση σε σχέση με τις οικονομικές δυνάμεις των Η.Π.Α, Κίνα και Ρωσία χρησιμοποιεί συμφωνίες σε *διμερές επίπεδο (και σε πολυμερές επίπεδο χρησιμοποιεί τους κανόνες και τις αρχές του ΠΟΕ)*, τις οποίες προσπαθεί να εμπλουτίσει και να τονώσει και προσπαθεί μέσω του “μηχανισμού επίλυσης διαφορών” του ΠΟΕ να εξομαλύνει τις εν δυνάμει διαφορές που προκύπτουν βάσει στους κανόνες και τις αρχές του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου ειδικά με τις χώρες των Η.Π.Α και Κίνα και λόγω της ένταξης και της Ρωσίας τώρα. Θα πρέπει να δοθεί έμφαση στο γεγονός ότι η Ε.Ε προσπαθεί να προωθήσει την ενδυνάμωση των οικονομικών σχέσεων με τις χώρες αυτές, λόγω του ότι, η πολιτικό – οικονομική ηγεσία των Η.Π.Α στο παγκόσμιο επίπεδο σε συνδυασμό όμως με την οικονομικό – πολιτική ενδυνάμωση των χωρών της Κίνας και της Ρωσίας έχουν θέσει την στενότερη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης με αυτές τις χώρες κάτι περισσότερο από *sine qua non*.

---

²⁵ Το πρωτόκολλο για την προσχώρηση της Κίνας στον ΠΟΕ (WT/L/432) περιέχει διατάξεις σχετικά με έναν μεταβατικό μηχανισμό διασφάλισης ανά προϊόν (TPSSM) για περιπτώσεις κατά τις οποίες «προϊόντα κινεζικής καταγωγής εισάγονται στην επικράτεια οποιουδήποτε άλλου μέλους του ΠΟΕ σε ποσότητες ή υπό συνθήκες τέτοιες που οδηγούν ή απειλούν να οδηγήσουν σε διαταραχές της αγοράς». Ο μεταβατικός μηχανισμός διασφάλισης ανά προϊόν θα εκπνεύσει 12 έτη ύστερα από τη θέση του πρωτοκόλλου σε ισχύ.

Σε περιπτώσεις όπου προϊόντα καταγωγής Κίνας εισάγονται στην Κοινότητα σε ποσότητες ή υπό συνθήκες τέτοιες που οδηγούν ή απειλούν να οδηγήσουν σε διαταραχή της αγοράς στον κοινοτικό κλάδο, είναι δυνατή η επιβολή μέτρου διασφάλισης σύμφωνα με τις ακόλουθες διατάξεις. Όταν κάποια ενέργεια της Κίνας ή άλλου κράτους μέλους του ΠΟΕ για την αποφυγή ή την αποκατάσταση της διαταραχής της αγοράς στην εν λόγω αγορά μέλους του ΠΟΕ οδηγεί ή απειλεί να οδηγήσει σε σημαντικές εκτροπές του εμπορίου στην Κοινότητα, μπορεί να επιβληθεί ένα μέτρο για την εκτροπή του εμπορίου

❖ ΟΙ ΕΥΡΩ – ΑΤΛΑΝΤΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ:

Σε αυτό το κεφάλαιο θα εξεταστούν οι Ευρώ – Ατλαντικές οικονομικές σχέσεις, οι οποίες είναι εξαιρετικά ενδιαφέρουσες λόγω του ότι αποτελούν τον βασικό πυλώνα της παγκόσμιας οικονομίας και ότι λόγω της ισοδυναμίας τους στον οικονομικό πεδίο μόνο, (στρατιωτική ανυπαρξία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο πολιτικός κατακερματισμός της σε μερικά πεδία και η αδυναμία μερικές φορές άμεσης και ενιαίας αντίδρασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε παγκόσμιες συγκυρίες όπως ο πόλεμος στο Ιράκ το 2003 αποτελούν παραδείγματα) αποτελούν δύο χώρες στις οποίες οι κανόνες του “δίκαιου” εμπορίου είναι δυνατόν να εφαρμοστούν.

➤ ΡΟΛΟΣ ΣΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Οι Η.Π.Α μία χώρα, με πληθυσμό περίπου 314 εκατομμύρια και με έκταση τέτοια που την κατατάσσει στην τρίτη ή τέταρτη θέση στον κόσμο, αποτελεί (σε ισοδύναμη κλίμακα με την Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία βέβαια είναι σύνολο κυρίαρχων κρατών και όχι ενιαίο – συμβατικό κράτος όπως οι Η.Π.Α) την μεγαλύτερη οικονομία στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα σήμερα. Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) στις Ηνωμένες Πολιτείες ανήλθε στα 15094,00 δισεκατομμύρια δολάρια το 2011, σύμφωνα με έκθεση που δημοσιεύθηκε από την Παγκόσμια Τράπεζα²⁶. Ακόμη, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ανά κάτοικο στις Ηνωμένες Πολιτείες αναφέρθηκε στις 37691,00 δολάρια το 2011. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στις Ηνωμένες Πολιτείες είναι ισοδύναμο έως 304 τοις εκατό του μέσου όρου του κόσμου. Ιστορικά, από το 1950 μέχρι το 2012, το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν των Η.Π.Α κατά μέσο όρο ήταν 6.826,30 δολάρια δισ. και το υψηλότερο όλων των εποχών ήταν 13.763,60 δισεκατομμύρια δολάρια τον Μάιο του 2012 και το ιστορικά χαμηλότερο ήταν 1.923,80 δολαρίων δισ. το Φεβρουάριο του 1950. Ένα σημαντικό στοιχείο που θα έπρεπε να αναφερθεί είναι ότι η παραγωγικότητα²⁷ στις ΗΠΑ αυξήθηκε σε 111,19 μονάδες το Μάιο του 2012. Ιστορικά, από το 1959 μέχρι το 2012, στις Ηνωμένες Πολιτείες το ποσοστό της παραγωγικότητας κατά μέσο όρο ήταν 67,83 μονάδες και το υψηλότερο όλων των εποχών ποσοστό είναι το πρόσφατο των 111,19 μονάδων τον Μάιο του 2012 και το ιστορικό χαμηλό ήταν των 34,96 μονάδες το Φεβρουάριο του 1959. Ακόμη το ποσοστό της ανεργίας²⁸ έχει πέσει στο 7,8 τοις εκατό το Σεπτέμβριο του 2012. Οι εισαγωγές²⁹ στις Η.Π.Α ήταν αξίας 225 δισ. δολαρίων τον Αύγουστο του 2012. Ιστορικά, από το 1992 μέχρι το 2012, οι εισαγωγές στις Ηνωμένες Πολιτείες ήταν κατά μέσο όρο 132.194,77 εκατομμύρια δολάρια και το υψηλότερο

²⁶ Βλ. Παράρτημα – 1.

²⁷ Αφορά τη σχέση του συνόλου των χρησιμοποιούμενων συντελεστών προς την παραγόμενη ποσότητα προϊόντος. Βλ Παράρτημα – 2.

²⁸ Βλ. Παράρτημα – 3.

²⁹ Βλ. Παράρτημα – 4.

ρεκόρ όλων των εποχών των 236.514,00 εκατ. δολαρίων τον Μάρτιο του 2012 και το ιστορικό χαμηλό των 52.277,00 εκ. δολαρίων για τον Ιανουάριο του 1992. Οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος εισαγωγέας χώρα στον κόσμο. Οι εξαγωγές³⁰ ήταν αξίας 181 δισεκατομμυρίων δολαρίων τον Αύγουστο του 2012. Ιστορικά, από το 1992 μέχρι το 2012, οι εξαγωγές των Ηνωμένων Πολιτειών ήταν κατά μέσο όρο 100.457,19 εκατομμύρια δολάρια και το υψηλότερο ποσοστό όλων των εποχών ήταν 185.182,00 εκατομμύρια δολάρια τον Ιούνιο του 2012 και ιστορικά χαμηλό ήταν 50.044,00 εκ. δολαρίων τον Μάιο του 1992. Οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι η τρίτη μεγαλύτερη εξαγωγέας χώρα στον κόσμο. Αναφέροντας τα στοιχεία αυτά γίνεται κατανοητό ότι οι Η.Π.Α είναι μία από τις μεγαλύτερες οικονομικές δυνάμεις στον κόσμο (μπορεί και να χαρακτηριστεί και η μεγαλύτερη σήμερα) παρόλο που οι Ηνωμένες Πολιτείες ανέφεραν ισοδύναμο εμπορικό έλλειμμα σε 41,6 δισ. δολάρια το Σεπτέμβριο του 2012. Το εμπόριο που διεξάγεται κυρίως μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι στην ουσία ενδο – κλαδικό εμπόριο³¹. Οι Η.Π.Α είναι ο πρώτος εμπορικός εταίρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αντίστοιχα η Ε.Ε είναι βασικός εταίρος των Η.Π.Α. Τέλος, ένα σημαντικό στοιχείο που πρέπει να αναφερθεί είναι ότι στις σχέσεις αυτών των δύο χωρών παρατηρείται μία συμμετρική αλληλεξάρτηση και αυτό γιατί και οι δύο χώρες είναι πολύ σημαντικές στο παγκόσμιο εμπόριο άρα η αλληλεξάρτηση είναι αμοιβαία και κυρίως γιατί ένας πιθανός και εν δυνάμει εμπορικός πόλεμος μεταξύ αυτών των δύο χωρών θα ζημίωνε πολύ (πολύ υψηλό αμοιβαίο κόστος) και τις δύο αυτές χώρες (δύσκολα κλιμακώνουν τις εμπορικές διενέξεις που έχουν). Συμπερασματικά η ΕΕ και οι ΗΠΑ είναι κύριοι εμπορικοί εταίροι μεταξύ τους, με τις δύο οικονομίες να συγκεντρώνουν από κοινού περίπου το ήμισυ της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας και σχεδόν το ένα τρίτο των παγκόσμιων εμπορικών ροών (εμπορικές ροές, περίπου 3,6 δισεκατομμύρια δολαρίων την ημέρα και οι διατλαντικές επενδύσεις είναι άμεσα υπεύθυνες για περίπου 7,1 εκατομμύρια θέσεις εργασίας), με αποτέλεσμα η σχέση αυτή να είναι η μεγαλύτερη οικονομική σχέση στον κόσμο.

➤ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ των Η.Π.Α και της Ευρωπαϊκής Ένωσης χαρακτηρίζεται από μία αμοιβαία βούληση προς μία ολοένα και δυνατότερη απαλοιφή των δασμών που δεν είναι βεβαίως υψηλοί (οι μέσες τιμές δασμών είναι περίπου στο 3%) και των μη δασμολογικών εμποδίων που θεωρείται και το κυρίως πρόβλημα στις εμπορικές σχέσεις αυτών των δύο εταίρων (παρατηρούνται κυρίως

³⁰ Βλ. Παράρτημα – 5.

³¹ Αποτελεί την μορφή εμπορίου όπου ανταλλάσσονται ελαφρώς διαφοροποιημένα προϊόντα τα οποία ανήκουν στο ίδιο κλάδο παραγωγής. Ο τύπος του εμπορίου αυτού λαμβάνει χώρα κυρίως ανάμεσα σε αναπτυγμένες χώρες και με παρόμοιο σχετικά απόθεμα παραγωγικών συντελεστών.

στις τελωνειακές διαδικασίες στους κανονιστικούς περιορισμούς στα διαφορετικά ρυθμιστικά συστήματα αλλά και σε άλλα μη δασμολογικά μέτρα, όπως αυτά που σχετίζονται με ορισμένες πτυχές της προστασίας της ασφάλειας και των καταναλωτών³²). Βασικός πυλώνας της συνεργασίας των δύο εταίρων είναι το Διατλαντικό Οικονομικό Συμβούλιο (Transatlantic Economic Council)³³. Στις 28 Νοεμβρίου του 2011 η Υψηλού Επιπέδου Ομάδα Εργασίας στα πλαίσια του Δ.Ο.Σ (The High Level Working Group) επιφορτίστηκε την προσπάθεια ευρέσεως πολιτικών και μέτρων για να τονωθεί το εμπόριο μεταξύ Ε.Ε και Η.Π.Α και εξετάζει κατάλληλα μέτρα που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στα πεδία όπως, πρώτον στα συμβατικά εμπόδια στο εμπόριο αγαθών, όπως οι δασμοί και δασμολογικές ποσοστώσεις, δεύτερον την μείωση, την εξάλειψη ή την πρόληψη των εμποδίων στις συναλλαγές στον τομέα των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών και των επενδύσεων, τρίτον στις ευκαιρίες για την ενίσχυση της συμβατότητας των κανονισμών και προτύπων, τέταρτον στην μείωση, την εξάλειψη ή την πρόληψη των περιττών "πίσω από τα σύνορα» δασμολογικών φραγμών στο εμπόριο σε όλες τις κατηγορίες και πέμπτον στην ενισχυμένη συνεργασία για την ανάπτυξη των κανόνων και αρχών σε παγκόσμια θέματα κοινού ενδιαφέροντος, καθώς και για την επίτευξη των κοινών οικονομικών στόχων που σχετίζονται με τις τρίτες χώρες³⁴. Στα πλαίσια του Διατλαντικού Οικονομικού Συμβουλίου έχουν πραγματοποιηθεί κάποιες Ειδικές Διατυπώσεις και αφορούν: πρώτον την *αμοιβαία αναγνώριση των εξουσιοδοτημένων εμπόρων* (το σημαντικό στοιχείο για την επίτευξη αυτού του στόχου θα ήταν μέσω της αμοιβαίας αναγνώρισης από ΕΕ και ΗΠΑ προγραμμάτων εμπορικής εταιρικής σχέσης), δεύτερον η *υποστήριξη στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις* (ΜΜΕ) και στην διατλαντική αγορά (η ενίσχυση της εξαγωγικής επίδοσης των ΜΜΕ είναι ψηλά στην ατζέντα της ΕΕ και των ΗΠΑ), τρίτον η *διαλειτουργικότητα των ηλεκτρονικών μητρώων υγείας* (ένας σημαντικός μακροπρόθεσμος στόχος είναι η δημιουργία και η εφαρμογή της σε παγκόσμιο επίπεδο διαλειτουργικών προτύπων), τέταρτον η *καινοτομία της εταιρικής σχέσης* (πολιτική καινοτομίας, με έμφαση στην εμπορευματοποίηση της), πέμπτον ο *τομέας των τεχνολογιών στην ενημέρωση και επικοινωνία* (δημιουργία αρχών για την τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών ιδίως σε ορισμένες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες και στο διαδίκτυο), έκτον η *συνεργασία για τα χημικά προϊόντα* (ρυθμιστικά και εμπορικά θέματα) και τέλος οι *πρώτες ύλες* (στρατηγικές

---

³² http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/united-states/#_reports.

³³ Υπάρχει βέβαια ο "Διατλαντικός Διάλογος Καταναλωτών" (αναπτύσσει συστάσεις πολιτικής για τους καταναλωτές και προωθεί τα συμφέροντα των καταναλωτών στην ΕΕ και τις ΗΠΑ για τη χάραξη πολιτικής), ο "Διατλαντικός Επιχειρηματικός Διάλογος" (βοηθά στη δημιουργία μιας αγοράς χωρίς φραγμούς) και ο "Διατλαντικός Νομοθετικός Διάλογος" (προωθεί το διάλογο μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Κογκρέσου των ΗΠΑ). <http://www.eurunion.org/eu/EU-US-Relations/Agendas-Dialogues-Summits>.

³⁴ Interim Report to Leaders from the Co-Chairs
EU-U.S. High Level Working Group on Jobs and Growth
19 June 2012

που αποσκοπούν στην προώθηση μεγαλύτερης διαφάνειας στις συναλλαγές πρώτων υλών και στις πολιτικές των τρίτων χωρών όσον αφορά την εξάλειψη των εμπορικών φραγμών που στρεβλώνουν την παγκόσμια αγορά των πρώτων υλών)³⁵. Ορισμένα μη δασμολογικά και ρυθμιστικά προβλήματα εξακολουθούν να εμποδίζουν την μεγαλύτερη και δυνατότερη συνεργασία των δύο αυτών εταιρών και αντιβαίνουν στον στόχο που είναι η προώθηση του διατλαντικού εμπορίου.

➤ ΕΜΠΟΡΙΟ

Οι Η.Π.Α και η Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν μία στενή και ιδιαίτερος σημαντική οικονομικό – εμπορική σχέση και αυτό διαφαίνεται από το γεγονός ότι πάνω από 1,8€ δισεκατομμύρια αγαθών και υπηρεσιών διαπραγματεύονται κάθε μέρα μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι Ηνωμένες Πολιτείες. Σχεδόν το ήμισυ του παγκόσμιου Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος και το ένα τρίτο του παγκόσμιου εμπορίου δημιουργούνται και από τις δύο πλευρές του Ατλαντικού. Στην διάρκεια 2010 – 2011 οι εξαγωγές αγαθών της ΕΕ προς τις Η.Π.Α ήταν € 260,6 δισεκατομμύρια και οι εξαγωγές υπηρεσιών προς τις Η.Π.Α ήταν € 127,1 δισεκατομμύρια. Αντιστοίχως οι εισαγωγές αγαθών της ΕΕ από τις Η.Π.Α ήταν € 184,2 δισεκατομμύρια και οι εισαγωγές υπηρεσιών ήταν € 130,5 δισεκατομμύρια. Τα είδη των αγαθών που κυρίως εμπορεύονται η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι Η.Π.Α είναι κυρίως τα εξής: μηχανήματα και εξοπλισμός μεταφορών, χημικά προϊόντα διάφορα βιομηχανικά είδη, ορυκτά καύσιμα, ακατέργαστα υλικά, μη εδώδιμα είδη, τρόφιμα και ζωντανά ζώα, ποτά και καπνός, ζωικά και φυτικά έλαια και λίπη, με διαφορετικό ποσοστό βέβαια όσον αφορά τις εισαγωγές και τις εξαγωγές αντίστοιχα για τους δύο εταίρους³⁶. Οι κατηγορίες των υπηρεσιών είναι κυρίως οι μεταφορικές υπηρεσίες, οι ταξιδιωτικές, οι κατασκευαστικές υπηρεσίες, οι ασφαλιστικές υπηρεσίες, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, τα δικαιώματα, τα τέλη εκμετάλλευσης, οι πολιτιστικές και ψυχαγωγικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες επικοινωνιών³⁷. Ένα ιδιαίτερο στοιχείο της ΕΕ είναι ότι, οι τομείς των υπηρεσιών κατέχουν μερίδιο 70,7% του ΑΕΠ της Ευρώπης. Αυτό είναι ελαφρώς υψηλότερο από το μέσο ποσοστό του 65% στις ανεπτυγμένες χώρες. Βεβαίως ισχύει το ίδιο και για τις Η.Π.Α όταν το 78,4% του ΑΕΠ βασίζεται στον τομέα των υπηρεσιών. Παρατηρώντας το εμπορικό ισοζύγιο μεταξύ των Η.Π.Α με την Ε.Ε παρατηρούμε ότι είναι ελλειμματικό από την μεριά των Η.Π.Α³⁸. Αν και το έλλειμμα του ισοζυγίου αγαθών με την Ευρωπαϊκή Ένωση μειώθηκε από 12,0 δισ. δολάρια τον Ιούλιο σε 11.7 δολάρια τον Αύγουστο και οι εξαγωγές αυξήθηκαν 0,8 δισεκατομμυρίων δολαρίων (κυρίως μη σιδηρούχα μέταλλα και τα επιβατικά αυτοκίνητα) στα 21,3 δισεκατομμύρια δολάρια, ωστόσο οι

³⁵ TEC - Sector Specific Statements, Europa.

³⁶ Βλ. Παράρτημα – 6.

³⁷ Βλ. Παράρτημα – 7.

³⁸ Βλ. Παράρτημα – 8.

εισαγωγές αυξήθηκαν 0,5 δισεκατομμύρια δολαρίων (κυρίως στα επιβατικά αυτοκίνητα και άλλα προϊόντα πετρελαίου) σε 33,1 δισεκατομμύρια δολάρια. Το εμπορικό πλεόνασμα της Ε.Ε αυξήθηκε με τις ΗΠΑ (€ 32,5 δισ. τον Ιανουάριο-Μάιο 2012 σε σύγκριση με 28,2 δισ. ευρώ σε Ιανουάριο-Μάιο 2011)³⁹. Όσον αφορά την Ε.Ε, κατά το πρώτο τρίμηνο του 2012, σε σύγκριση με το πρώτο τρίμηνο του 2011, υπήρξε μια μείωση του ελλείμματος των αγαθών (€ -31,6 δισ. σε σύγκριση με -47,3 δισ.) και το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών αυξήθηκε (31,1 δισ. ευρώ σε σύγκριση με 20,4 δισ. ευρώ). Όσον αφορά τις Η.Π.Α για τα εμπορεύματα, το έλλειμμα ήταν 59.300 εκατομμύρια δολάρια τον Αύγουστο, πάνω δηλαδή από 57,8 δισ. δολάρια τον Ιούλιο και για τις υπηρεσίες, το πλεόνασμα ήταν 15.100 εκατομμύρια δολαρίων τον Αύγουστο, από 15,4 δισ. δολάρια τον Ιούλιο⁴⁰. Εν κατακλείδι, το εμπόριο μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Η.Π.Α μπορεί να θεωρηθεί σχετικά "ισοδύναμο" χωρίς να παρατηρείται υπερβολικό πλεόνασμα ή έλλειμμα υπέρ του ενός ή του άλλου εταίρου. Οι κύριοι παράγοντες μπορούν να θεωρηθούν: τα παρόμοια επίπεδα τεχνολογίας, τα παρόμοια κληροδοτήματα πόρων που διαθέτουν, τα παρόμοια επίπεδα εισοδημάτων και μισθών⁴¹ (υψηλή αγοραστική δύναμη και υψηλή κατανάλωση), η ασφάλεια που διαθέτουν και οι δύο εταίροι όσον αφορά το μεταξύ τους εμπόριο και ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες και η ΕΕ είναι η μεγαλύτερη αγορά (ανοιχτή αγορά και φιλελεύθερο καθεστώς) του άλλου για μια σειρά από αγαθά και υπηρεσίες, που κυμαίνονται από τα γεωργικά προϊόντα μέχρι προϊόντα υψηλής τεχνολογίας για τα αγαθά και τις υπηρεσίες.

➤ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Οι Η.Π.Α και η Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν την ισχυρότερη οικονομική σχέση και αυτό φαίνεται από τα ασυναγώνιστα επίπεδα των αμοιβαίων επενδύσεων, που φθάνουν πάνω από € 2,1 τρισεκατομμύρια. Οι συνολικές επενδύσεις των ΗΠΑ στην ΕΕ είναι τρεις φορές υψηλότερες από ό,τι σε όλη την Ασία και οι επενδύσεις της ΕΕ στις ΗΠΑ είναι περίπου οκτώ φορές το ύψος των επενδύσεων της ΕΕ στην Ινδία και την Κίνα μαζί. Η ΕΕ και οι ΗΠΑ είναι η σημαντικότερη πηγή του άλλου για τις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ)⁴². Οι επενδυτικές ροές της Ε.Ε προς τις ΗΠΑ το 2011 ήταν € 110,7 δισεκατομμύρια και αντιστοίχως οι επενδυτικές ροές των Η.Π.Α προς την Ε.Ε το 2011 ήταν € 114,8 δισεκατομμύρια. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις των Η.Π.Α στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης επικεντρώνεται κυρίως σε μη τραπεζικές εταιρείες χαρτοφυλακίου, στην χρηματοδότηση, καθώς και στον τομέα της μεταποίησης. . Οι άμεσες ξένες επενδύσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις Η.Π.Α είναι ως επί το πλείστον

³⁹ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/6-17082012-AP/EN/6-17082012-AP-EN.PDF

⁴⁰ <http://www.census.gov>

⁴¹ Το κατά κεφαλήν εισόδημα, κατά μέσο όρο περίπου 28.000 δολάρια στην ΕΕ και 34.000 δολάρια στις ΗΠΑ είναι από τα υψηλότερα στον κόσμο.

⁴² Βλ. Παράρτημα – 9.

στην κατασκευή, τη χρηματοδότηση, το χονδρικό εμπόριο, στον τραπεζικό τομέα και στις ασφαλιστικές υπηρεσίες⁴³. Εφόσον οι δύο εταίροι αποτελούν τους μεγαλύτερους επενδυτικούς εταίρους έχουν ανακοινώσει ορισμένες κοινές αρχές (*Shared Principles for International Investment*) στον τομέα των επενδύσεων που είναι επιγραμματικά οι εξής: *Ανοιχτό επενδυτικό κλίμα χωρίς διακρίσεις, Ισοτιμιοί όροι, Ισχυρή προστασία για τους επενδυτές και επενδύσεις, Δίκαιη Επίλυση Διαφορών, Στιβαρή Διαφάνεια και Κανόνες Δημόσιας Συμμετοχής, Υπεύθυνη συμπεριφορά των επιχειρήσεων, Στενά-Προσαρμοσμένες Κριτικές όσον αφορά τη εθνική ασφάλεια*. Η αύξηση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση το 2012 προήλθε από τις διασυννοριακές συγχωνεύσεις και εξαγορές, ενώ για τις Ηνωμένες Πολιτείες προήλθε από τα επανεπενδυθέντα κέρδη των πολυεθνικών επιχειρήσεων⁴⁴. Οι παράγοντες που οδηγούν κυρίως στην αύξηση του επιπέδου επενδύσεων (είτε αυτές είναι Νέες επενδύσεις είτε είναι Συγχωνεύσεις) μεταξύ Η.Π.Α και Ε.Ε είναι το μέγεθος και η διάρθρωση της αγοράς, το υψηλά εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό (τεχνολογία και καινοτομία), η σταθερότητα και η προβλεψιμότητα (δηλαδή το πλαίσιο της πολιτικής για τις ΑΞΕ) και οι διευκολύνσεις προς τις επιχειρήσεις, η συναλλαγματική ισοτιμία Ευρώ – Δολαρίου, όπως ακόμα μέσω των άμεσων ξένων επενδύσεων επιτυγχάνονται αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου, επανεπενδύονται κέρδη και επιτυγχάνεται μικρότερη αύξηση του διεταιρικού χρέους⁴⁵. Ένα στοιχείο που πρέπει να αναφερθεί είναι ότι η ανομοιογένεια των μελών της Ε.Ε όσον αφορά τους παράγοντες που καθορίζουν τις εισροές των ΑΞΕ αποκαλύπτει τις διαφορές μεταξύ των χωρών της ΕΕ: πολλές χώρες έχουν παραμείνει κάποιους από τους πιο δημοφιλείς επενδυτικούς προορισμούς (π.χ. Γερμανία) ενώ άλλοι δεν έχουν προσελκύσει σημαντικά ποσά των άμεσων ξένων επενδύσεων για πολλά χρόνια ήδη (π.χ. Ιταλία).

➤ **ΑΛΛΑ ΠΕΔΙΑ**

Όσον αφορά το πεδίο της ενέργειας στα πλαίσια του Διατλαντικού Οικονομικού Συμβουλίου (TEC) οι Η.Π.Α και η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφάσισαν να εντείνουν τη συνεργασία τους σε μια σειρά από βασικές αναδυόμενες τεχνολογίες και καινοτόμους τομείς, όπως η νανοτεχνολογία και cloud computing. Η συνεργασία αυτή θα φέρει σε επαφή τους φορείς χάραξης πολιτικής, τις ρυθμιστικές αρχές, καθώς και φορείς καθορισμού προτύπων και στοχεύει στην ανάπτυξη κοινών

⁴³ <http://www.ustr.gov/countries-regions/europe-middle-east/europe/european-union>

⁴⁴ World Investment Report 2012, unctad.

⁴⁵ U.S. Direct Investment Abroad:

Trends and Current Issues

James K. Jackson

Specialist in International Trade and Finance

October 26, 2012

προσεγγίσεων για τις αναδυόμενα ρυθμιστικά θέματα έτσι ώστε να αποφευχθεί η δημιουργία νέων και των ακούσιων εμποδίων στο εμπόριο και τις επενδύσεις. Ακόμη η ΕΕ και οι ΗΠΑ έχουν μονογράψει τη συμφωνία Energy Star, ένα σύστημα που προωθεί την κατασκευή ενεργειακά αποδοτικού εξοπλισμού γραφείου. Επίσης στα πλαίσια του ΔΟΣ και οι δύο πλευρές συμφώνησαν σε ένα νέο πρόγραμμα εργασιών με στόχο να αναπτυχθούν συνεκτικές και συμβατές προδιαγραφές για τα ηλεκτρικά οχήματα⁴⁶. Στόχος τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και των Η.Π.Α είναι βέβαια η “ενεργειακή ασφάλεια” με διαφορετική σημασία για τους δύο εταίρους. Για τις Η.Π.Α ο όρος χρησιμοποιείται στο πολιτικό πλαίσιο, και αναφέρεται είτε στην μείωση από την εξάρτηση από το ξένο πετρέλαιο με την αύξηση της εγχώριας παραγωγής από τις γεωτρήσεις ή την ανάγκη για την ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Δεδομένου ότι οι ΗΠΑ δεν εξαρτώνται από το εισαγόμενο φυσικό αέριο για τις ανάγκες της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, όπως είναι η ΕΕ, έτσι δεν αντιμετωπίζουν τις ίδιες προκλήσεις όσον αφορά την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού. Όσον αφορά την Ε.Ε ο όρος χρησιμοποιείται κυρίως για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας που προορίζονται για την αντιμετώπιση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού, καθώς και για την προώθηση της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας και στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και περιφερειακής ανάπτυξης. Η απουσία μίας ενιαίας ενεργειακής πολιτικής εκ μέρους της Ε.Ε έχει οδηγήσει στο γεγονός ότι αν και η ΕΕ είναι μια μεγάλη αγορά που θα μπορούσε να έχει μια ισχυρή επιρροή στους προμηθευτές ενέργειας, οι προμηθευτές εξακολουθούν να χρησιμοποιούν με επιτυχία μια τακτική «διαίρει και βασιλεύει», για δικό τους όφελος. Η ΕΕ δεν μπόρεσε να ξεπεράσει τις αδυναμίες της αγοράς. Στο πρόβλημα που διαθέτουν οι νέες τεχνολογίες, δηλαδή την εμπορευματοποίηση τους οι Η.Π.Α παρέχουν υψηλού κεφαλαίου διευκολύνσεις όσον αφορά την επίδειξη αυτών των τεχνολογιών σε εκθέσεις και forum, ενώ η Ε.Ε κάνει διευκολύνσεις μέσω πολιτικών και μέτρων (υψηλοί φόροι ορυκτών πόρων και πολιτικές για κλίμα) ώστε να μπορέσει να γίνει η επιτυχή εισαγωγή στην αγορά μιας νέας τεχνολογίας⁴⁷. Αν και η Ε.Ε έχει επικυρώσει το Πρωτόκολλο του Κιότο και έχει θέσει στόχους όπως την μείωση κατά 20% εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τα επίπεδα του 1990, την αύξηση του μεριδίου της κατανάλωσης ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές στο 20% και την βελτίωση κατά 20% της ενεργειακής απόδοσης, ωστόσο οι Η.Π.Α δεν έχουν επικυρώσει το Πρωτόκολλο του Κιότο και έχουν θέσει στόχους και μέτρα εθελοντικής - εσωτερικής διάστασης και επίβλεψης άλλων κρατών⁴⁸, όπως την

⁴⁶ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=757>

⁴⁷ A climate for collaboration

Analysis of US and EU lessons and opportunities in energy and climate policy

ECN: Alessia De Vita, Heleen de Coninck

NREL: Joyce McLaren, Jaquelin Cochran

⁴⁸ Climate Change:

Top 10 Precepts for U.S. Foreign

Policy

U.S. Global Leadership: An Initiative of the Climate Policy Program at RFF

προστασία της εγχώριας βιομηχανίας από πιθανά ανταγωνιστικά μειονεκτήματα που μπορεί να προκύψουν από τις άνισες τιμές του άνθρακα, παροχή προσωρινής βοήθειας σε βιομηχανίες σε μεταβατικό στάδιο και παροχή κινήτρων για άλλες χώρες να υιοθετήσουν πολιτικές για το περιβάλλον.

➤ ΔΙΑΦΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ

Κύριος παράγοντας βάσει του οποίου συμβαίνουν οι οποιοσδήποτε διαφωνίες και συγκρούσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Η.Π.Α δεν είναι άλλος από τον *προστατευτισμό*⁴⁹. Μέχρι τώρα στα πλαίσια του Π.Ο.Ε έχουν υπάρξει περίπου τριάντα δύο (32) διαφωνίες μεταξύ των Η.Π.Α και της Ε.Ε⁵⁰. Μία σύντομη αναφορά στις πιο πρόσφατες και σημαντικές διενέξεις είναι ενδιαφέρουσα. Πρώτη σημαντική διαφορά είναι οι ορμόνες στα βοοειδή η απαγόρευση της ΕΕ προέρχεται από μακροχρόνια αντίρρηση των καταναλωτών σε αρκετά κράτη μέλη της Ένωσης. Ο ΠΟΕ έκρινε ότι η απαγόρευση παραβιάζει τους κανόνες του, όμως δεν διαφαίνεται πρόθεση της Ε.Ε να παραχωρήσει στο ζήτημα αυτό. Στο τέλος το θέμα θα πρέπει να διευθετηθεί μέσω της αντισταθμιστικής διαπραγμάτευσης με εμπορικές παραχωρήσεις από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεύτερη σημαντική διαφορά είναι η μακροχρόνια ποσόστωση της ΕΕ για το καθεστώς όσον αφορά τις εισαγωγές μπανάνας που κάνει διακρίσεις εις βάρος των εισαγωγών από την Κεντρική Αμερική. Το ζήτημα προέκυψε από μια ανησυχία εκ μέρους ορισμένων κρατών μελών για τη διασφάλιση της θέσης των παραγωγών μπανάνας για πολλές μικρές και εύθραυστες οικονομίες με τις οποίες έχουν πρώην αποικιακούς δεσμούς. Το θέμα των επιδοτήσεων της Airbus αποτελεί μία ιδιαίτερα έντονη σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ των δύο πλευρών και είναι η τρίτη σημαντική διαφορά. Οι ΗΠΑ υποστηρίζουν ότι η βοήθεια της ΕΕ για την έναρξη των αεροσκαφών Airbus συνιστά αθέμιτη επιδότηση κατά την έννοια της συμφωνίας του ΠΟΕ για τις επιδοτήσεις. Η πλευρά της ΕΕ αντίθετα υποστηρίζει ότι οι ενισχύσεις εκτόξευσης θα είναι αποπληρωτέες από τα εμπορικά κέρδη της Airbus και έτσι δεν αποτελεί μια επιδότηση. Πίσω από τη διαφορά είναι η Ευρωπαϊκή αποφασιστικότητα ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες - και ιδιαίτερα η Boeing - δεν θα πρέπει να έχουν ένα αποτελεσματικό μονοπώλιο στην παγκόσμια αγορά για τα μεγάλα αεροσκάφη. Η τελευταία σημαντική διαφορά είναι η παραχώρηση (φορολογική ελάφρυνση) στον φόρο εισοδήματος για τις ξένες εταιρείες πωλήσεων αν και οι ΗΠΑ ανέκαθεν υποστήριζαν ότι η παραχώρηση δεν αποτελεί επιδότηση, αλλά έχει ωστόσο

Daniel Bodansky

⁴⁹ Οφείλεται κυρίως σε παρασκηνιακή δραστηριότητα (*lobbying*) των επιχειρήσεων απέναντι στο κράτος, κυρίως για λόγους προστασίας της εγχώριας παραγωγής και εξασφάλισης του εγχώριου ποσοστού απασχόλησης.

⁵⁰http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_maps_e.htm?country_selected=USA&sense=

συμφωνήσει να τροποποιήσει τη νομοθεσία της⁵¹. Κύριος λόγος επίτευξης συμφωνιών και διευθετήσεων μεταξύ των δύο εταίρων θα πρέπει να θεωρηθεί βεβαίως η περίπου *ισοδύναμη οικονομική δύναμη* που διαθέτουν (αλληλεξάρτηση) και έτσι καταφεύγουν σε διμερείς (αντισταθμιστικές) συμφωνίες, αντί να προσφεύγουν στον μηχανισμό επίλυσης διαφορών του Π.Ο.Ε⁵².

➤ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η εμπορικό – οικονομική σχέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις Η.Π.Α είναι ιδιαίτερα σημαντική για το διεθνές οικονομικό σύστημα. Η μεταξύ τους οικονομική πορεία είτε είναι ανοδική είτε καθοδική επηρεάζει απόλυτα την διεθνή οικονομία. Λόγω του ότι και οι δύο εταίροι μοιράζονται περίπου τους ίδιους παραγωγικούς συντελεστές έτσι, το είδος εμπορίου που διέπεται μεταξύ τους μπορεί να χαρακτηριστεί ενδο – κλαδικό (συνήθης μορφή εμπορίου μεταξύ αναπτυγμένων χωρών). Τα προϊόντα που εμπορεύονται οι δύο εταίροι είναι κυρίως προϊόντα εντάσεως κεφαλαίου⁵³. Αυτό σημαίνει κατά την προσωπική μου άποψη ότι εφόσον και οι δύο εταίροι ειδικεύονται στην παραγωγή προϊόντων εντάσεως κεφαλαίου κατέχοντας τους ίδιους περίπου παραγωγικούς συντελεστές (ειδικευμένο εργατικό δυναμικό, υψηλή τεχνολογία και υψηλός κεφαλαιουχικός εξοπλισμός) η παραγωγικότητα και η ανταγωνιστικότητα και των αμερικανικών επιχειρήσεων αλλά και των ευρωπαϊκών είναι περίπου όμοια και μοιράζονται τις ίδιες συνθήκες εμπορίου και ανάπτυξης. Ένα ακόμη στοιχείο που θα ήθελα να αναφέρω είναι λόγω του ότι η αγορά και του ενός εταίρου αλλά και του άλλου είναι η σπουδαιότερη όχι μόνο λόγω του ανοιχτού και φιλελεύθερου καθεστώτος που έχουν αλλά και λόγω της υψηλής αγοραστικής δύναμης τόσο των Η.Π.Α όσο και της Ε.Ε και του μεγέθους τους, ευνοούν την ενδυνάμωση των υπάρχουσών οικονομικών κλίμακας⁵⁴, ειδικότερα σε προϊόντα εντάσεως κεφαλαίου. Ακόμη, σε πολλά είδη του διατλαντικού εμπορίου παρατηρείται ελαστικότητα⁵⁵ όσον αφορά την ζήτηση αλλά και την προσφορά των προϊόντων και των υπηρεσιών και αυτό έχει ως συνέπεια την ύπαρξη ενός “υγιούς” ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις όσο το δυνατόν βέβαια μπορεί αυτό να επιτευχθεί (μη ύπαρξη μεγάλων, πολλών και ιδιαίτερα ισχυρών διεθνών μονοπωλίων και από τις δύο μεριές του Ατλαντικού). Η ολική αφαίρεση των μη δασμολογικών μέτρων του

---

⁵¹ Second Prize

US-EU TRADE DISPUTES: THEIR CAUSES, RESOLUTION AND PREVENTION By Michael D. C. Johnson

⁵² Trade Conflict and the U.S.-European Union

Economic Relationship Updated July 26, 2006 Raymond J. Ahearn Specialist in International Trade and Finance Foreign Affairs, Defense, and Trade Division

⁵³ Όταν μια τεχνική παραγωγής χρησιμοποιεί συγκριτικά περισσότερο κεφάλαιο από εργασία (π.χ. 10 μονάδες κεφαλαίου και 2 εργασίας) θεωρείται ως εντάσεως κεφαλαίου (capital intensive).

⁵⁴ Η τάση του μακροχρόνιου συνολικού κόστους να μειώνεται όταν αυξάνεται η ποσότητα της παραγωγής επιτυγχάνεται χάρις τις οικονομίες κλίμακας.

⁵⁵ Ο βαθμός ανταπόκρισης της ζήτησης και της προσφοράς στις μεταβολές της τιμής.

διατλαντικού εμπορίου θα οδηγήσει για την ΕΕ σε αύξηση του ΑΕΠ (€ 122 δισ. ευρώ ετησίως) και αύξηση των εξαγωγών (+2,1%). Τα κέρδη θα προέλθουν κυρίως από τα μηχανοκίνητα οχήματα, τα χημικά, τα φαρμακευτικά προϊόντα, τα τρόφιμα και ηλεκτρικές μηχανές. Για τις Η.Π.Α η ολική αφαίρεση των μη δασμολογικών μέτρων θα οδηγήσει σε €41 δισεκατομμύρια ετησίως για το ΑΕΠ και αύξηση 6,1% για τις εξαγωγές. Τα κέρδη θα προέλθουν κυρίως από τα ηλεκτρικά μηχανήματα, τα χημικά προϊόντα, τα φαρμακευτικά προϊόντα, και τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες⁵⁶. Βάσει αυτού θα πρέπει να γίνει κατανοητό κυρίως για τις Η.Π.Α, ότι ο προστατευτισμός που επιβάλλει μερικές φορές (περίπτωση Boeing) μειώνει κατά πολύ την ανάπτυξη του εμπορίου και την αύξηση των αμοιβαίων ωφελειών με την Ε.Ε. Έπειτα, κατά την προσωπική μου άποψη δεν θα πρέπει η Ε.Ε να εμμένει σε μία αντιπληθωριστική νομισματική πολιτική η οποία ανατιμά το ευρώ σε σχέση με το δολάριο γιατί μία σαφή συναλλαγματική πολιτική (υπό Γερμανική καθοδήγηση) που έχει ως στόχο ή οδηγεί στο αποτέλεσμα της ανατίμησης δεν βοηθά στην ανάπτυξη των εξαγωγών ειδικότερα στο διατλαντικό εμπόριο. Εν συνεχεία θα ήθελα να επισημάνω όσον αφορά τις επενδύσεις τόσο η Ε.Ε όσο και οι Η.Π.Α θα πρέπει κατά την γνώμη μου να προωθήσουν τις άμεσες ξένες επενδύσεις – νέες επενδύσεις (Greenfield investment) και ειδικότερα να ακολουθηθεί η *πολυεθνική οριζόντια ολοκλήρωση*⁵⁷. Λόγω του ότι έτσι μειώνεται κατά πολύ το κόστος παραγωγής (υποδομές πολιτικές ιδιωτικοποίησης), αναπτύσσονται καλύτερα τα δίκτυα διανομής των προϊόντων (μέγεθος και αγοραστική δύναμη της αμοιβαίας αγοράς), το καθεστώς και των δύο εταιρών ευνοούν την ύπαρξη πολυεθνικών επιχειρήσεων (επενδυτικά κίνητρα και διευκολύνσεις) και λόγω του ότι και στις δύο χώρες υπάρχει ειδικευμένο εργατικό δυναμικό και τεχνολογία. Μέσω αυτού δεν επιτυγχάνεται μόνο η αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας, αλλά και η απασχόληση και το εμπόριο. Όσον αφορά το εμπόριο και σύμφωνα με την Ε.Ε, υπάρχουν τρεις βασικοί παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται η ανταγωνιστικότητα της: γνώση (τόνωση της εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα και σε όλες τις χώρες της Ε.Ε), καινοτομία - τεχνολογία και επιχειρηματικότητα. Άλλωστε η Στρατηγική Ευρώπη 2020 αναφέρει ότι η Ε.Ε θα πρέπει να προωθεί την ανάπτυξη της η οποία βασίζεται στη γνώση και την καινοτομία, με στόχο την υψηλή απασχόληση, αλλά να εξακολουθεί να προσφέρει την κοινωνική συνοχή, καθώς και μια βιώσιμη προοπτική. Μόνο μέσω της τεχνολογίας και καινοτομίας η Ε.Ε θα μπορέσει να διαμορφώσει συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι στις Η.Π.Α και να ισχύσει το θεώρημα των Heckscher-Ohlin⁵⁸. Μέσω της καινοτομίας θα μπορούσε η Ε.Ε να δημιουργήσει ένα διαφοροποιημένο προϊόν π.χ. αεροπλάνο στην περίπτωση του Boeing, να αποκτήσει βραχυπρόθεσμο

⁵⁶ Brussels, 18 December 2009

Non-Tariff Measures in EU-US Trade and Investment – An Economic Analysis
Highlights of the study.

⁵⁷ “Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις”, Γ.Αγιομυργιανάκης Μ.Βλάσσης Η.Thompson σελ. 178 - 182

⁵⁸ Το θεώρημα των H-O αναφέρει ότι μία χώρα εξαγάγει το προϊόν το οποίο είναι εντάσεως του συντελεστή που η χώρα διαθέτει σε σχετική αφθονία.

ή/και μακροπρόθεσμο συγκριτικό πλεονέκτημα, να καταπολεμηθεί το διεθνές μονοπώλιο της άλλης χώρας και να τονιστεί εξάλλου και ο μονοπωλιακός ανταγωνισμός μεταξύ των δύο εταιρών. Ειδικότερα θα ήθελα να τονίσω την σημασία της καινοτομίας (τεχνολογίας) όσον αφορά πρώτον στα βιομηχανικά προϊόντα της Ε.Ε. Για παράδειγμα το γεγονός ότι η αυτοκινητοβιομηχανία της Ε.Ε είναι η μεγαλύτερη στο κόσμο με εξαγωγές 132 δις οφείλεται στην διαρκή έρευνα και καινοτομία βάσει των οποίων κινούνται οι ευρωπαϊκές βιομηχανίες αυτοκινήτων. Αν καταφέρει η Ε.Ε να δώσει την ίδια έμφαση στον τομέα των ηλεκτρονικών προϊόντων⁵⁹ τότε θα μπορέσει να μειώσει το έλλειμμα της στον τομέα αυτό (εισαγωγές 229δις – εξαγωγές 124δις)⁶⁰ και να ανταγωνιστεί για παράδειγμα την αμερικάνικη Microsoft. Γιατί μόνο όταν ένα προϊόν υψηλής τεχνολογίας εμφανίζεται στην διεθνή αγορά, δημιουργεί αρχικά συγκριτικό πλεονέκτημα για την χώρα που το εμφάνισε είτε είναι η Ε.Ε είτε είναι οι Η.Π.Α. Εν κατακλείδι, παρόλο τα μειονεκτήματα τόσο της Ε.Ε (συστέγαση διαφορετικών οικονομιών) όσο και των Η.Π.Α (υψηλό χρέος) και παρόλο τις αντιθέσεις και τις διενέξεις που κατά καιρούς δημιουργούνται η συνεργασία των δύο αυτών εταιρών είναι ιδιαιτέρως σημαντική λόγω πρώτον, είναι η σημαντικότερη αμοιβαία αγορά και για τους δύο (πολιτικοί λόγοι, λόγω του ότι πρέπει να καταπολεμηθεί το οικονομικό καθεστώς του πατερναλιστικού καπιταλισμού π.χ. της Κίνας και οικονομικοί λόγοι) και δεύτερον επειδή είναι οι δύο μεγαλύτερες οικονομίες στον κόσμο μέσω της συνεργασίας τους μπορούν να προωθήσουν σε πολυμερές επίπεδο το διεθνές εμπόριο και να συνδέσουν όλες τις υπόλοιπες χώρες της υφηλίου στους κανόνες και στις διατάξεις του ΠΟΕ.

❖ ΟΙ ΕΥΡΩ – ΚΙΝΕΖΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ:

Σε αυτό το κεφάλαιο θα εξεταστούν οι Ευρώ – Κινεζικές οικονομικές σχέσεις οι οποίες παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον από το γεγονός ότι η Κίνα έχει αναδειχθεί μία υπολογίσιμη οικονομική δύναμη τα τελευταία χρόνια, η οποία “απειλεί” ακόμη και την πρωτοκαθεδρία των Η.Π.Α. Η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να έχει μία ολοένα και στενότερη οικονομική (και πολιτική) σχέση με την Κίνα ώστε να προωθηθεί το μεταξύ τους εμπόριο και τα αμοιβαία οφέλη, χωρίς όμως να παραλείπονται τα μέτρα της εμπορικής άμυνας εκ μέρους της Ε.Ε στις υπαρκτές και πιθανές στρεβλώσεις που χρησιμοποιεί η Κίνα.

⁵⁹ ηλεκτρονικά εξαρτήματα (όπως οι ημιαγωγοί), ηλεκτρονικών υπολογιστών και συναφούς εξοπλισμού γραφείου, τηλεπικοινωνιακό εξοπλισμό, ηλεκτρονικές συσκευές μέτρησης και ηλεκτρονικών ειδών ευρείας κατανάλωσης.

⁶⁰ <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/economic-sectors/industrial-goods/electronics/>

➤ ΡΟΛΟΣ ΣΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Η Κίνα είναι μία χώρα με πληθυσμό περίπου 1,3 δις. και έκταση που την κατατάσσει στην δεύτερη μεγαλύτερη χώρα στον κόσμο, αποτελεί την ανερχόμενη οικονομική δύναμη στον κόσμο αν λάβουμε υπόψη τους ταχείς ρυθμούς ανάπτυξης που συντελούνται τα τελευταία χρόνια. Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) της Κίνας ανερχόταν σε 7298,10 δισεκατομμύρια δολάρια το 2011, σύμφωνα με έκθεση που δημοσιεύθηκε από την Παγκόσμια Τράπεζα. Το ΑΕΠ της Κίνας είναι περίπου ισοδύναμο με 11,77 τοις εκατό της παγκόσμιας οικονομίας⁶¹. Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ανά κάτοικο στην Κίνα αναφέρθηκε τελευταία φορά στις 2634,71 δολάρια το 2011, σύμφωνα με έκθεση που δημοσιεύθηκε από την Παγκόσμια Τράπεζα. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Κίνα είναι ισοδύναμο με το 21 τοις εκατό του μέσου όρου του κόσμου. Ιστορικά, από το 1960 μέχρι το 2011, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στη Κίνα ήταν κατά μέσο όρο 601,70 δολάρια το υψηλότερο όλων των εποχών των ήταν 2.634,71 δολαρίων το Δεκέμβριο του 2011 και το ιστορικά χαμηλότερο ήταν των 72,32 δολαρίων το Δεκέμβριο του 1962⁶². Το ποσοστό ανεργίας στην Κίνα αναφέρθηκε την τελευταία φορά σε 4,1 τοις εκατό κατά το τρίτο τρίμηνο του 2012⁶³. Ιστορικά, από το 2002 μέχρι το 2012, το μέσο ποσοστό ανεργίας της Κίνας ήταν 4,15 τοις εκατό, το υψηλότερο όλων των εποχών ήταν 4,30 τοις εκατό το Δεκέμβριο του 2003 και το ιστορικά χαμηλότερο του 3,90 τοις εκατό το Σεπτέμβριο του 2002. Οι εξαγωγές της Κίνας ήταν αξίας 175 δις. δολαρίων τον Οκτώβριο του 2012⁶⁴. Ιστορικά, από το 1990 μέχρι το 2012, οι εξαγωγές της Κίνας κατά μέσο όρο ήταν 50,3 δισεκατομμύρια δολάρια και το υψηλότερο ρεκόρ όλων των εποχών ήταν 186,4 δις. δολαρίων το Σεπτέμβριο του 2012 και το ιστορικά χαμηλότερο ήταν 2,8 δις. δολάρια τον Ιανουάριο του 1990. Η αύξηση των εξαγωγών συνεχίζει να είναι το σημαντικό συστατικό που υποστηρίζει την ταχεία οικονομική ανάπτυξη της Κίνας. Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αποτελούν το 39,7% του ΑΕΠ της. Οι εισαγωγές της Κίνας ήταν αξίας 143,6 δις. δολάρια τον Οκτώβριο του 2012⁶⁵. Ιστορικά, από το 1990 μέχρι το 2012, οι εισαγωγές ήταν κατά μέσο όρο 43,6 δισεκατομμύρια δολάρια και το υψηλότερο όλων των εποχών ρεκόρ ήταν 162,4 δις. δολαρίων το Μάιο του 2012 και το ιστορικά χαμηλότερο ήταν 2,6 δις. δολάρια τον Ιανουάριο του 1990. Η βιομηχανική παραγωγή στην Κίνα αυξήθηκε 9,60 τοις εκατό τον Οκτώβριο του 2012. Η Κίνα ανακοίνωσε εμπορικό πλεόνασμα ισοδύναμο με 32 δις. δολάρια τον Οκτώβριο του 2012. Από τα στοιχεία αυτά γίνεται κατανοητό πως η Κίνα αποτελεί μία ολοένα αναδυόμενη οικονομία. Το εμπόριο της Κίνας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να χαρακτηριστεί ως δια – κλαδικό εμπόριο⁶⁶. Η Ε.Ε αποτελεί τον μεγαλύτερο

⁶¹ Βλ. Παράρτημα – 10. <http://www.tradingeconomics.com/china/imports>

⁶² Βλ. Παράρτημα – 11.

⁶³ Βλ. Παράρτημα – 12.

⁶⁴ Βλ. Παράρτημα – 13.

⁶⁵ Βλ. Παράρτημα – 14.

⁶⁶ Αφορά στην ανταλλαγή προϊόντων που ανήκουν σε διαφορετικό παραγωγικό κλάδο. Αντανακλά το συγκριτικό πλεονέκτημα. Η εξειδίκευση κάθε χώρας στην παραγωγή αγαθών που έχει συγκριτικό

εμπορικό εταίρο της Κίνας, ενώ η Κίνα αποτελεί τον δεύτερο μεγαλύτερο εταίρο της Ε.Ε μετά τις Η.Π.Α. Μεταξύ Κίνας και Ε.Ε παρατηρείται μία *ασύμμετρη αλληλεξάρτηση* κυρίως από την μεριά της Κίνας, μιας και μία ενδεχόμενη ρήξη των σχέσεων θα πλήξει περισσότερο την Κίνα επειδή η Κίνα εξαρτάται πιο πολύ από τις εξαγωγές της στην Ε.Ε⁶⁷ χωρίς να υπάρχει αντίστοιχη εξάρτηση. Βέβαια αυτό ενδέχεται να αλλάξει στο μέλλον λόγω της ραγδαίας ανάπτυξης της Κίνας, χωρίς βέβαια να σημαίνει ότι οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ των δύο αυτών εταίρων δεν είναι υψηλής προτεραιότητας λόγω του ότι η Κίνα έχει γίνει η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο και ο μεγαλύτερος εξαγωγέας στην παγκόσμια οικονομία, αλλά επίσης μια όλο και πιο σημαντική πολιτική δύναμη.

➤ *ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ*

Κεντρικός πυλώνας στις σχέσεις σε διμερές επίπεδο μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Κίνας είναι η *Εταιρική Σχέση και Συνεργασία* (Partnership and Cooperation Agreement). Η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις σχέσεις με την Κίνα "Στενότερη συνεργασία, αυξανόμενες ευθύνες" αποδεικνύουν την δυναμική των ευρώ – κινεζικών σχέσεων. Η Ευρώπη θα πρέπει να συνεχίσει να προσφέρει ανοικτή και δίκαιη πρόσβαση στις εξαγωγές της Κίνας και να προσαρμόζεται στις ανταγωνιστικές προκλήσεις (εργασιακές σχέσεις – ευελιξία των αγορών), επιδιώκοντας ταυτόχρονα πολιτικές να στηρίξουν εκείνους που φέρουν το βάρος της οικονομικής προσαρμογής (κοινωνική πολιτική: ενεργητικών μέτρων). Η Κίνα από την άλλη θα πρέπει να ανταποδώσει με την ενίσχυση της δέσμευσής της για την οικονομική διαφάνεια και τη μεταρρύθμιση της αγοράς της. Θα πρέπει να ενισχυθεί η νομική προστασία των ξένων εταιρειών και προπαντός η εφαρμογή αυτής της προστασίας και να απορρίψει τις όποιες αντί - ανταγωνιστικές εμπορικές πρακτικές και πολιτικές. Στην 15η σύνοδο κορυφής μεταξύ ΕΕ-Κίνας⁶⁸ που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες στις 20 Σεπ. 2012, συμφωνήθηκαν τα εξής: Επιβεβαιώθηκε η δέσμευση των δύο πλευρών για την έναρξη των διαπραγματεύσεων όσον αφορά τις επενδύσεις, επιβεβαίωσαν τη σημασία ενός αποτελεσματικού πνευματικής ιδιοκτησίας (IP) συστήματος και το άνοιγμα του εμπορίου στην καινοτομία, δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στο θέμα ότι πρέπει να επιλυθεί το θέμα του καθεστώτος οικονομίας της αγοράς, συμφώνησαν να καταβάλουν κοινές προσπάθειες για τη σύναψη μιας φιλόδοξης διμερής συμφωνίας για την προστασία των γεωγραφικών

πλεονέκτημα θα οδηγήσει σε ανταλλαγές προϊόντων μεταξύ χωρών που ανήκουν σε διαφορετικό κλάδο.

⁶⁷ Οι υπέρ - επενδύσεις σε προϊόντα τα οποία δεν έχουν καμία διέξοδο στην εγχώρια αγορά έχουν οδηγήσει σε εξάρσεις στην εξαγωγή των κινεζικών προϊόντων στις αγορές του εξωτερικού όπως για παράδειγμα της Ε.Ε.

⁶⁸ EUROPEAN UNION –FACTSHHET- EU-CHINA SUMMIT (Brussels, 20 September 2012)
EU-CHINA Summit : Towards a stronger EU-CHINA Comprehensive Strategic Partnership

ενδείξεων, αναγνωρίστηκε η σημασία των ανοικτών και χωρίς διακρίσεις για τις δημόσιες συμβάσεις πολιτικές και συμφώνησαν να αυξήσουν τις ανταλλαγές στον τομέα αυτό, αναγνωρίστηκε η σημασία όσον αφορά την προστασία και την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, αναγνωρίστηκε ότι η τελωνειακή συνεργασία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διευκόλυνση και στη διασφάλιση του εμπορίου. Κάλεσαν για περαιτέρω εντατικοποίηση των κοινών προσπαθειών για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας στα σύνορα επιβολής του νόμου, της ασφάλειας της εφοδιαστικής αλυσίδας, τη διευκόλυνση του εμπορίου, των στατιστικών του εξωτερικού εμπορίου και την καταπολέμηση της απάτης και τέλος η κινεζική πλευρά εξέφρασε ικανοποίηση για το σχέδιο της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για τη δημιουργία ενός γραφείου στην Κίνα. Υπάρχουν βέβαια και προωθούνται οι διμερείς διάλογοι μεταξύ των δύο εταίρων όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα, την βιώσιμη ανάπτυξη, την έρευνα και την γεωργία και αγροτική ανάπτυξη. Η σημασία της στενότερης συνεργασίας των δύο εταίρων είναι ιδιαίτερος σημαντική τόσο για την σταθερή ανάπτυξη της Κίνας όσο και της διατήρησης της οικονομικής θέσης της Ε.Ε.

➤ ΕΜΠΟΡΙΟ

Το εμπόριο μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Κίνας έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια, αν λάβουμε υπόψη ότι οι συναλλαγές (αγαθών κυρίως) μεταξύ των δύο εταίρων υπολογίζονται περίπου άνω του € 1 δις την ημέρα σήμερα. Το διμερές εμπόριο έφτασε το 2011 στα επίπεδα των € 428,3 δις. Οι εξαγωγές της Ε.Ε προς την Κίνα αυξήθηκαν συνεχώς από € 26 δισεκατομμύρια το 2000 σε 136 δις ευρώ το 2011. Οι εισαγωγές της Ε.Ε από την Κίνα αυξήθηκαν από 75 δις. ευρώ το 2000 σε 248 δις. το 2008, στη συνέχεια μειώθηκαν σε 214 δις. το 2009, και έφτασαν σε 293 δις. ευρώ το 2011. Οι εξαγωγές προς την Κίνα αυξήθηκαν από 66 δις. ευρώ κατά τους πρώτους έξι μήνες του 2011 σε 73 δις. ευρώ στο πρώτο εξάμηνο του 2012, ενώ οι εισαγωγές έχουν σταθεροποιηθεί σε μόλις πάνω από 140 δις. ευρώ. Από το 2007, η Κίνα έχει καταστεί ο δεύτερος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της ΕΕ (13,9% του συνόλου του εμπορίου της ΕΕ το 2010) και μεγαλύτερη πηγή εισαγωγών (18,9% του συνόλου). Το 2006, η ΕΕ έγινε ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Κίνας, με το 17% του συνόλου του εμπορίου της Κίνας, πολύ πιο μπροστά από την Ιαπωνία (10%) και τις ΗΠΑ (13%). Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου αγαθών⁶⁹ της Ε.Ε είναι 26 φορές μεγαλύτερο από ό, τι το εμπορικό πλεόνασμα στον τομέα των υπηρεσιών. Η Ε.Ε γενικά έχει εμπορικό έλλειμμα με την Κίνα. Τα αγαθά⁷⁰ που κυρίως εμπορεύονται οι δύο εταίροι είναι μηχανήματα και εξοπλισμός μεταφορών, χημικά προϊόντα, βιομηχανικά είδη και ακατέργαστα υλικά. Το έλλειμμα είναι συγκεντρωμένο σε μεταποιημένα αγαθά

⁶⁹ Βλ. Παράρτημα – 15.

⁷⁰ Βλ. Παράρτημα – 16, 17.

με ένα σύνολο € 193 δισ. υπέρ της Κίνας. Το 2010, τα βιομηχανικά προϊόντα αντιπροσώπευαν το 94,6% των συνολικών εισαγωγών της ΕΕ από την Κίνα. Το εμπόριο είναι περισσότερο ή λιγότερο ισορροπημένο για άλλα αγαθά: όπως € 347 εκατομμύρια το έλλειμμα για το 2010 στον τομέα των γεωργικών προϊόντων υπέρ της Κίνας, € 4,8 δισ. το πλεόνασμα στα καύσιμα και τα μεταλλευτικά προϊόντα για την Ε.Ε, και € 28 εκατομμύρια πλεόνασμα στον τομέα των χημικών. Στα βιομηχανικά προϊόντα το έλλειμμα είναι συγκεντρωμένο σε μηχανήματα & εξοπλισμού μεταφορών (€ - 75 δισ. το 2010) και στα κλωστοϋφαντουργικά και στα είδη ένδυσης (€ - 34,5 δισ. ευρώ). Στον τομέα των υπηρεσιών⁷¹, η ΕΕ επωφελείται από ένα εμπορικό πλεόνασμα με την Κίνα από € 5,3 δισ. το 2009, σε € 18,6 δισ. των εξαγωγών και € 13,2 δισ. από τις εισαγωγές. Αυτό το πλεόνασμα της ΕΕ στον τομέα των υπηρεσιών είναι κυρίως συγκεντρωμένο σε δικαιώματα & τέλη εκμετάλλευσης (€ 1,6 δισ. το 2008) και άλλες επιχειρηματικές υπηρεσίες (€ 3,6 δισ. το 2008), τα οποία περιλαμβάνουν και υπηρεσίες σε θέματα εμπορίου, επιχειρησιακές υπηρεσίες leasing και διάφορες επιχειρήσεις, καθώς και την τεχνική υπηρεσιών⁷². Η Γερμανία είναι μακράν ο μεγαλύτερος χρηματοδότης του διμερούς εμπορίου μεταξύ της ΕΕ και της Κίνας. Η Γερμανία κατείχε μόνο το 43% των εξαγωγών της ΕΕ προς την Κίνα το 2008 (με € 34 δισ.) και 21% των συνολικών εισαγωγών από την Κίνα (€ 51 δισ.). Γενικά στο εμπόριο μεταξύ των δύο αυτών εταίρων παρατηρείται ένα σημαντικό έλλειμμα από την μεριά της Ε.Ε και αυτό το γεγονός οφείλεται κυρίως στις διαφορές στην αγορά εργασίας (φθινό εργατικό κόστος στην Κίνα), διαφορές στα επίπεδα μισθών και εισοδημάτων (χαμηλή αγοραστική δύναμη στο εσωτερικό της Κίνας) που αυτό έχει ως συνέπεια στην υπέρογκη ενδυνάμωση των εξαγωγών εκ μέρους της Κίνας, διαφορές στα επίπεδα της τεχνολογίας (η Κίνα εξάγει κυρίως προϊόντα “χαμηλής τιμής” ενώ η Ε.Ε δεν δύναται να ανταγωνιστεί την Κίνα σε αυτού του είδους των προϊόντων) και τέλος διαφορετικά πολιτικά – οικονομικά καθεστώτα (ανοιχτό και φιλελεύθερο της Ε.Ε – κρατικός καπιταλισμός της Κίνας).

➤ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Οι επενδύσεις μεταξύ της Κίνας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρουσιάζουν μία διαφορετική πραγματικότητα. Οι επενδύσεις της Ε.Ε στην Κίνα υπερβαίνουν κατά πολύ τις επενδύσεις της Κίνας στην Ε.Ε. Το 2009, οι άμεσες ξένες επενδύσεις της Ε.Ε (συμπεριλαμβανομένων των επανεπενδυθέντων κερδών των επιχειρήσεων που ελέγχονται από ευρωπαϊκές εταιρείες) στην Κίνα ανήλθαν σε € 5,9 δισ. ευρώ και το συνολικό απόθεμα των άμεσων επενδύσεων της ΕΕ ανήλθαν σε € 58,3 δισ. (συμπεριλαμβανομένων των επανεπενδυθέντων κερδών). Η Γερμανία και η Γαλλία

⁷¹ Βλ. Παράρτημα –18.

⁷² DIRECTORATE-GENERAL FOR EXTERNAL POLICIES OF THE UNION
DIRECTORATE B: POLICY DEPARTMENT
STUDY: EU-CHINA TRADE RELATIONS

είναι οι κύριοι επενδυτές στην Κίνα. Όσον αφορά τους τομείς των άμεσων ξένων επενδύσεων της ΕΕ συγκεντρώνεται στον τομέα της μεταποίησης με σχεδόν το 50% του συνόλου, real estate και των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Η ενέργεια και οι πρώτες ύλες είναι οι κυρίως τομείς βάσει των οποίων κινούνται οι επενδύσεις των κινέζικων εταιρειών στο εξωτερικό (εκτός Ε.Ε), προκειμένου να εξασφαλίσουν τον εφοδιασμό από το εξωτερικό. Από το 2005 οι κινεζικές επενδύσεις έχουν επεκταθεί και σε άλλους τομείς, όπως οι τηλεπικοινωνίες, η πληροφορική, τα ηλεκτρονικά είδη ευρείας κατανάλωσης η παραγωγή αυτοκινήτων και στο τομέα του εμπορίου (κυρίως στην Ε.Ε). Οι Κινεζικές επιχειρήσεις στην Ευρώπη είναι εξαιρετικά συγκεντρωμένες σε δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, ιδίως στους τομείς που δεν είναι έντασης γνώσης, όπως χονδρικό εμπόριο τροφίμων και ποτών και υπηρεσίες όπως λιανικό εμπόριο⁷³. Η αναζήτηση νέων τεχνολογικών δεξιοτήτων που πραγματοποιήθηκαν από τους ευρωπαϊούς παραγωγούς, τα κολοσσιαία συναλλαγματικά αποθέματα, και ο αυξανόμενος ανταγωνισμός από τις ξένες εταιρείες στην κινεζική εγχώρια αγορά, όλα αυτά δείχνουν μια αυξανόμενη και δυναμική παρουσία των κινεζικών άμεσων ξένων επενδύσεων στην ΕΕ κατά τα επόμενα χρόνια⁷⁴. Η Κίνα γνώρισε μια σημαντική μείωση του αριθμού των άμεσων ξένων επενδύσεων που έχει λάβει από την Ευρώπη⁷⁵. Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2012, η Κίνα αντιπροσώπευε μόλις το 5,5% του συνόλου των ευρωπαϊκών άμεσων ξένων επενδύσεων, που υπάγονται στην τρίτη θέση μετά τις ΗΠΑ. Αυτή η μείωση των εισροών των ΑΞΕ μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι οι ηγετικοί κλάδοι της Κίνας - βιομηχανικά μηχανήματα, εξοπλισμός και εργαλεία, και τις χημικές ουσίες - είχαν ιδιαίτερα κακή αποτελεσματικότητα έως το 2012. Στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας έχει καταχωρηθεί, επίσης, μια σημαντική μείωση των άμεσων ξένων επενδύσεων για την Ευρώπη. Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2012, η Κίνα είχε μόνο 86 ευρωπαϊκές επενδύσεις (σε σύγκριση με τις περίπου 130 επιχειρήσεις ανά τρίμηνο το 2011). Οι ευρωπαϊκές επενδύσεις στην Κίνα είναι κυρίως Νέες επενδύσεις (Greenfield) ενώ οι κινεζικές επενδύσεις στην Ευρώπη είναι Συγχωνεύσεις (M&A)⁷⁶. Γενικά, το υψηλό επίπεδο τεχνολογίας και τεχνογνωσίας (αντιγραφή γνώσης) της Ε.Ε και η πολιτική προώθησης των εξαγωγών εκ μέρους της Κίνας, οδηγεί στην άνοδο των Α.Ξ.Ε της Κίνας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Από την άλλη αν και το χαμηλό εργατικό κόστος που προσφέρει η Κίνα αποτελεί κίνητρο προσέλκυσης ξένων επενδύσεων, όμως λόγω της οικονομικής πολιτικής της Κίνας η οποία για παράδειγμα δεν σέβεται τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας - οικονομική διάσταση- (άστατο οικονομικό θεσμικό πλαίσιο) και δεν διαθέτει πολιτική

---

⁷³ Euro-China Investment Report 2011-2012

The European landscape of Chinese enterprises: An analysis of corporate and entrepreneurial firms and the role of the ethnic communities

⁷⁴ DIRECTORATE-GENERAL FOR EXTERNAL POLICIES OF THE UNION

⁷⁵ <http://www.fdiintelligence.com/Trend-Tracker/European-FDI-into-China-slows?ct=true>

⁷⁶ Source: TAC COFM from Thomson One and FDi Markets

σταθερότητα δεν πετυχαίνει να προσελκύσει αξιόλογα ποσά ξένων άμεσων επενδύσεων από την Ε.Ε.

➤ ΑΛΛΑ ΠΕΔΙΑ

Όσον αφορά το πεδίο της ενέργειας θα πρέπει να αναφέρουμε ότι τόσο η Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και η Κίνα είναι “ενεργειακά διψασμένες”, δηλαδή αναμένεται στο άμεσο μέλλον η ζήτηση για ενέργεια να αυξηθεί κατά πολύ και για τους δύο εταίρους. Είναι πολύ πιθανός ένας έντονος ανταγωνισμός μεταξύ των δύο εταίρων όσον αφορά την ενεργειακή επάρκεια και την εξασφάλιση ενεργειακών πηγών. Στα πλαίσια του Διαλόγου της ΕΕ-Κίνας για την Ενέργεια έξι τομείς προτεραιότητας έχουν προσδιοριστεί για τη συνεργασία και είναι οι εξής: Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τα έξυπνα δίκτυα, η ενεργειακή απόδοση στον κατασκευαστικό τομέα, ο καθαρός άνθρακας, η πυρηνική ενέργεια και το δίκαιο της ενέργειας⁷⁷. Όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας η Κίνα έχει ξεκινήσει μια διαδικασία προσθήκης πηγών ενέργειας εκτός του πετρελαίου και του φυσικού αερίου στην παραγωγή της. Ο Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας εκτιμά ότι μεταξύ 2008 και 2035, το μερίδιο του άνθρακα στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας της Κίνας θα μειωθεί από 79% έως 55%, με αντίστοιχη αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Τα έξυπνα δίκτυα βασίζονται στην ψηφιακή τεχνολογία, που επιτρέπει την αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ προμηθευτών και καταναλωτών, με σκοπό την εξοικονόμηση ενέργειας και τη μείωση του κόστους. Και οι κινεζικές αρχές και η Επιτροπή έχουν εκφράσει το έντονο ενδιαφέρον τους να συνεργαστούν στον τομέα αυτό. Όσον αφορά τον καθαρό άνθρακα και οι δύο εταίροι μέσω του διαλόγου του κινεζικού Εθνικού Οργανισμού Ενέργειας και της Γενικής Διεύθυνσης Ενέργειας επιδιώκουν μια εκτεταμένη ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών στο πεδίο του καθαρού άνθρακα. Από το 2008, η ΕΕ έχει δημιουργήσει μια πυρηνική ερευνητική συνεργασία με την Κίνα (Euratom China συμφωνία E & A και συνεργασία για το έργο σύντηξης ITER). Ως παγκόσμιος ηγέτης στον τομέα της πυρηνικής τεχνολογίας και του κύκλου του πυρηνικού καυσίμου, η συνεργασία με την Ευρωπαϊκή βιομηχανία θα μπορούσε να προσφέρει σημαντικά οφέλη στην Κίνα. Η συνεργασία στον τομέα της έρευνας μεταξύ της ΕΕ και της Κίνας βασίζεται στη “Συμφωνία για την επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία” που υπεγράφη το 1998 και ανανεώθηκε το 2004. Όσον αφορά το περιβάλλον η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Κίνα μέσω του υπουργικού διαλόγου για την προστασία του περιβάλλοντος συνεργάζονται σε πολλούς τομείς, συμπεριλαμβανομένης της κλιματικής αλλαγής, τον έλεγχο της ρύπανσης, την διαχείριση των φυσικών πόρων, τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, τη διαχείριση των υδάτων, τη διαχείριση χημικών ουσιών και τη βιώσιμη κατανάλωση και

---

⁷⁷ Concrete cooperation projects under the EC-China Energy Dialogue.

παραγωγή. Το πρόγραμμα SNAPP 2012 για παράδειγμα προσπαθεί να ενισχύσει την διεθνή συνεργασία για την κλιματική αλλαγή με τη στήριξη των αναπτυσσόμενων χωρών σχετικά με την εγχώρια συζήτηση και την πολιτική για το κλίμα⁷⁸. Μέσω της συνεργασίας Ε.Ε – Κίνας, θα μπορέσουν να αντιμετωπιστούν οι μεγάλες παγκόσμιες περιβαλλοντικές προκλήσεις με αμοιβαία οικονομικά, πολιτικά και κοινωνικά οφέλη.

➤ ΔΙΑΦΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ

Ο κυριότερος λόγος διαφωνιών και συγκρούσεων μεταξύ των δύο εταίρων δεν είναι άλλος από τον κρατικό προστατευτισμό της Κίνας (προστασία π.χ. των κρατικών μονοπωλίων και των κινεζικών επιχειρήσεων) έναντι στην Ε.Ε και τα μέτρα της εμπορικής άμυνας που λαμβάνει η Ένωση ώστε να καταπολεμήσει τις αθέμιτες πολλές φορές πρακτικές της Κίνας που αφορούν τα μέτρα αντί – ντάμπινγκ, ή /και την αντιμετώπιση στην προσπάθεια αντιγραφής γνώσης και τεχνολογίας. Μία σύντομη αναφορά σε μερικές διενέξεις είναι ενδιαφέρουσα⁷⁹: Στις 30 Μαρτίου 2006 η Ε.Ε ζήτησε διαβουλεύσεις με την Κίνα όσον αφορά την επιβολή μέτρων της Κίνας που επηρεάζουν αρνητικά τις εξαγωγές των εξαρτημάτων αυτοκινήτων από την Ε.Ε. Η Ε.Ε υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με τα μέτρα που αναγνωρίστηκαν, τα εισαγόμενα ανταλλακτικά αυτοκινήτων που χρησιμοποιούνται στην κατασκευή των οχημάτων προς πώληση στην Κίνα υπόκεινται σε τέλη ίσα με τα τιμολόγια για πλήρη οχήματα. Στις 13 Μαρτίου 2012, η Ευρωπαϊκή Ένωση ζήτησε τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων με την Κίνα σε σχέση με τους περιορισμούς της Κίνας για την εξαγωγή των διαφόρων μορφών σπάνιες γαίες, βολφράμιο και μολυβδαίνιο. Η αίτηση αφορά μια σειρά μέτρων τα οποία, λειτουργούν χωριστά ή συλλογικά, και διαχειρίζονται τους περιορισμούς των εξαγωγών. Αυτοί οι περιορισμοί περιλαμβάνουν τους εξαγωγικούς δασμούς, εξαγωγικές ποσοτώσεις, τις ελάχιστες απαιτήσεις της τιμής εξαγωγής, οι απαιτήσεις χορήγησης αδειών εξαγωγής και πρόσθετες απαιτήσεις και διαδικασίες σε σχέση με τη διαχείριση των ποσοτικών περιορισμών. Στις 4 Φεβρουαρίου 2010, η Κίνα ζήτησε τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με τρία μέτρα της ΕΕ σε σχέση με την επιβολή των δασμών αντίντάμπινγκ στις εισαγωγές ορισμένων δερμάτινων υποδημάτων από την Κίνα. Στις 5 Νοεμβρίου 2012, η Κίνα ζήτησε τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση, όσον αφορά ορισμένα μέτρα, σχετικά με τους οικιακούς περιορισμούς, που επηρεάζουν την παραγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και αφορούν προγράμματα δασμολογικής πολιτικής στα κράτη μέλη της ΕΕ. Τέλος, η ολοένα και αυξανόμενη οικονομική δύναμη της Κίνας και φυσικά η κυρίαρχη θέση της Ε.Ε ως οικονομική δύναμη, έχει

---

⁷⁸ European Commission
Working with China on the environment
The role of the European Commission
Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

⁷⁹ http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds452_e.htm

θέσει τις διαφωνίες μεταξύ των δύο εταίρων σε ένα πλαίσιο “αμοιβαίας υποχώρησης” και αυτό φαίνεται και από τις δηλώσεις⁸⁰ του Προέδρου της Επιτροπής κ. Manuel Barroso ο οποίος δήλωσε: “*Η αυξανόμενη αλληλεξάρτηση μας πρέπει να συμβάλει στην επίτευξη περισσότερων ευκαιριών για τους πολίτες και για τις επιχειρήσεις*” όπως και της Γερμανίδας καγκελαρίου Άνγκελα Μέρκελ η οποία δήλωσε ότι τα αντιντάμπινγκ ζητήματα θα πρέπει να επιλυθούν μέσω του διαλόγου.

➤ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Ένα σημαντικό στοιχείο στην εμπορικό – οικονομική σχέση της Κίνας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι οι διαφορές στους παραγωγικούς συντελεστές. Ενώ η Κίνα βασίζεται στο φθηνό, ανειδίκευτο και πολυπληθές εργατικό δυναμικό (ισχυρός παραγωγικός συντελεστής η εργασία), η Ευρωπαϊκή Ένωση αντίθετα διαθέτει ειδικευμένο εργατικό δυναμικό και βασίζεται στον κεφαλαιουχικό εξοπλισμό και ιδιαίτερα στην υψηλή τεχνολογία και καινοτομία (ισχυρός παραγωγικός συντελεστής το κεφάλαιο). Βάσει αυτής της ουσιώδους διαφοράς μπορούμε να πούμε ότι τα προϊόντα της Κίνας είναι εντάσεως εργασίας ενώ της Ε.Ε είναι εντάσεως κεφαλαίου. Το εμπόριο που διεξάγουν οι δύο αυτοί εταίροι μεταξύ τους μπορεί να χαρακτηριστεί δια – κλαδικό⁸¹ (συνήθης μορφή εμπορίου μεταξύ ανεπτυγμένων και αναπτυσσομένων χωρών). Βέβαια αυτό είναι πολύ πιθανό να αλλάξει στο μέλλον λόγω της ανάπτυξης της Κίνας και της ενδεχόμενης αξιοποίησης εισαγόμενης τεχνολογίας (πιθανό λόγω οικονομικής κατασκοπείας) ή ανάπτυξη ιδρυμάτων και ινστιτούτων τεχνολογίας με υψηλή οικονομική, πιθανόν κρατική, χορήγηση. Αν και την Κίνα την συμφέρει και ακολουθεί να ενδυναμώνει τις οικονομίες κλίμακας και την μαζική παραγωγή λόγω του φθηνού εργατικού δυναμικού και λόγω κυρίως του ότι τα προϊόντα τα οποία εξάγει είναι προϊόντα εντάσεως εργασίας, ωστόσο προσωπικά πιστεύω θα πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι και την Ευρωπαϊκή Ένωση την συμφέρει να ειδικευθεί στην μαζική παραγωγή και στην ενδυνάμωση των οικονομιών κλίμακας στα προϊόντα εντάσεως κεφαλαίου λόγω της ολοένα και διαμορφούμενης μεσαίας και ανωτέρας τάξης στην Κίνα η οποία θα μπορέσει να απορροφήσει τα προϊόντα αυτά, δηλαδή λόγω του ότι διαμορφώνεται η κατάλληλη αγορά με υψηλή αγοραστική δύναμη για τα ευρωπαϊκά προϊόντα (υψηλής ποιότητας). Επειδή οι δύο εταίροι δεν διαθέτουν παρόμοιους παραγωγικούς συντελεστές και περίπου όμοιες συνθήκες παραγωγής και ανάπτυξης, η ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων θα πρέπει να έγκειται στην περαιτέρω ανάπτυξη της τεχνολογίας και καινοτομίας, στην ενδυνάμωση και στην

⁸⁰ <http://www.theparliament.com/latest-news/article/newsarticle/trade-disputes-threaten-to-dominate-eu-china-summit/#.ULSPxYe6dW8>

⁸¹ Το διακλαδικό εμπόριο αντανακλά το συγκριτικό πλεονέκτημα. Η εξειδίκευση κάθε χώρας στην παραγωγή αγαθών που έχει συγκριτικό πλεονέκτημα θα οδηγήσει σε ανταλλαγές προϊόντων μεταξύ χωρών που ανήκουν σε διαφορετικό κλάδο.

προστασία των δικτύων διανομής στην Κίνα, στην προσοχή και αποφυγή μίας υποτίμησης έναντι του γιεν λόγω του ότι έτσι η ευρωπαϊκή αγορά θα κατακλυστεί από κινεζικά προϊόντα λόγω φθηνού κόστους, στην προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων και φυσικά στην τήρηση των συμφωνιών που έχουν υπογράψει οι δύο εταίροι. Η μη ύπαρξη διεθνών κινεζικών μονοπωλίων, αλλά και η ισχυρή θέση της Ε.Ε στο διεθνές οικονομικό σύστημα έχει οδηγήσει στην ύπαρξη ελαστικότητας στις συναλλαγές μεταξύ της Ε.Ε και της Κίνας και στην λειτουργία ενός “ισότιμου” εμπορίου. Έως το 2015, το 90% της παγκόσμιας ανάπτυξης θα παράγεται έξω από την Ευρώπη, και το ένα τρίτο από την Κίνα. Οι αναπτυσσόμενες και αναδυόμενες χώρες (όπως η Κίνα) είναι πιθανό να αντιπροσωπεύουν σχεδόν το 60% του παγκόσμιου ΑΕΠ μέχρι το 2030⁸². Όσον αφορά τις επενδύσεις προσωπικά πιστεύω ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να ενδυναμώσει τις άμεσες ξένες επενδύσεις στην Κίνα και ειδικότερα τις νέες επενδύσεις (Greenfield) και να ακολουθήσει την πολιτική την *κάθετης πολυεθνικής ολοκλήρωσης* (παραγωγή ενδιάμεσων αγαθών). Βέβαια αναφέρω την κάθετη ολοκλήρωση γιατί πρώτον η Ε.Ε θα πρέπει να εκμεταλλευτεί ως επί το πλείστον το φθηνό εργατικό κόστος της Κίνας, δεύτερον την πρόσβαση σε άλλες γειτονικές αγορές, τρίτον την πιθανή αξιοποίηση της διαμορφούμενης αγοράς (η στροφή των κοινωνικών ομάδων σε καταναλωτικά πρότυπα της Δύσης), τέταρτον τα νέα φορολογικά μέτρα (η Κίνα θα μειώσει τους φόρους επί των κερδών στις ξένες εταιρείες για να ενθαρρύνουν περισσότερο τις επενδύσεις από εξωτερικό)⁸³ και τέλος λόγω του ότι ο μη σεβασμός της Κίνας στα πνευματικά δικαιώματα καθιστά ριψοκίνδυνη την οριζόντια ολοκλήρωση γιατί αλλιώς θα μπορούσε να αντιγράψει ευκόλως την δυτική τεχνολογία. Η Κίνα αναγνωρίζεται από τον Οργανισμό για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ), ότι έχει το πιο περιοριστικό καθεστώς (εμπόδια πρόσβασης⁸⁴) για τις ξένες επενδύσεις σε όλες τις χώρες του G20. Όσον αφορά το εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών, η Ε.Ε θα πρέπει να εκμεταλλευτεί το συγκριτικό πλεονέκτημα το οποίο διαθέτει και δεν είναι άλλο από την υψηλή τεχνολογία, ειδικευμένο εργατικό δυναμικό, ανώτερο και λειτουργικό εκπαιδευτικό σύστημα και ισχυρές και ακμάζουσες πολυεθνικές εταιρείες. Προσωπικά πιστεύω ότι τα προϊόντα τα οποία εξάγει η Ε.Ε στην Κίνα θα πρέπει να είναι ποιοτικά διαφοροποιημένα (υψηλής ποιότητας) λόγω κυρίως ότι η Ευρώπη δεν μπορεί να ανταγωνιστεί το φθηνό προϊόν της Κίνας εξαιτίας της εργασιακών - πολιτικών διαφορών (διαφορετικά εργασιακά καθεστώτα και διαφορετικές κοινωνικές πολιτικές υπάρχουν μεταξύ των δύο εταίρων) αλλά και των διαφορών που βρίσκονται στους παραγωγικούς συντελεστές (έδαφος – εργασία – κεφάλαιο). Αυτό το στοιχείο αφορά όλες τις πτυχές των προϊόντων για παράδειγμα από τον γεωργικό τομέα (μεγαλύτερα εδάφη στην Κίνα – μεγαλύτερη και φθηνότερη παραγωγή για

⁸² TRADE POLICY AS A CORE COMPONENT OF THE EU'S 2020 STRATEGY

⁸³ <http://www.ft.com/cms/s/0/f2bff8ba-ccd0-11e1-b78b-00144feabdc0.html#axzz2De52668Y>

⁸⁴ αναγκαστική μεταφορά τεχνολογίας, απαιτήσεις αδειοδότησης, λόγοι εθνικής ασφάλειας και αδιαφανή εμπόδια πρόσβασης στην αγορά.

συμβατικές καλλιέργειες, έναντι βιολογικών προϊόντων της Ε.Ε) μέχρι τις ναυπηγικές εργασίες (φθηνότερο εργατικό δυναμικό στην Κίνα – αυξημένη ζήτηση για ναυπήγηση μεταφορικών πλοίων, έναντι όμως της εξειδικευμένης τεχνολογίας της Ε.Ε - αυξημένη ζήτηση ναυπήγησης κρουαζιερόπλοιων). Η άρση του προστατευτισμού από την μεριά της Κίνας είναι υψηλής προτεραιότητας γιατί αν η Κίνα δεν κάνει σημαντικά και αποτελεσματικά βήματα όσον αφορά τους κανόνες του ΠΟΕ και την τήρηση των συμφωνιών με τους εταίρους της στο παγκόσμιο επίπεδο και ιδιαίτερα με την Ε.Ε θα υπάρξουν προβλήματα κυρίως πολιτικό – οικονομικά και με την Ε.Ε αλλά και με τις άλλες οικονομικές δυνάμεις (Η.Π.Α, Ρωσία, Ινδία) οι οποίες θα συσπειρωθούν με αποτέλεσμα ένα οικονομικό πόλεμο. Εν κατακλείδι, η σχέση Ε.Ε και Κίνας είναι ιδιαιτέρως σημαντική γιατί παρόλα τα μειονεκτήματα της (κρατικός καπιταλισμός – διαφθορά – ελεγχόμενο καθεστώς αγοράς), η Κίνα θα αποτελέσει στο άμεσο μέλλον μία ισχυρή πολιτικό – οικονομική δύναμη, με την οποία η Ε.Ε πρέπει να δημιουργήσει και να θέσει τις βάσεις μίας ισχυρής συνεργασίας.

❖ ΟΙ ΕΥΡΩ – ΡΩΣΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ:

Σε αυτό το κεφάλαιο θα εξεταστούν οι Ευρώ –Ρωσικές σχέσεις οι οποίες είναι ιδιαιτέρως σημαντικές αν λάβουμε υπόψη την ανάδειξη της Ρωσίας σε μία ενεργειακή παγκόσμια δύναμη και ειδικότερα αν συνυπολογίσουμε την ανάγκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ζήτηση ενέργειας τότε μπορούμε να πούμε ότι η σχέση της Ένωσης και της Ρωσίας είναι ζωτικής σημασίας και οφείλει η Ε.Ε όχι μόνο να δημιουργήσει τις βάσεις για περαιτέρω ενδυνάμωση της συνεργασίας με την Ρωσία, αλλά και να διαμορφώσει τα κατάλληλα εκείνα πλαίσια τα οποία θα επιφέρουν αμοιβαία οφέλη και για τους δύο εταίρους και κυρίως να εμποδίσει την Ρωσία να χρησιμοποιεί την ενέργεια σαν “όπλο” εξωτερικής πολιτικής και παρεμπόδισης του εμπορίου.

➤ ΡΟΛΟΣ ΣΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Η Ρωσία είναι το μεγαλύτερο σε έκταση κράτος της γης και με πληθυσμό περίπου 144. εκατομμυρίων κατοίκων αποτελεί μία από τις πλέον πολιτικό – οικονομικές δυνάμεις στο παγκόσμιο σύστημα και ειδικότερα σήμερα που έχει υιοθετήσει ένα δυτικό – φιλελεύθερο μοντέλο διακυβέρνησης (οικονομία της αγοράς). Μία αναφορά σε στοιχεία της Ρωσίας θα ήταν ενδιαφέροντα⁸⁵: Το

⁸⁵ <http://www.tradingeconomics.com/russia/>

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)⁸⁶ της Ρωσίας ήταν αξίας 1857,77 δισεκατομμύρια δολάρια το 2011, σύμφωνα με έκθεση που δημοσιεύθηκε από την Παγκόσμια Τράπεζα. Το ΑΕΠ της Ρωσίας είναι περίπου ισοδύναμο με το 3 τοις εκατό της παγκόσμιας οικονομίας. Ιστορικά, από το 1989 μέχρι το 2011, το ΑΕΠ της Ρωσίας ήταν κατά μέσο όρο 682,3 δισ. δολάρια και το υψηλότερο ήταν των 1.857,8 δισ. δολαρίων το Δεκέμβριο του 2011 και το ιστορικό χαμηλό των 195,9 δισ. δολαρίων το Δεκέμβριο του 1999. Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ανά κάτοικο⁸⁷ στη Ρωσία καταγράφεται σε 3052,15 δολάρια το 2011. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στη Ρωσία είναι ισοδύναμο με 25 τοις εκατό του μέσου όρου του κόσμου. Η παραγωγικότητα στη Ρωσία αυξήθηκε σε 201,63 μονάδες τον Ιούνιο του 2010, από 179,59 μονάδες δείκτη, τον Ιούνιο του 2009. Βέβαια το ποσοστό Ανεργίας⁸⁸ στη Ρωσία αυξήθηκε σε 5,30 τοις εκατό τον Οκτώβριο του 2012 από 5,20 τοις εκατό το Σεπτέμβριο του 2012. Οι εξαγωγές⁸⁹ στη Ρωσία αυξήθηκαν σε 44.045 εκατ. ευρώ το Σεπτέμβριο του 2012 από 42,054 εκατ. δολάρια τον Αύγουστο του 2012. Ιστορικά, από το 1994 μέχρι το 2012, οι εξαγωγές της Ρωσίας κατά μέσο όρο ήταν 18.210,2 εκατ. και το υψηλότερο ήταν 51.338,0 εκατ. δολάρια το Δεκέμβριο του 2011 και το ιστορικά χαμηλότερο ήταν 4.087,0 εκατ. δολάρια τον Ιανουάριο του 1994. Τα μέταλλα και τη ενέργεια αποτελούν περισσότερο από το 80 τοις εκατό των εξαγωγών της Ρωσίας. Η ρωσική αλιευτική βιομηχανία είναι παγκοσμίως η τέταρτη μεγαλύτερη. Η χώρα είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός πετρελαίου στον κόσμο και ο μεγαλύτερος εξαγωγέας φυσικού αερίου, νικελίου και παλλαδίου. Οι εισαγωγές⁹⁰ στη Ρωσία μειώθηκαν σε 26.916 εκατ. ευρώ το Σεπτέμβριο του 2012 από 29,414 εκατ. δολάρια τον Αύγουστο του 2012. Ιστορικά, από το 1994 μέχρι το 2012, οι εισαγωγές ήταν κατά μέσο όρο 11.077,4 εκατ. δολάρια και το υψηλότερο ήταν 30.691,0 εκατ. δολάρια το Δεκέμβριο του 2011 και το ιστορικά χαμηλότερο ήταν 2.691,0 εκατ. δολάρια τον Ιανουάριο του 1999. Η Ρωσία παρουσίασε εμπορικό πλεόνασμα 17.129 εκατ. δολάρια, τον Σεπτέμβριο του 2012. Το εμπόριο της Ε.Ε με την Ρωσία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί δια – κλαδικό. Η Ρωσία αποτελεί τον τρίτο μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο της Ένωσης και η Ένωση αποτελεί το βασικό εμπορικό της Ρωσίας. Μεταξύ των δύο αυτών εταίρων παρατηρείται μία συμμετρική αλληλεξάρτηση λόγω και ότι η Ένωση αποτελεί την κυριότερη αγορά της Ρωσίας (το 2008 το 52% του εμπορίου της Ρωσία πραγματοποιήθηκε με την Ε.Ε), αλλά και λόγω της ενεργειακής εξάρτησης της Ε.Ε από την Ρωσία.

➤ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

---

⁸⁶ Βλ. Παράρτημα – 19.

⁸⁷ Βλ. Παράρτημα – 20.

⁸⁸ Βλ. Παράρτημα – 21.

⁸⁹ Βλ. Παράρτημα – 22.

⁹⁰ Βλ. Παράρτημα – 23.

Ο κύριος πυλώνας των σχέσεων μεταξύ της Ένωσης και της Ρωσίας είναι η Εταιρική Σχέση και Συνεργασία στους τέσσερις κοινούς χώρους συνεργασίας. Οι διαπραγματεύσεις για μια νέα Ε.Ε - Ρωσίας συμφωνία, σε αντικατάσταση της υφιστάμενης συμφωνίας εταιρικής σχέσης και συνεργασίας συνεχίζεται⁹¹. Όσον αφορά τον Κοινό Οικονομικό Χώρο έχει παρατηρηθεί πρόοδος και θέληση και από τις δύο μεριές για περαιτέρω ενδυνάμωση των σχέσεων. Ειδικότερα⁹² στην βάση του Ρυθμιστικού Διαλόγου για τα βιομηχανικά προϊόντα (Regulatory Dialogue on Industrial Products) αποφασίστηκε η σύνδεση των ρωσικών βιομηχανικών προϊόντων στα ευρωπαϊκά μοντέλα – πρότυπα τυποποίησης. Η επικοινωνία μειώνει την πιθανότητα των εμπορικών διαφορών που μπορεί προκύπτουν. Στα πλαίσια του διαλόγου για τα Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας (IPR) οι εταίροι επικεντρώθηκαν σε οριζόντια ζητήματα (θεσμικά ζητήματα, η νομοθεσία, επιβολή του νόμου, καθώς και την ευαισθητοποίηση του κοινού), τομεακές συζητήσεις (π.χ. πνευματικά δικαιώματα, διπλώματα ευρεσιτεχνίας, κλπ.) και συγκεκριμένες περιπτώσεις. Υπήρξαν εννέα συνεδριάσεις του διαλόγου αυτού, η πιο πρόσφατη από τις οποίες έλαβε χώρα τον Ιούνιο 2010 στην Μόσχα. Οι θεματικές ενότητες ήταν: τελευταίες νομοθετικές εξελίξεις που αφορούν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στη Ρωσία, τη λειτουργία της τελωνειακής ένωσης και οι παράλληλες εισαγωγές. Όσον αφορά τον Δημόσιο Διάλογο για τις δημόσιες συμβάσεις οι συζητήσεις επικεντρώθηκαν κυρίως στις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, με μια αναλυτική παρουσίαση από την ΕΕ του σημερινού συστήματος, μαζί με την αξιολόγηση της απόδοσης των συστημάτων και οι πιθανές βελτιώσεις που θα μπορούσαν να γίνουν. Έπειτα έγιναν συζητήσεις όσον αφορά τη διευκόλυνση του εμπορίου και τον μηχανισμό έγκαιρης προειδοποίησης. Οι κύριοι στόχοι είναι να ανταλλάσσουν πληροφορίες και να συζητήσουν για τα μέτρα που έχουν σημαντικό αντίκτυπο στις σχέσεις του ΕΕ-Ρωσίας εμπορίου, να συζητήσουν και να συμφωνήσουν για πιθανά μέτρα που αποσκοπούν στη βελτίωση της διαβούλευσης με την επιχειρηματική κοινότητα και για να συζητήσουν και να συμφωνήσουν τα πιθανά μέτρα που αποσκοπούν στην απλούστευση των σχετικών συναλλαγών διοικητικού και κανονιστικού περιβάλλοντος. Ακόμα οι ηγέτες των δύο εταίρων θα λάβουν συγκεκριμένα μέτρα για να διευκολύνουν την κινητικότητα των πολιτών⁹³. Η είσοδος της Ρωσίας στον ΠΟΕ αποτελεί ένα σπουδαίο βήμα στις σχέσεις της Ε.Ε με την Ρωσία και βοηθά στην αύξηση του μεταξύ τους εμπορίου και στην καταπολέμηση προβλημάτων (και σε διμερές αλλά και σε πολυμερές επίπεδο κυρίως μέσω του μηχανισμού επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ), όσον αφορά τα επενδυτικά μέτρα στον

---

⁹¹ http://eeas.europa.eu/russia/docs/commonsplaces_prog_report_2010_en.pdf

⁹² EU-RUSSIA COMMON SPACES PROGRESS REPORT 2010 Date: March 2011

⁹³ EU-Russia Summit (Brussels, 15 December 2011)

τομέα των μηχανοκίνητων οχημάτων και των εξαρτημάτων τους, στον τομέα των τελωνειακών πρακτικών, και στα θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας (IPR)⁹⁴.

➤ ΕΜΠΟΡΙΟ

Οι εμπορικό – οικονομικές σχέσεις της Ένωσης και της Ρωσίας συνεχίζουν να αυξάνονται και να καθίστανται ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες παρόλο την στασιμότητα που έδειξαν στην αρχή της κρίσης του 2008. Ο συνολικός όγκος συναλλαγών μεταξύ των δύο εταίρων (άθροισμα της αξίας των εισαγωγών και εξαγωγών) ανήλθαν σε 246 δισεκατομμύρια ευρώ το 2010, μια αύξηση 185% σε σύγκριση με το 2000. Οι εξαγωγές της Ε.Ε προς τη Ρωσία μειώθηκαν από 105 δισ. ευρώ το 2008 σε 66 δισ. ευρώ το 2009, στη συνέχεια όμως αυξήθηκαν σε 86 δισ. ευρώ το 2010 και 108 δισ. ευρώ το 2011. Οι εισαγωγές της Ε.Ε από την Ρωσία μειώθηκαν από 178 δισ. ευρώ το 2008 σε 118 δισ. ευρώ το 2009, στη συνέχεια όμως αυξήθηκαν σε 160 δισ. ευρώ το 2010 και 199 δισ. ευρώ το 2011⁹⁵. Ως εκ τούτου, το εμπορικό έλλειμμα της Ε.Ε με τη Ρωσία αυξήθηκε από 56 δισ. ευρώ τους πρώτους εννέα μήνες του 2010 με 67 δισ. ευρώ την ίδια περίοδο του 2011⁹⁶, κυρίως λόγω των εισαγωγών ενεργειακών προϊόντων από τη Ρωσία, οι οποίες αποτελούν περίπου τα τρία τέταρτα των εξαγωγών προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι εξαγωγές της Ε.Ε προς τη Ρωσία έχουν γενικά μία αύξηση από τις αρχές του αιώνα, με εξαίρεση το 2009, όταν μια 38% μείωση σε σχέση με το 2008 είχε καταχωρηθεί. Ωστόσο, η αξία των εξαγωγών της ΕΕ το 2010 δείχνουν και πάλι μια αισθητή αύξηση (+31% μεταξύ 2009 και 2010)⁹⁷. Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου μπορεί εν μέρει να θεωρηθεί ότι αντισταθμίζεται από τις εξαγωγές βιομηχανοποιημένων αγαθών από την ΕΕ, τα οποία αποτελούν περίπου το 80% των ευρωπαϊκών εξαγωγών προς την Ρωσία. Αν και η Ε.Ε παρουσιάζει πλεόνασμα στα βιομηχανικά προϊόντα (όπως χημικά προϊόντα, συστήματα παραγωγής ενέργειας και βιομηχανικών μηχανημάτων, ηλεκτρονικών υπολογιστών, ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών εξαρτημάτων και εξοπλισμού, τα οδικά οχήματα και ανταλλακτικά, πλοία, αεροπλάνα και σιδηροδρομικού εξοπλισμού, έπιπλα, ρούχα, παπούτσια, επιστημονικά όργανα)⁹⁸ της τάξεως των +72.047 εκ ευρώ και στα αγροτικά προϊόντα της τάξεως των + 8.083 εκ ευρώ, εντούτοις στα ενεργειακά προϊόντα και στις πρώτες ύλες παρουσιάζει μεγάλο έλλειμμα περίπου της τάξεως των -159.554 εκ ευρώ. Το εμπόριο στον τομέα των υπηρεσιών κυριαρχείται από την ΕΕ, η

⁹⁴ Trade and Investment Barriers, Report 2012, EU enforcement agenda to break down barriers to trade: Engaging our strategic economic partners on improved market access

⁹⁵ EU-Russia summit

Strong recovery of trade in goods between EU27 and Russia in 2011

⁹⁶ EU - Russia Summit

EU trade in goods with Russia up by 27% in the first nine months of 2011

⁹⁷ Russia-EU - basic statistical indicators. Eurostat

⁹⁸ Βλ. Παράρτημα – 24,25

οποία κατέγραψε πλεόνασμα € 11,8 δισεκατομμύρια το 2011 (η ΕΕ εξήγαγε € 25,4 δισ. από τις υπηρεσίες στη Ρωσία, ενώ οι εισαγωγές ανήλθαν σε 13,6 δισ. ευρώ). Το πλεόνασμα στον τομέα των υπηρεσιών το 2011 οφειλόταν κυρίως σε πλεονάσματα για ταξίδια (+5,8 δισ. ευρώ), άλλες επιχειρηματικές υπηρεσίες (+3,0 δισ. ευρώ), ηλεκτρονικών υπολογιστών και υπηρεσιών πληροφόρησης (+1,5 δισ. ευρώ) και τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες (1,2 δισ. ευρώ), που αντισταθμίστηκε εν μέρει από ένα έλλειμμα στην μεταφορά (-1,2 δισ. ευρώ)⁹⁹. Μεταξύ των κρατών μελών, η Γερμανία (34,3 δισ. ευρώ ή 32% των εξαγωγών της ΕΕ) ήταν ο μεγαλύτερος εξαγωγέας στην Ρωσία, το 2011, ακολουθούμενη από την Ιταλία (9,3 δισ. ευρώ ή 9%) και η Γαλλία (7,5 δισ. ευρώ ή 7%). Γενικά, το έλλειμμα που παρουσιάζεται στο διμερές εμπόριο μεταξύ της Ε.Ε και της Ρωσίας είναι λόγω της ενεργειακής εξάρτησης που έχει η Ε.Ε από την Ρωσία και για αυτό τον λόγο η ενέργεια δεσπόζει στις συναλλαγές μεταξύ των δύο εταίρων (σημαντικές διαφορές στον παραγωγικό συντελεστή "έδαφος"). Βέβαια η κυριαρχία των ευρωπαϊκών εξαγωγών στο τομέα των υπηρεσιών και στον τομέα των βιομηχανικών προϊόντων (και των αγροτικών) οφείλεται στην ανεπτυγμένη τεχνολογία (καινοτομία και γνώση) της Ευρώπης, στην αυξανόμενη ζήτηση της ρωσικής αγοράς για προϊόντα της Ε.Ε, στην αύξηση της αγοραστικής δύναμης της ρωσικής μεσαίας τάξης και στην σταδιακή υιοθέτηση ενός πιο φιλελεύθερου κυρίως οικονομικού καθεστώτος (και όχι τόσο πολιτικού) από την Ρωσία.

➤ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Η ενέργεια και το γεγονός ότι αυξάνεται η εσωτερική αγορά της Ρωσίας παρέχει απίστευτες δυνατότητες εκμετάλλευσης των ευκαιριών που πρόκειται να εμφανιστούν και αυτό το γεγονός αγορά τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που μέσω των άμεσων ξένων επενδύσεων είναι δυνατό να επιφέρουν αμοιβαία οφέλη και για τους δύο εταίρους. Το 2008 όταν ο Πρόεδρος Medvedev παρουσίασε την Στρατηγική 2020 ένας από τους στόχους που έθεσε ήταν "τη βελτίωση του περιβάλλοντος για τις επενδύσεις". Η δήλωση αυτή δείχνει την σπουδαιότητα και την χρησιμότητα προσέλκυσης άμεσων ξένων επενδύσεων. Η ΕΕ είναι μακράν ο μεγαλύτερος επενδυτής στη Ρωσία¹⁰⁰. Εκτιμάται ότι μέχρι και το 75% των άμεσων ξένων επενδύσεων της Ρωσίας προέρχονται από κράτη μέλη της ΕΕ. Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) της Ε.Ε στη Ρωσία μειώθηκαν από 26,4 δισ. ευρώ το 2008 σε 8,3 δισ. το 2009, μετέπειτα αυξήθηκαν σε 18,6 δις το 2010, ενώ στη συνέχεια μετατράπηκαν σε αποεπένδυση από 2,3 δισ. ευρώ το 2011, ενώ οι ρωσικές άμεσες

⁹⁹ EU-Russia summit Strong recovery of trade in goods between EU27 and Russia in 2011
An EU27 deficit of 91 bn euro with Russia in 2011

¹⁰⁰ Βλ. Παράρτημα - 29

επενδύσεις στην ΕΕ από την Ρωσία αυξήθηκαν από 2,0 δισ. ευρώ το 2008 σε 11,3 δισ. ευρώ το 2009, στην συνέχεια μειώθηκαν σε 7,0 δισ. ευρώ το 2010 και μειώθηκαν περαιτέρω σε 1,4 δισ. ευρώ το 2011¹⁰¹. Οι επενδύσεις της ΕΕ σε όλες τους κυριότερους εταίρους της αυξήθηκε το 2011, εκτός από τη Ρωσία. Οι δραστηριότητες στον τομέα της μεταποίησης (51%) των πωλήσεων και μάρκετινγκ (33%) συγκεντρώσε το 84% των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ρωσία. 343 έργα ΑΞΕ μεταξύ 2007 και του 2011 προήλθαν από ευρωπαϊκές χώρες, δηλαδή το 44% του συνολικού ποσοστού στη Ρωσία. Το 42% των επενδυτικών σχεδίων βρίσκονται στη Μόσχα και στην Αγία Πετρούπολη. Ο βιομηχανικός τομέας της Ρωσίας προσελκύει περισσότερες ΑΞΕ από ότι σε οποιονδήποτε άλλο τομέα και ειδικότερα με την μορφή των νέων επενδύσεων (Greenfield). Η αυτοκινητοβιομηχανία υπήρξε ο καθοριστικός τομέας για προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων στη Ρωσία κατά τα τελευταία πέντε χρόνια, με 90 έργα και 16.787 θέσεις εργασίας δημιουργήθηκαν¹⁰². Ο τομέας των υπόλοιπων υπηρεσιών εξακολουθεί να παίζει μόνο ένα μικρό μέρος στις εισροές των άμεσων ξένων επενδύσεων στην περιοχή, αλλά η σημασία των υπηρεσιών μπορεί να αυξηθεί με την ένταξη στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ). Μέσω του ΠΟΕ, η χώρα έχει δεσμευτεί να μειώσει τους περιορισμούς για τις ξένες επενδύσεις σε μια σειρά από υπηρεσίες (συμπεριλαμβανομένων των τραπεζών, των ασφαλειών, των επιχειρήσεων, των τηλεπικοινωνιών και της διανομής). Βέβαια χρόνια προβλήματα όπως της διαφθοράς, η χαμηλή διοικητική ικανότητα, η γραφειοκρατία όπως και νόμοι και κανονισμοί που δεν είναι ευνοϊκοί για την ίδρυση επιχειρήσεων εμφανίζονται¹⁰³. Οι ρωσικές ΑΞΕ κυρίως απευθύνονται στην Νότιο – ανατολική Ευρώπη και είναι στον πρωτογενή τομέα (εταιρείες φυσικού αερίου και πετρέλαιο) και έχουν κυρίως την μορφή των συγχωνεύσεων και εξαγορών (M&A). Οι Ρωσικές πολυεθνικές εταιρείες (με κρατική επιρροή) είναι μακράν οι μεγαλύτεροι παίκτες στην αύξηση των εκροών ΑΞΕ, ιδιαίτερα εκείνων που δραστηριοποιούνται σε φυσικές δραστηριότητες των πόρων εφόσον ελέγχουν τέσσερα πέμπτα των συναλλαγματικών διαθεσίμων της Ρωσίας¹⁰⁴. *Γενικά, η αύξηση της εσωτερικής αγοράς της Ρωσίας (μέγεθος της αγοράς και δυτικές καταναλωτικές προτιμήσεις) και η συνεχόμενη αύξηση της αγοραστικής δύναμης¹⁰⁵, η σχετική υψηλή εκπαίδευση των ρώσων εργαζομένων¹⁰⁶, η ισορροπημένη σχέση μεταξύ του κόστους εργασίας με τις*

¹⁰¹ EU-Russia summit Strong recovery of trade in goods between EU27 and Russia in 2011
An EU27 deficit of 91 bn euro with Russia in 2011

¹⁰² Positioned for growth: Ernst & Young's 2012 attractiveness survey. Russia

¹⁰³ Για παράδειγμα, αλλαγές, όσον αφορά τους ορισμούς των προϊόντων ή την απαιτήσεις επισήμανσης (π.χ. βιομηχανία ζυθοποιίας) ή την εισαγωγή πρόσθετων κριτηρίων επιλεξιμότητας και διαδικασίες αξιολόγησης (π.χ. τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού υποδομής) είναι μερικά παραδείγματα που έχουν αρνητικές επιπτώσεις στις ξένες επενδύσεις.

¹⁰⁴ MILE 11 Thesis | September 2011 Outward Foreign Direct Investment to the Natural Resource Sectors by Global Public Investors from Emerging Economies: Trends, Causes, Effects Benjamin Utter
Supervisor: Roberto Echandi

¹⁰⁵ Η Ρωσία απολαμβάνει την υψηλότερη τιμή του κατά κεφαλήν ΑΕΠ (16.700 δολάρια ΗΠΑ) μεταξύ όλων των BRIC χωρών.

¹⁰⁶ Οι δαπάνες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση υπερτριπλασιάστηκε από το 2005, φθάνοντας

δεξιότητες¹⁰⁷ (παραγωγικότητα εργασίας), η χρήση των ρωσικών πολυεθνικών εταιρειών ενέργειας όσον αφορά την διείσδυση στην ευρωπαϊκή οικονομία είναι οι κύριοι παράγοντες που οδηγούν στην ύπαρξη ΑΞΕ μεταξύ των δύο εταιρών. Βέβαια πρέπει να γίνουν ορισμένες σημαντικές αλλαγές σχετικά με την Ρωσία στα πεδία όπως στο πολιτικό, νομοθετικό και διοικητικό περιβάλλον, στις υποδομές και στο πεδίο της καινοτομίας και της κουλτούρας της επιχειρηματικότητας.

➤ ΑΛΛΑ ΠΕΔΙΑ

Το πιο σημαντικό πεδίο συνεργασίας στο οποίο επενδύουν και οι δύο εταίροι είναι η ενέργεια. Η Ρωσία καλώς ή κακώς είναι προικισμένη από πλούσιες πηγές πετρελαίου και κυρίως φυσικού αερίου (ειδικά αν λάβουμε υπόψη ότι μόνο το 8% του εδάφους της Σιβηρίας έχει εξερευνηθεί) και η Ε.Ε “διψάει” ενεργειακά. Και οι δύο εταίροι υποστηρίζουν ότι επιθυμούν ενεργειακή ασφάλεια, ο ένας ως εισαγωγέας ο άλλος ως εξαγωγέας. Η Ρωσία εκλαμβάνει την ενεργειακή ασφάλεια ως καθεστώς για επενδύσεις και ασφαλείς αγορές, ενώ η Ε.Ε θεωρεί την ενεργειακή ασφάλεια ως ένα σταθερό νομικό καθεστώς που θα διέπει το ευρώ-ρωσικό εμπόριο ενέργειας. Αν και σύμφωνα με τον ενεργειακό χάρτη πορείας 2050 της Ε.Ε ένας στόχος είναι ο ρόλος των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας - τον εκσυγχρονισμό της στο πλαίσιο της πολιτικής αυτό έχει τρεις αρνητικούς παράγοντες: (κόστος υψηλό, εποχικότητα και προβλήματα αποθήκευσης). Έτσι θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερο βάρος στις συμβατικές πηγές ενέργειας, ωστόσο θα πρέπει να επενδύει η Ένωση στην έρευνα και στην καινοτομία όσον αφορά την ενέργεια. Όσον αφορά τον ρόλο του φυσικού αερίου στο ενεργειακό μέλλον της Ε.Ε θα υπάρξουν αυξημένες ανάγκες εισαγωγής λόγω της υποκατάστασης του άνθρακα (και πετρελαίου) και για αυτό τον λόγο η αγορά φυσικού αερίου χρειάζεται σημαντική βελτίωση, ακόμη είναι αναγκαία η μεγαλύτερη ευελιξία στις μακροπρόθεσμες συμβάσεις προμηθειών αερίου και ο ρόλος του υδροποιημένου φυσικού αερίου και των αντισυμβατικών πηγών φυσικού αερίου είναι αυξημένος. Λόγω της προβλεπόμενης σημασίας του φυσικού αερίου στην Ε.Ε, η συνεργασία με την Ρωσία ως τον κύριο προμηθευτή είναι υψηλής προτεραιότητας. Η Ε.Ε και η Ρωσία έχουν συμφωνήσει σε κάποια θέματα όπως: την εντατικοποίηση των διαπραγματεύσεων σχετικά με τη νομική βάση (Νέα Συμφωνία), την ενίσχυση της εταιρικής σχέσης για τον εκσυγχρονισμό στον τομέα της ενέργειας, να εντείνουν τη συνεργασία για την ενεργειακή απόδοση και την τεχνολογία, σύναψη συμφωνίας μεταξύ της ΕΕ, της Ρωσίας και της Λευκορωσίας για τους τεχνικούς κανόνες για τη διαχείριση των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας στην περιοχή της Βαλτικής, την συνεργασία για τις υποδομές και να αναπτύξουν και να διατηρήσουν

περίπου US \$ 14.5b το 2011.

¹⁰⁷ Πενήντα-έξι τοις εκατό των επενδυτών έλκονται από τη διαθεσιμότητα εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού στη Ρωσία.

τον Ανατολικό Διάδρομο (πετρέλαιο και φυσικό αέριο)¹⁰⁸. Το μεγαλύτερο πρόβλημα των σχέσεων μεταξύ της Ε.Ε και Ρωσίας είναι η ύπαρξη μίας αδύναμης νομικής βάσης. Σύμφωνα με το άρθρο 4 της Συνθήκης της Λισαβόνας η ενέργεια αναβαθμίζεται σε πολιτική της Ε.Ε και έχει την μορφή της συντρέχουσας αρμοδιότητας ώστε να υπάρξει μία συνεκτική πολιτική από τα κράτη μέλη και να θεσπιστεί μία έγκυρη νομική βάση. Το 2009, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕC) εξέδωσε την τρίτη δέσμη νομοθετικών προτάσεων (European Union's Third Energy Package) για αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου. Μια ανταγωνιστική και ολοκληρωμένη αγορά ενέργειας επιτρέπει στους ευρωπαίους καταναλωτές να επιλέγουν μεταξύ διαφορετικών προμηθευτών, ανεξάρτητα από το μέγεθός τους, ώστε να έχουν πρόσβαση στην αγορά¹⁰⁹. Το πακέτο επιδιώκει να διαχωρίσει τις πωλήσεις, την παραγωγή και τη μεταφορά της ενέργειας στις χώρες της ΕΕ και να εμποδίσει την δημιουργία ρωσικών εξαγωγικών μονοπωλίων ή την δημιουργία ενός αντίστοιχου ρωσικού "ΟΡΕC" για το φυσικό αέριο. Εντούτοις οι διάλογοι μεταξύ Ρωσίας και Ε.Ε είναι σημαντικοί γιατί τόσο για την Ε.Ε λόγω του ότι η Ρωσία είναι ο κύριος προμηθευτής, όσο και της Ρωσίας γιατί η οικονομία της βασίζεται επί το πλείστον στην ενέργεια και η Ένωση είναι η καλύτερη αγορά μέχρι σήμερα. Όσον αφορά το περιβάλλον, η συνεργασία για την αλλαγή του κλίματος προσδιορίζεται ως τομέας προτεραιότητας στην ΕΕ-Ρωσίας "εταιρική σχέση για τον εκσυγχρονισμό». Ένα έργο για την ενεργειακή απόδοση στη βορειοδυτική Ρωσία ξεκίνησε στο πλαίσιο της Βόρειας Διάστασης Περιβαλλοντικής Εταιρικής Σχέσης. Οι πρωτοβουλίες για μείωση των χαμηλών εκπομπών άνθρακα περιορίζεται στην ανταλλαγή εμπειρογνομώνων. Ένα σημαντικό συνέδριο για την μείωση των αποβλήτων του ιδιωτικού τομέα έχει προγραμματιστεί. Η Ρωσία όμως δεν έχει ακόμη ξεπεράσει πραγματικά τον σκεπτικισμό της για την κλιματική αλλαγή και έτσι η συνεργασία όσον αφορά το περιβάλλον δεν μπορεί να θεωρηθεί αξιόπιστη γιατί όταν

---

¹⁰⁸ EU –Russia Energy Relations

Energy Philip Lowe Director General European Commission - Energy

¹⁰⁹ Διαχωρισμός παραγωγής και προμήθειας από τα δίκτυα μεταφοράς: ιδιοκτησία και λειτουργία του δικτύου θα πρέπει να "διαχωριστεί". Πρόκειται για το διαχωρισμό μεταξύ της λειτουργίας του δικτύου της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου από δραστηριότητες προμήθειας και παραγωγής. Οι προτάσεις καθιστούν σαφές ότι η προτιμώμενη επιλογή της Επιτροπής στο θέμα αυτό είναι ιδιοκτησιακός διαχωρισμός. Διευκόλυνση των διασυνοριακών συναλλαγών ενέργειας: Η Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία ενός οργανισμού για τη συνεργασία των Εθνικών Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας, με δεσμευτικές εξουσίες απόφασης, ως συμπλήρωμα των εθνικών ρυθμιστικών αρχών. Προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας και των επενδύσεων: η Επιτροπή προτείνει ένα νέο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς. Διαχειριστές των δικτύων της ΕΕ θα συνεργάζονται και θα αναπτύσσουν κοινούς εμπορικούς και τεχνικούς κώδικες και τα πρότυπα ασφαλείας, καθώς και σχέδιο και θα συντονίζουν τις επενδύσεις που απαιτούνται σε κοινοτικό επίπεδο. Αύξηση της αλληλεγγύης: η σύγκλιση των εθνικών αγορών από κοινού, η Επιτροπή διαβλέπει μεγαλύτερες δυνατότητες για τα κράτη μέλη να βοηθήσουν ο ένας τον άλλο στο πρόσωπο των απειλών του ενεργειακού εφοδιασμού

απειλούνται ρωσικά εμπορικά συμφέροντα η σκέψη για ουσιαστικές κινήσεις υπέρ του περιβάλλοντος εξαφανίζεται¹¹⁰.

➤ ΔΙΑΦΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ

Λόγω του γεγονότος ότι η Ρωσία έγινε επίσημα μέλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου στις 22 Αυγούστου 2012, δηλαδή πολύ πρόσφατα δεν έχουν καταγραφεί υποθέσεις στις οποίες να συγκρούονται η Ε.Ε και η Ρωσία μέσω του μηχανισμού επίλυσης διαφορών του Π.Ο.Ε. Εντούτοις, υπάρχουν μερικές διενέξεις μεταξύ των δύο εταίρων που λύνονται σε διμερές κυρίως επίπεδο. Για παράδειγμα, οι επανειλημμένες μειώσεις της Lukoil του αργού πετρελαίου στα γερμανικά διυλιστήρια κατά την περίοδο 2007-08 προκλήθηκαν από διαφωνίες τιμολόγησης και την φιλοδοξία της Lukoil να παρακάμψει τον γενικό εισαγωγέα Sunimex. Γενικότερα ο κυριότερος λόγος των διαφωνιών είναι μια σαφή πολιτικοποίηση των εμπορικών θεμάτων από τη μεριά της Ρωσίας. Ο φόβος ότι η Ρωσία θα μπορούσε να καταφύγει σε μέτρα χρησιμοποιώντας τις ενεργειακές εξαγωγές της ως πολιτικό όπλο εναντίον των ευρωπαϊκών χωρών, τα οποία εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το ρωσικό ενεργειακό εφοδιασμό, έχει αυξήσει την ανάγκη για κοινές πολιτικές της ΕΕ ή του συντονισμού της πολιτικής μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Μία αναφορά σε δύο συγκρούσεις θα ήταν ενδιαφέρουσα. Η πρώτη περίπτωση είναι τα τέλη υπερπτήσεων των ευρωπαϊκών αεροσκαφών πάνω από τη Σιβηρία. Η Ρωσία είναι η μόνη χώρα στον κόσμο που συλλέγει τα εν λόγω τέλη (τα ετήσια τέλη που συλλέχτηκαν είχε φτάσει σε ένα ρεκόρ € 250 εκατ. το 2004, € 430 εκ. το 2006). Τα ρωσικά τέλη επηρεάζουν πολλές ευρωπαϊκές αεροπορικές εταιρείες, όπως οι Lufthansa, Air France, η British Airways, KLM, SAS και Finnair. Η Επιτροπή και η Ρωσία διεξήγαγε διαπραγματεύσεις για τα τέλη την άνοιξη και το καλοκαίρι του 2006, χωρίς καμία σημαντική πρόοδο. Η ΕΕ έτσι κατάφερε να πάρει μια ηθική συμφωνία με τη Ρωσία για την κατάργηση των τελών υπέρπτησης, αλλά δεν κατάφερε να πείσει τους Ρώσους που αρνήθηκαν να επικυρώσουν και να εφαρμόσουν την συμφωνία. Η δεύτερη περίπτωση είναι το εμπάργκο στο πολωνικό κρέας. Η Ρωσία επέβαλε απαγόρευση στις εισαγωγές πολωνικού κρέατος το Νοέμβριο του 2005, λόγω της υποψίας ότι η Πολωνία εξήγαγε στη Ρωσία κρέας από τρίτες χώρες. Η Πολωνία, από την πλευρά της, θεώρησε ότι η ρωσική απαγόρευση είχε πολιτικά κίνητρα. Η λύση της διαφοράς επιτεύχθηκε μόνο μετά από τις πολωνικές εκλογές και το σχηματισμό μίας νέας κεντροδεξιάς κυβέρνησης. Οι πολωνικές αρχές τότε κάλεσαν ρώσους εμπειρογνώμονες για να επιθεωρήσουν τα πολωνικά εργοστάσια επεξεργασίας κρέατος το Νοέμβριο 2007. Η Πολωνία δήλωσε ότι ήταν πρόθυμη να ρίξει την αντίθεσή της στις συνομιλίες για τη νέα EU-Russia συμφωνία εταιρικής σχέσης εάν η Μόσχα ήρε την απαγόρευση. Η Ρωσία απάντησε με τη ρίψη του εμπάργκο κρέας. Η ΕΕ ενήργησε με συνεκτικό τρόπο

¹¹⁰ <http://www.ecfr.eu/scorecard/2012/russia>

στη διαμάχη για το εμπόριο κρέας. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ ήταν σαφώς ενωμένα πίσω από τις πολωνικές αξιώσεις¹¹¹. Οι διενέξεις μεταξύ των δύο εταίρων λύνονται κυρίως με αμοιβαία υποχώρηση και από τις δύο μεριές και αυτό οφείλεται πρώτον από την ενεργειακή εξάρτηση της Ε.Ε από την Ρωσία, δεύτερον από την έλλειψη μίας συνεκτικής πολιτικής της Ε.Ε (διαφορές συμφερόντων μεταξύ κρατών – μελών) και τρίτον από το γεγονός ότι η Ρωσία είναι ένας σημαντικός κυρίως πολιτικός και οικονομικός παίκτης στο διεθνές σύστημα. Η είσοδος βέβαια της Ρωσίας στον Π.Ο.Ε θα δημιουργήσει μία νέα διάσταση στις ρώσο – ευρωπαϊκές διενέξεις.

➤ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η πλούσια “πρόικα” που έχει η Ρωσία, η οποία δεν είναι άλλη από το πλούσιο υπέδαφος, αποτελεί το σημαντικότερο στοιχείο στην εμπορικό – οικονομική σχέση μεταξύ της Ε.Ε και της Ρωσίας. Στην οικονομική σχέση μεταξύ των δύο εταίρων παρατηρείται διαφορά στους παραγωγικούς συντελεστές που οδηγούν στο έλλειμμα της Ε.Ε έναντι στην Ρωσία και δεν είναι άλλοι από το πλούσιο έδαφος (υπέδαφος και ορυκτός πλούτος) που κατέχει η Ρωσία και το κεφάλαιο (τεχνολογία και καινοτομία σε υπηρεσίες και αγαθά) βάσει του οποίου διατηρεί ένα πλεονέκτημα η Ε.Ε. Η διαφορά αυτή βέβαια επιβαρύνει το εμπορικό ισοζύγιο της Ε.Ε, λόγω της αυξημένης ζήτησης ενέργειας από την Ε.Ε και την έλλειψη επαρκούς και ικανοποιητικής εγχώριας προσφοράς. Κατά την προσωπική μου άποψη η Ένωση δεν θα πρέπει να οδηγηθεί ποτέ σε μία αποκλειστική εξάρτηση από την Ρωσία όσον αφορά την ενέργεια και αυτό για δύο κυρίως λόγους: ο πρώτος λόγος είναι πολιτικός, δηλαδή επειδή η Ε.Ε δεν είναι πολιτικά δομημένη χώρα (αλλά σύνολο ανεξάρτητων χωρών) όπως η Ρωσία και δεν διαθέτει ενιαία εξωτερική πολιτική μπορεί εύκολα μέσω της ενεργειακής πολιτικής της Ρωσίας, η οποία αποτελεί και την “αιχμή του δόρατος” της εξωτερικής πολιτικής της Ρωσίας, να υποκύψει σε αξιώσεις πολιτικού ενδιαφέροντος από την μεριά της Ρωσίας. Ο δεύτερος λόγος είναι οικονομικός, δηλαδή αν λάβουμε υπόψη ότι και η Ε.Ε και η Κίνα είναι δύο οικονομίες οι οποίες έχουν αυξημένη ενεργειακή ζήτηση και ότι η Κίνα στο άμεσο μέλλον θα έχει υψηλότερη αγοραστική ικανότητα (εμπορικό πλεόνασμα – υψηλό ποσοστό αποταμίευσης – υψηλή χρηματοπιστωτική ικανότητα), μία αποκλειστική εξάρτηση από την Ρωσία θα μπορούσε να οδηγήσει σε έναν ανελέητο ανταγωνισμό μεταξύ Ε.Ε και Κίνας για την ρωσική ενέργεια που ο μόνος “χαμένος” θα ήταν η Ε.Ε. Προσωπικά πιστεύω ότι η Ένωση θα πρέπει να ψάξει και να δημιουργήσει αγορές ενέργειας σε όλες τις περιοχές του πλανήτη χωρίς να εκλάβει πολιτικά ή κοινωνικά κριτήρια στις επιλογές της παρά μόνο οικονομικά και κυρίως η ενεργειακή πολιτική της Ε.Ε θα έπρεπε κατά την γνώμη από συντρέχουσα να γινόταν αποκλειστική αρμοδιότητα εξαιτίας της

---

¹¹¹ POWER WITHOUT INFLUENCE? THE EU AND TRADE DISPUTES WITH RUSSIA
Tuomas Forsberg Antti Seppo

δυνατότητας επίτευξης μεγαλύτερης συνοχής και λόγω της σημασίας που έχει η ενεργεία στην οικονομική ανάπτυξη. Αν υπολογίσουμε ότι οι εισαγωγές της Ε.Ε από την Ρωσία είναι κατά το 80% ενεργειακά προϊόντα ενώ οι εξαγωγές της Ε.Ε είναι κατά ένα μεγάλο μέρος βιομηχανικά προϊόντα και ειδικότερα προϊόντα εντάσεως κεφαλαίου (τεχνολογίας) μπορούμε να πούμε ότι το εμπόριο μεταξύ των δύο εταίρων είναι δια-κλαδικό. Βέβαια θα πρέπει να υπολογίσουμε ότι από το σύνολο των χωρών BRIC, η Ρωσία έχει τις μεγαλύτερες πιθανότητες να αναπτύξει την κατάλληλη τεχνολογία και να αλλάξει το είδος εμπορίου με την Ε.Ε κυρίως λόγω πολιτικών, κοινωνικών και ιστορικών συνθηκών. Όπως συμβαίνει και στην Κίνα, η μεσαία και ανώτερη τάξη της Ρωσίας ολοένα και ενδυναμώνεται και αυτό έχει ως συνέπεια να δημιουργείται μία αγορά κατάλληλη για τα ευρωπαϊκά προϊόντα και έτσι είναι δυνατόν να αυξήσει τις οικονομίες κλίμακας¹¹² η Ένωση όχι μόνο λόγω του μεγέθους και της αγοραστικής δύναμης της ρωσικής αγοράς αλλά και λόγω της έλλειψης εξειδικευμένης τεχνολογίας από την μεριά της Ρωσίας, της έλλειψης μονοπωλίων σε πεδία όπως των αγαθών και υπηρεσιών (εξαιρουμένης της ενέργειας όπως Gazprom), της γεωγραφικής εγγύτητας των δύο εταίρων όσον αφορά τις υπηρεσίες κυρίως όσον αφορά τον τουρισμό για παράδειγμα και λόγω της αύξησης των καταναλωτικών δυτικών προτύπων που συντελούνται στην Ρωσία. Ένας κύριος παράγοντας ώστε να μπορέσει να τονωθεί η ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων όσον αφορά το εμπόριο με την Ρωσία δεν είναι άλλος από την τεχνολογία και την καινοτομία, μιας και το ισχυρότερο “όπλο”¹¹³ της Ε.Ε βάσει του οποίου μπορεί να ανταγωνιστεί μία χώρα όπως την Ρωσία δεν είναι άλλο από την καινοτομία – επιχειρηματικότητα και στα αγαθά (π.χ. μεταποιητική βιομηχανία) και στις υπηρεσίες. Η σημαντικότερη προϋπόθεση για να υπάρξει ωφέλιμο εμπόριο και να τονωθεί η ανταγωνιστικότητα της Ε.Ε είναι η υπακοή όσο το δυνατό της Ρωσίας στους κανόνες του Π.Ο.Ε και στο σεβασμό των διμερών συμφωνιών. Η Ε.Ε θα πρέπει να προσέξει να μην προβεί σε υποτίμηση του ευρώ έναντι στο ρούβλι γιατί μία αύξηση των τιμών των ενεργειακών προϊόντων τα οποία έχουν ανελαστική ζήτηση θα σημαίνει χειροτέρευση του εμπορικού ισοζυγίου για την Ε.Ε. Ακόμα, όσον αφορά τις ξένες επενδύσεις η Ε.Ε θα πρέπει κατά την γνώμη μου να προβεί σε *κάθετη πολυεθνική ολοκλήρωση*, με την μορφή νέων επενδύσεων (Greenfield) σε πεδία όπως την βαριά βιομηχανία (π.χ. αυτοκινητοβιομηχανίες, φαρμακευτικά προϊόντα κ.α.) και αυτό γιατί θα έπρεπε η Ε.Ε να εκμεταλλευτεί τις πρώτες ύλες της Ρωσίας, το σχετικά χαμηλό κόστος σε συνδυασμό με την υψηλή εξειδικευμένη εργασία που παρέχει Ρωσία από τις άλλες χώρες των BRIC, την υπερπήδηση υπαρκτών ή πιθανών δασμών και φυσικά την αξιοποίηση των διμερών συμφωνιών. Θα έπρεπε ακόμη η Ε.Ε να προβεί σε μία κίνηση εξαγορών και συγχωνεύσεων ρωσικών εταιρειών είτε στο πεδίο των αγαθών είτε στο πεδίο των υπηρεσιών ως έναν τρόπο αντιστάθμισης της

---

¹¹² Η αξιοποίηση οικονομικών κλίμακας προϋποθέτει τη διεύρυνση των εθνικών αγορών σε περιφερειακό ή διεθνές επίπεδο.

¹¹³ Προβάδισμα λόγω νέων μεθόδων παραγωγής, νέων προϊόντων ή βελτιώσεων.

προσπάθειας που κάνει η Ρωσία, δηλαδή την προσπάθεια εξαγοράς ευρωπαϊκών εταιρειών ενέργειας ώστε να δημιουργήσει ένα δίκτυ επιρροής των εμπορικών θεμάτων της Ε.Ε. Προσωπικά πιστεύω ότι μία οριζόντια πολυεθνική ολοκλήρωση (αποτέλεσμα θα ήταν η μεταφορά γνώσης και τεχνολογίας) δεν θα ήταν σωστή κίνηση λόγω της ιστορικής θέλησης της Ρωσίας να ηγεμονεύσει και μία μεταφορά γνώσης δεν θα είχε μόνο πολιτικό κόστος για την Ε.Ε αλλά και οικονομικό (απώλεια του συγκριτικού πλεονεκτήματος της Ε.Ε). Εν κατακλείδι, η Ρωσία είναι ένας πολύ σημαντικός εταίρος της Ε.Ε λόγω της ενέργειας κυρίως και η σχέση των δύο αυτών εταίρων (παρόλο τα προβλήματα που είναι δυνατόν να προκύψουν όπως χρήση εμπορικής πολιτικής για πολιτικό όφελος, διαφθορά στον ρωσικό κρατικό μηχανισμό, έλλειψη υποδομών κ.α.) είναι πολύ σημαντική λόγω της αμοιβαίας εξάρτησης (ενέργεια για την Ρωσία – οικονομική αγορά για την Ε.Ε) και λόγω των μελλοντικών αμοιβαίων ευκαιριών και για τους δύο εταίρους που μπορούν να υπάρξουν αν η Ρωσία μπορέσει να ακολουθήσει τους κανόνες του “δίκαιου” εμπορίου τουλάχιστον με την Ε.Ε.

❖ **ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ:**

Η Ελλάδα είναι πλήρες κράτος μέλος της Ε.Ε και χαίρει όλα τα προνόμια που συνδέονται με την ένταξη της στην Ένωση, όπως βέβαια και οφείλει να ακολουθεί τις υποχρεώσεις και τους κανονισμούς που τις θέτουν οι πολιτικές της Ε.Ε. Η παρούσα κρίση η οποία μαστίζει την Ελλάδα υπάρχει κυρίως για δύο λόγους: ο ένας είναι πολιτικός και ο άλλος είναι οικονομικός. Ο πολιτικός λόγος είναι ότι καμία από τις κυβερνήσεις της Ελλάδος δεν καταπολέμησαν αποτελεσματικά τα χρόνια προβλήματα κρατικής διοίκησης (διαφθορά, γραφειοκρατία, φοροδιαφυγή κ.α.), αλλά τα διατήρησαν προς όφελος κομματικών και ίδιων σκοπών και ο οικονομικός λόγος είναι ότι η οικονομία της Ελλάδος δεν χρησιμοποίησε ποτέ τον δανεισμό για επένδυση και για υποδομές αλλά τον χρησιμοποίησε για τόνωση της κατανάλωσης και των κρατικών δαπανών με αποτέλεσμα την δημιουργία υπερβολικού και μη εξυπηρετίσιμου χρέους. Παρόλο τα προβλήματα υπάρχουν λύσεις οι οποίες βέβαια έχουν περισσότερο πολιτικό, παρά οικονομικό κόστος. Στο κεφάλαιο αυτό θα ασχοληθώ με τον ρόλο, τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες ενδυνάμωσης του εμπορίου της Ελλάδος μέσω της Ε.Ε και με αναφορά με τις χώρες τις Η.Π.Α, Κίνα και Ρωσία.

➤ **ΤΟ ΠΛΕΓΜΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ**

Η Ελλάδα λόγω του ότι είναι πλήρες μέλος κράτος της Ε.Ε, της Ο.Ν.Ε όπως ακόμα και μέλος του Π.Ο.Ε υπόκειται από ορισμένους περιορισμούς και δεσμεύσεις και διέπεται από ένα ορισμένο κανονιστικό πλαίσιο βάσει των οποίων κινούνται οι εξωτερικές οικονομικές σχέσεις της Ελλάδος. Οι ελληνικές εξωτερικές οικονομικές σχέσεις καθορίζονται είτε σε εθνικό επίπεδο (διμερείς συμφωνίες, οι οποίες μπορούν να γίνουν με χώρες εκτός της Ε.Ε είτε μπορούν να πραγματοποιηθούν ακόμη και με χώρες μέλη της Ένωσης με την προϋπόθεση βέβαια ότι δεν αντιβαίνουν στους στόχους και στα κριτήρια που βάζει η Ε.Ε αλλά δρουν συμπληρωματικά), είτε σε κοινοτικό (λειτουργία της εσωτερικής αγοράς¹¹⁴ για τις χώρες που ανήκουν στην Ε.Ε, κοινή εμπορική πολιτική και κοινή νομισματική – συναλλαγματική πολιτική) είτε σε πολυμερές επίπεδο (συμμετοχή της Ελλάδος στους Γύρους του Π.Ο.Ε υπό την καθοδήγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μιας και η Ε.Ε είναι και αυτή μέλος του Π.Ο.Ε). Ένα ιδιαίτερο στοιχείο που θα έπρεπε να αναφερθεί είναι ότι από τις πρωτογενείς οικονομικές πολιτικές της Ελλάδος δηλαδή η εμπορική και η νομισματική – συναλλαγματική πολιτική είναι αποκλειστικές αρμοδιότητες της Ε.Ε που σημαίνει ότι η Ελλάδα δεν διαθέτει αυτόνομη εξωτερική οικονομική πολιτική και το στοιχείο αυτό φαίνεται από το ότι, η νομισματική πολιτική καθορίζεται σε υπερεθνικό επίπεδο λόγω της θεσμοθετημένης αυτονομίας και ανεξαρτησίας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και η εμπορική πολιτική βάσει της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας¹¹⁵ (μίγμα πολιτικής σε υπερεθνικό και διακυβερνητικό επίπεδο). Μία σύντομη αναφορά στο πλαίσιο συνεργασίας της Ελλάδος με τις χώρες Η.Π.Α, Κίνα και Ρωσία θα ήταν ενδιαφέρουσα: Το πλαίσιο οικονομικής συνεργασίας της Ελλάδος με τις Η.Π.Α διέπεται από τρία χαρακτηριστικά¹¹⁶: από τις διατάξεις του ΠΟΕ στον οποίο μετέχουν και οι δύο χώρες, από τις συμφωνίες εμπορικού περιεχομένου που έχει συνάψει η ΕΕ με τις ΗΠΑ και διμερείς συμφωνίες που ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών σε διάφορα πεδία οικονομικού ενδιαφέροντος όπως, η Συμφωνία Φιλίας, Εμπορίου και Ναυτιλίας του 1951, το 2008 υπεγράφη στην Ουάσιγκτον το «Μνημόνιο Τεχνικής Συνεργασίας» για αναπτυξιακά προγράμματα στον ενεργειακό τομέα στην ΝΑ Ευρώπη και η Συμφωνία Οικονομικής, Επιστημονικής και Τεχνολογικής, Εκπαιδευτικής και Μορφωτικής Συνεργασίας, η οποία κυρώθηκε το 1991. Τα χαρακτηριστικά της οικονομικής συνεργασίας της Ελλάδος με την Κίνα μπορούν να χαρακτηριστούν περίπου όμοια με αυτά των Η.Π.Α, δηλαδή: η υπογραφή των διατάξεων και των πρωτοκόλλων του Π.Ο.Ε, οι συμφωνίες που έχουν πραγματοποιηθεί μεταξύ της Ε.Ε και της Κίνας και αποτελούν τον βασικό

¹¹⁴ Άρθρο 26 (πρώην άρθρο 14 της ΣΕΚ): Η εσωτερική αγορά περιλαμβάνει χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων σύμφωνα με τις διατάξεις των Συνθηκών.

¹¹⁵ Η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα της πρωτοβουλίας για τις προτάσεις της όμως για να εγκριθεί επίσημα η συμφωνία πρέπει να επιτευχθεί μεταξύ των συν-νομοθετών (Ευρ.Κοινοβούλιο και Συμβούλιο).

¹¹⁶ Διμερές Θεσμικό Πλαίσιο Ελλάδος με χώρες Β. Αμερικής, Ωκεανίας, Ιαπωνίας, Ελβετίας, ΕΕ & ΕΟΧ. <http://www.agora.mfa.gr/>, Β4 Δ/νση - Οικονομικών σχέσεων με χώρες Ευρωπαϊκής Ένωσης, Β. Αμερικής, ΕΟΧ, Ωκεανίας, Ιαπωνίας και Ελβετίας.

πυλώνα της ελληνικής εμπορικής πολιτικής και ορισμένες διμερείς συμφωνίες μεταξύ Ελλάδος και Κίνας όπως, η Συμφωνία Οικονομικής – Τεχνικής Συνεργασίας το 1983, η Συμφωνία Οικονομικής- Βιομηχανικής – Τεχνολογικής Συνεργασίας το 1992, η Συμφωνία Προωθήσεως – Προστασίας Επενδύσεων και η Σύμβαση Αποφυγής Διπλής Φορολογίας το 2002¹¹⁷. Όσον αφορά τις σχέσεις¹¹⁸ Ελλάδος Ρωσίας, αυτές κυρίως διέπονται από τις συμφωνίες εμπορίου Ε.Ε και Ρωσίας, και ορισμένες διμερείς συμφωνίες όπως η Συμφωνία Οικονομικής, Βιομηχανικής, Τεχνολογικής και Επιστημονικής Συνεργασίας το 1993, η Συμφωνία για την εμπορική ναυτιλία το 2001, η Σύμβαση για την αποφυγή της διπλής φορολογίας και την αποτροπή της φορολογικής διαφυγής αναφορικά με τους φόρους εισοδήματος και κεφαλαίου το 2000 και η Συμφωνία για την προώθηση και αμοιβαία προστασία των επενδύσεων το 1993. Βέβαια, η πρόσφατη προσχώρηση της Ρωσίας στον Π.Ο.Ε οδηγεί και στην τήρηση των κανόνων και διατάξεων του Π.Ο.Ε. *Γενικά, οι ελληνικές εξωτερικές οικονομικές σχέσεις της Ελλάδος κυρίως διέπονται από την κοινή εμπορική κοινοτική νομοθεσία και τις πολιτικές της Ε.Ε λόγω του ότι όπου η Ένωση έχει αποκλειστική αρμοδιότητα το κοινοτικό δίκαιο υπερισχύει του εθνικού χωρίς ωστόσο να απαγορεύεται στην Ελλάδα να συνάπτει διμερείς συμφωνίες με τρίτες χώρες με την προϋπόθεση ότι συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της Ένωσης ή δεν αποτελούν εμπόδιο. Το πλέγμα των ελληνικών εξωτερικών οικονομικών σχέσεων βασίζεται, διαμορφώνεται και αποτελεί μέρος του ευρωπαϊκού πλέγματος.*

➤ *Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ*

Το γεγονός ότι οι ελληνικές εξωτερικές οικονομικές σχέσεις βρίσκονται κατά κανόνα υπό την “αιγίδα” της Ε.Ε, οδηγεί πρώτον σε ένα δίκτυο προστασίας της Ελλάδος από το να ήταν η Ελλάδα εκτός της Ένωσης και δεύτερον η σημασία του ευρωπαϊκού πλαισίου έγκειται και στις ευκαιρίες (πιθανές και υπαρκτές) που παρέχει στην Ελλάδα ένας διεθνής οργανισμός όπως η Ε.Ε. Αν η Ελλάδα λειτουργούσε μεμονωμένα στο διεθνές οικονομικό σύστημα θα αντιμετώπιζε κινδύνους κυρίως λόγω της χαμηλής οικονομικής δυνατότητας της χώρας και αυτό θα είχε ως συνέπεια την ασύμμετρη αλληλεξάρτηση που θα είχε με τις περισσότερες χώρες της υφελίου. Στο επιχείρημα ότι η Ελλάδα ακόμη και σήμερα διακατέχεται από ασύμμετρη αλληλεξάρτηση με πολλές χώρες του κόσμου η απάντηση είναι ότι αν δεν ήταν η Ελλάδα στην Ένωση τότε θα βρισκόταν σε ακόμη πιο μειονεκτική θέση. Μία σημαντική παρατήρηση είναι ότι η προστασία της Ε.Ε στην Ελλάδα έγκειται μόνο στο οικονομικό πεδίο και όχι στο πολιτικό – στρατηγικό εξαιτίας της αδυναμίας της Ε.Ε

¹¹⁷ Διμερές Θεσμικό Πλαίσιο Ελλάδος με χώρες Ασίας, Β5 Δ/νση - Οικονομικών σχέσεων με χώρες Κεντρικής & Νότιας Αμερικής, Υποσαχαρικής Αφρικής και Ασίας, <http://www.agora.mfa.gr/>

¹¹⁸ Θεσμικό Πλαίσιο με χώρες ΚΑΚ, Β2 Δ/νση - Οικονομικών σχέσεων με χώρες Βαλκανικής, Ρωσίας και λοιπές χώρες ΚΑΚ, <http://www.agora.mfa.gr/>

να εφαρμόσει πολιτικές που εφάπτονται σε αυτά τα θέματα και να δημιουργήσει τις βάσεις κοινών στόχων και πεδίων δράσης λόγω των ποικίλων, διαφορετικών και μερικές φορές αλληλοσυγκρουόμενων εθνικών συμφερόντων των κρατών μελών. Όσον αφορά την προστασία της Ε.Ε μπορεί να διαπιστωθεί ακόμα και στα μέτρα της εμπορικής άμυνας που ασκεί η Ένωση σε τρίτες χώρες. Μία ελληνική επιχείρηση για παράδειγμα έχει το δικαίωμα να απευθυνθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή¹¹⁹ αν διαπιστωθεί ότι μία ξένη πολιτεία μεροληπτεί εις βάρος της και να δικαιωθεί μέσω του ευρωπαϊκού μηχανισμού αντιντάμπινγκ. Αν η Ελλάδα δεν διέθετε την πρόσβαση και το δικαίωμα χρήσης του ευρωπαϊκού μηχανισμού το πιθανότερο θα ήταν να μην μπορούσε να διεκδικήσει από μόνη της την καταπολέμηση των μέτρων που θα ζημίωναν την ελληνική επιχείρηση ειδικά αν θεωρήσουμε την τρίτη χώρα την Κίνα που η σχέση της Ελλάδος με την Κίνα σε διμερές επίπεδο κυριαρχείται από ασύμμετρη αλληλεξάρτηση. Οι ευκαιρίες που παρέχει το ευρωπαϊκό πλαίσιο στις ελληνικές οικονομικές εξωτερικές σχέσεις μπορούν να χωριστούν σε δύο κατηγορίες: η πρώτη είναι η Κοινή Αγορά βάσει της οποίας η Ελλάδα χαίρει δικαιώματα όπως ελευθερία κίνησης αγαθών, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων με χώρες κράτη - μέλη της Ευρώπης βάσει οργάνων, θεσμών και κανονισμών που επιβλέπουν την εσωτερική αγορά και αυτό σημαίνει ελεύθερο και δίκαιο εμπόριο που μόνο η Ε.Ε μπορεί να το παρέχει και η δεύτερη κατηγορία είναι οι εμπορικό – οικονομικές συμφωνίες που διαπραγματεύεται και υπογράφει η Ε.Ε με τρίτες χώρες, οι οποίες παρέχουν τα ίδια οφέλη και δικαιώματα στην Ελλάδα όπως και σε όλα τα κράτη – μέλη ανεξαρτήτως οικονομικής ευρωστίας και με ευνοϊκότερους όρους (λόγω των οικονομικών οφελών που παρέχει η κοινή αγορά) από το αν η Ελλάδα διαπραγματευόταν μεμονωμένα τις εμπορικές συμφωνίες με τρίτες χώρες. Στο επιχείρημα ότι το ευρωπαϊκό πλαίσιο ενέχει περιορισμούς και δεσμεύσεις που είναι δυνατόν να βλάψουν την οικονομία της Ελλάδος η απάντηση που μπορεί να δοθεί είναι ότι λόγω της δημοκρατικής σύστασης των νομοθετικών οργάνων της Ε.Ε και μέσω διαπραγμάτευσης και οργανωμένης προώθησης και προάσπισης των συμφερόντων μπορεί να αντισταθμιστούν οι ενδεχόμενοι κίνδυνοι που είναι δυνατό να προκύψουν. Γενικά, η δημοκρατική δομή των ευρωπαϊκών θεσμών και των κυριότερων οργάνων, η θεωρητική βάση περί της ισότητας των ωφελειών όλων των κρατών – μελών και το φιλελεύθερο οικονομικό καθεστώς βάσει του οποίου κινείται η Ε.Ε προσδίδει στο ευρωπαϊκό πλαίσιο χαρακτήρα ευνοϊκό για την οικονομία της Ελλάδος χωρίς ωστόσο να σημαίνει ότι στην Ε.Ε δεν γίνεται μία συνεχόμενη ζύμωση διαφορετικών συμφερόντων, βάσει της οποίας η Ελλάδα θα πρέπει να είναι ενεργός παίκτης και όχι παθητικός δέκτης.

---

¹¹⁹ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι υπεύθυνη για τη διερεύνηση των ισχυρισμών του ντάμπινγκ από τους ευρωπαϊκούς παραγωγούς-εξαγωγείς σε τρίτες χώρες. Ανοίγει συνήθως έρευνας, αφού έλαβε καταγγελία από τους κοινοτικούς παραγωγούς του υπό εξέταση προϊόντος, αλλά μπορεί επίσης να το κάνει με δική της πρωτοβουλία.

❖ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΗΠΑ, ΡΩΣΣΙΑ ΚΑΙ ΚΙΝΑ:

Σε αυτό το κεφάλαιο θα εξεταστούν οι σχέσεις της Ελλάδος με τις χώρες Η.Π.Α, Ρωσία και Κίνα, οι οποίες έχουν την ίδια σπουδαιότητα στις οικονομικές σχέσεις της Ελλάδος αν και διαφορετική χρησιμότητα αν θεωρήσουμε για παράδειγμα ότι βασικός πυλώνας στις σχέσεις Ελλάδος – Ρωσίας θα μπορούσε να είναι η ενέργεια, στις σχέσεις Ελλάδος - Η.Π.Α οι επενδύσεις και το εμπόριο κεφαλαιουχικών αγαθών και υπηρεσιών και στις σχέσεις Ελλάδος – Κίνας το εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών χαμηλής ειδίκευσης. Η πορεία των σχέσεων της Ελλάδος με τις χώρες αυτές εξαρτάται κυρίως από τις πολιτικές εξωστρέφειας που θα πρέπει να ακολουθήσει η Ελλάδα, από τις αλλαγές που πρέπει να κάνει όσον αφορά το οικονομικό – θεσμικό πλαίσιο της οικονομίας της και από την πλήρη χρήση των ευκαιριών που τις δίδει το ευρωπαϊκό πλαίσιο. Ένα σημαντικό στοιχείο που πρέπει να αναφερθεί είναι ότι η Ελλάδα και με τις τρεις χώρες βρίσκεται σε ασύμμετρη αλληλεξάρτηση.

➤ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΗΠΑ

Η οικονομικό – εμπορική σχέση της Ελλάδος και των Η.Π.Α είναι ιδιαίτερως σημαντική λόγω ορισμένων παραγόντων: πρώτον λόγω της σημασίας της οικονομικής σχέσης μεταξύ της Ε.Ε και των Η.Π.Α, δεύτερον λόγω του φιλελεύθερου οικονομικού καθεστώτος των Η.Π.Α και τρίτον λόγω του “καλού και φιλικού” πολιτικού κλίματος που υπάρχει ανάμεσα στις δύο χώρες. Οι ελληνικές εξαγωγές προϊόντων στις ΗΠΑ παρουσίασαν αισθητή ανάκαμψη το τελευταίο εξάμηνο κατά 20,88%, κλείνοντας σε 588,5 εκατ. δολ. από 453,7 εκατ. δολ. το 1ο εξάμηνο του 2011. Από την άλλη, το 2011 οι αμερικανικές εξαγωγές προς τη χώρα μας ανήλθαν σε 1,10 δις δολ., μειωμένες κατά 2,1% σε σχέση με το 2010, ενώ το 1ο εξάμηνο 2012 μειώθηκαν κατά 10,87% σε σχέση με το 1ο εξάμηνο 2011. Για πρώτη φορά οι εξαγωγές μας αριθμούνται το 1ο εξάμηνο 2012 περισσότερες από τις εισαγωγές μας. Το διμερές εμπορικό ισοζύγιο¹²⁰ εμφανίζεται για πρώτη φορά πλεονασματικό για τη χώρα μας (κατά 98 σχεδόν εκατ. δολ.)¹²¹. Τα κύρια προϊόντα εξαγωγών της Ελλάδος είναι τρόφιμα και ποτά, βιομηχανικά προϊόντα, προϊόντα πετρελαίου και χημικά προϊόντα. Το μίγμα των κύριων εξαγωγών μας προς τις ΗΠΑ περιλαμβάνει τόσο βιομηχανικά όσο και αγροτικά προϊόντα, πρώτες ύλες και προϊόντα χαμηλής επεξεργασίας. Μάλιστα, μεταξύ των πρώτων 5 κατηγοριών μόνο οι ελιές είναι αγροτικό προϊόν (1η θέση, με μερίδιο περίπου 11,5% των εξαγωγών μας το 2011), με

¹²⁰ Βλ. Παράρτημα – 26.

¹²¹ rad82E32GR-USA--BilateralTrade_1Sem2012.

τις υπόλοιπες 4 κατηγορίες να αφορούν βιομηχανικά προϊόντα (χαμηλής ειδίκευσης και τεχνολογίας) 5 αφορούν σε βιομηχανικά προϊόντα/ελαφράς και βαριάς επεξεργασίας και 3 σε αγροτικά προϊόντα¹²² (π.χ. η κατηγορία των ελιών, η κατηγορία αγωγών πετρελαίου ή φυσικού αερίου, οι εξαγωγές σε μέρη από αεροπλάνα και ελικόπτερα, η κατηγορία των τυριών, η κατηγορία των ηλεκτρικών συσκευών και το ελαιόλαδο). Η πλειοψηφία των προϊόντων των αμερικανικών εισαγωγών στην Ελλάδα εντάσσονται στην κατηγορία εξαιρετικά υψηλής τεχνολογίας και ειδίκευσης (π.χ. αεροπλάνα και λοιπά πτητικά μέσα, ιατρικές και διαγνωστικές συσκευές, συσκευές μετάδοσης εικόνας/ήχου/δεδομένων, κινητήρες/στροβιλοκινητήρες, πυρομαχικά και βλήματα διαφόρων τύπων κλπ), καθώς απαιτούν εξειδικευμένη και βαριά επεξεργασία ενώ κάποια άλλα προϊόντα είναι ελαφρότερης επεξεργασίας (π.χ. καύσιμο κοκ πετρελαϊκής προέλευσης, λευκασμένο χαρτί και χαρτόνι σε διάφορες τυποποιήσεις, κλπ). Τα αγροτικά προϊόντα είναι τα αμύγδαλα, προϊόντα κρέατος ή ψαριών και ούισκι. Το διμερές εμπόριο μεταξύ της Ελλάδος και των Η.Π.Α μπορεί να χαρακτηριστεί *δια-κλαδικό* εμπόριο μιας και αντικατοπτρίζει την διαφορά των συντελεστών παραγωγής που παρουσιάζουν οι δύο χώρες, η οποία είναι η διαφορά στην τεχνολογία, στην καινοτομία και στην εξειδίκευση. Γενικά, όσον αφορά το διμερές εμπόριο των δύο αυτών χωρών η διαφορά στην τεχνολογία, η ποσοτική διαφορά στους παραγωγικούς συντελεστές όπως το κεφάλαιο, το έδαφος (γη) και την εργασία, η απίστευτη διαφορά του μεγέθους των αγορών των δύο χωρών, αλλά και η μείωση της αγοραστικής δύναμης¹²³ (άρα του δείκτη κατανάλωσης) των Ελλήνων λόγω της οικονομικής κρίσης, που αυτό οδήγησε σε μείωση της ζήτησης για αμερικανικά προϊόντα έχει οδηγήσει σε ένα πρόσφατο πλεονασματικό εμπορικό ισοζύγιο μεταξύ της Ελλάδος και των Η.Π.Α. Το πλεόνασμα της Ελλάδος δεν έγκειται στην υπεροχή της παραγωγής της, αλλά στην μείωση της κατανάλωσης και των κρατικών δαπανών. Όσον αφορά τις άμεσες ξένες επενδύσεις η παρουσία των ΗΠΑ στη χώρα παρουσίασε μεγάλη αύξηση κατά το 2011, φθάνοντας τα 595,4 εκατομμύρια Ευρώ, από 95,4 εκατομμύρια ευρώ το 2010 και 44,7 εκατομμύρια το 2009. Η παρουσία των ΗΠΑ παραμένει σχετικά χαμηλή¹²⁴, γεγονός που εν μέρει οφείλεται και σε επενδυτική δραστηριότητα επιχειρήσεων συμφερόντων ΗΠΑ, που όμως υλοποιούνται στην Ελλάδα «έμμεσα» μέσω θυγατρικών τους σε άλλο κράτος, συνήθως της Ευρώπης¹²⁵. Οι κλάδοι τους οποίους υπάρχει ενδιαφέρον για τις ΑΞΕ είναι οι υπηρεσίες (οι τηλεπικοινωνίες, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, το εμπόριο και ο τουρισμός) και οι επενδύσεις στην ενέργεια (ηλεκτρική ενέργεια, φυσικό αέριο). Το ποσοστό του δευτερογενούς τομέα είναι σχετικά χαμηλό¹²⁶. Το γεγονός

¹²² 1.2 Ελληνικές εξαγωγές στις ΗΠΑ (κύριες κατηγορίες προϊόντων), rad82E32GR-USA--BilateralTrade_1Sem2012

¹²³ Ο παράγοντας αυτός αποτελεί και τον κυριότερο λόγο ύπαρξης εμπορικού πλεονάσματος εκ μέρους της Ελλάδος.

¹²⁴ Βλ. Παράρτημα – 27.

¹²⁵ <http://www.investingreece.gov.gr>, Ξένες Άμεσες Επενδύσεις (ΞΑΕ): Συνολική θεώρηση

¹²⁶ <http://www.investingreece.gov.gr>, Ξένες Άμεσες Επενδύσεις

αυτό αποδεικνύει και την σημασία που έχουν στην οικονομία της Ελλάδος οι υπηρεσίες. Η έλλειψη πολιτικής και οικονομικής σταθερότητας, η έλλειψη προβλεψιμότητας, το γενικό κλίμα της αντιμετώπισης της επιχειρηματικότητας το οποίο είναι αρνητικό, η φορολογική πολιτική, το θεσμικό πλαίσιο της ελληνικής οικονομίας, η γραφειοκρατία και η αρνητική πολιτική ανταγωνισμού και ιδιωτικοποίησης που έχει η Ελλάδα είναι μερικοί από τους αρνητικούς παράγοντες που εμποδίζουν την προσέλκυση ΑΞΕ στην Ελλάδα από την Αμερική¹²⁷. Όσον αφορά το πεδίο της ενέργειας στις σχέσεις μεταξύ της Ελλάδος και των Η.Π.Α υπάρχει μία “υπόγεια” διαμάχη όσον αφορά την αποφυγή της ενεργειακής εξάρτησης της Ελλάδος από την Ρωσία. Οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν ζητήσει από την Ελλάδα να αναζητήσει εναλλακτικές λύσεις και να αποφύγει την προσκόλληση για το ρωσικό φυσικό αέριο, λέγοντας ότι η εμβάθυνση της εξάρτησης από το ρωσικό ενεργειακό εφοδιασμό απειλεί την οικονομική τους ασφάλεια. Αυτό το γεγονός οφείλεται στην θέληση των Η.Π.Α να αποφύγουν την ενδυνάμωση της ρωσικής οικονομίας γνωρίζοντας ότι η “αιχμή του δόρατος” της ρωσικής οικονομικής (αλλά και εξωτερικής) πολιτικής είναι η ενέργεια και η σύνδεση χωρών όπως η Ελλάδα στο “άρμα” της Ρωσίας ενέχει γεωπολιτικούς και οικονομικούς κινδύνους για την πρωτοκαθεδρία της Αμερικανικής οικονομίας. Για αυτό τον λόγο οι Η.Π.Α είναι ένθερμοι υποστηρικτές ενεργειακών αγωγών όπως ο TGI (και Nabucco) οι οποίοι αποκλείουν τελείως την Ρωσία και δίδουν ένα ισχυρό πλεονέκτημα στην Τουρκία. Βέβαια η Ελλάδα δεν θα έπρεπε να ακολουθήσει τις προτροπές των Η.Π.Α λόγω κυρίως πολιτικό – στρατηγικών παραγόντων (τεταμένες σχέσεις Ελλάδος – Τουρκίας) και εξάρτησης από την Τουρκία. Η Ελλάδα θα πρέπει να μην αποκλείει καμία ενεργειακή πρόταση όπως βέβαια και να μην ακολουθεί πίστα καμία ξένη προτροπή. *Εν κατακλείδι, στις ελληνό – αμερικανικές οικονομικές σχέσεις παρατηρείται μία ασύμμετρη αλληλεξάρτηση η οποία είναι δύσκολο να αντικατασταθεί όχι μόνο λόγω οικονομικών παραγόντων αλλά και λόγω πολιτικών – στρατηγικών, αλλά θα μπορούσαν οι οικονομικές σχέσεις να ήταν καλύτερες αν η Ελλάδα θα μπορούσε να εξαλείψει τις οικονομικές στρεβλώσεις και δυσλειτουργίες σε όλο το φάσμα της κρατικής και ιδιωτικής οικονομικής δραστηριότητας.*

---

¹²⁷ Ενδεικτικό είναι ένα απόσπασμα από την συζήτηση που είχαν στο πλαίσιο επίσκεψης Αμερικανοί και Έλληνες αξιωματούχοι: ΕΡΩΤΗΣΗ: Για να πάρει μπρος η οικονομία χρειάζεται την προσέλκυση περισσότερων επενδύσεων. Τι πιστεύετε ότι πρέπει να γίνει σχετικά με τις κυριότερες μεταρρυθμίσεις που η Ελλάδα πρέπει να κάνει για να προσελκύσει επενδύσεις; ΒΟΗΘΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ GORDON: Αυτή είναι μια καλή ερώτηση, επειδή η προσέλκυση επενδύσεων είναι σαφώς μια κρίσιμη πτυχή για τη στροφή της ελληνικής οικονομίας. Χρειάζεται ξένες επενδύσεις. Πιστεύω ειλικρινά όλα αυτά τα χρόνια έχει υπάρξει μια αντίληψη στην Ελλάδα ότι δεν ήταν αρκετά φιλική προς τις ξένες επενδύσεις, ότι υπήρχαν πάρα πολλοί κανόνες, πάρα πολύ γραφειοκρατία, πολύ αργοί ρυθμοί έγκρισης, και οι επενδυτές πρέπει να αισθάνονται δικαιοσύνη και διαφάνεια. Θέλουν να είναι σίγουροι ποιοι είναι οι κανόνες, οι κανονισμοί - ότι δεν πρόκειται να αλλάξει. Πιστεύω λοιπόν ότι η δημιουργία ενός πιο φιλικού προς τους επενδυτές κλίμα είναι κρίσιμο. **Press Roundtable in Athens, Greece: Press Availability, Philip H. Gordon Assistant Secretary, Bureau of European and Eurasian Affairs Athens, Greece July 27, 2012**

➤ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΡΩΣΣΙΑΣ

Οι οικονομικό – εμπορικές σχέσεις της Ελλάδος και της Ρωσίας είναι υψηλής προτεραιότητας κυρίως για δύο λόγους: πρώτον είναι η αυξημένη ζήτηση ενέργειας που έχει η Ελλάδα, όπως φυσικά και η Ευρωπαϊκή Ένωση και δεύτερον λόγω των πολύ καλών ιστορικό – πολιτικών σχέσεων που διέπουν τις σχέσεις των δύο χωρών. Οι διμερείς σχέσεις Ελλάδος Ρωσίας χαρακτηρίζονται από ασύμμετρη αλληλεξάρτηση εκ μέρους της Ελλάδος λόγω της ενεργειακής εξάρτησης. Όσον αφορά τον συνολικό όγκο των εμπορικών συναλλαγών των δύο χωρών Ελλάδος Ρωσίας, αξίας 4.494 δις. € (μείωση -12,16 %, έναντι του 2010 - 5.115,98), τα 394 εκατ. € αφορούσαν τις ελληνικές εξαγωγές (+22,55%, σε σχέση με το 2010) και τα 4.099 δις € αφορούσαν τις ελληνικές εισαγωγές προελεύσεως Ρωσίας (-14,49%), με αποτέλεσμα το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο να ανέλθει σε -3.709 δις € το 2011. Η μείωση του εμπορικού ισοζυγίου το 2011 από το 2010 (από -4.772 σε -3.709 δις ευρώ) οφείλεται κυρίως στην μείωση των εισαγωγών πετρελαιοειδών από τη Ρωσική Ομοσπονδία. Κυριότερο εξαγωγικό προϊόν της χώρας μας προς την Ρωσία παραμένουν οι γούνες καλύπτοντας το 25,8 επί του συνόλου. Στη δεύτερη θέση πέρασαν οι συσκευές ενσύρματης τηλεφωνίας σημειώνοντας εντυπωσιακή αύξηση 127,7% έναντι του προηγούμενου έτους. Ακολουθούν οι φράουλες και τα ακτινίδια, τα οποία κατέγραψαν εξαιρετική άνοδο της τάξης του 86,9% και ξεπέρασαν τα ροδάκινα και τα κεράσια. Οφείλει να επισημανθεί, ότι η κατηγορία των φρούτων αν ειδωθεί συνολικά, συμπεριλαμβάνοντας τα εσπεριδοειδή (τα οποία και αυτά σημείωσαν σημαντική αύξηση 371,2% αλλά και τα μήλα), φτάνει τελικά στα 71,4 εκ ευρώ καταλαμβάνοντας κατά αυτό το τρόπο την δεύτερη θέση στην κατάταξη των εξαγωγών μας με μερίδιο 18,12%. Αξιόλογες επίσης ήσαν και οι αυξήσεις των εξαγωγών μας στα σιλιβώματα 36,78%, τα ορυκτέλαια 56,16%, τους ανελκυστήρες (33,86%) και τις συσκευές παραγωγής ψύχους (86,31%) αλλά και ιδιαίτερα στους χάλκινους σωλήνες και στα φύλλα αλουμινίου, κατηγορία η οποία επίσης ιδωμένη συνολικά ξεπερνά τα 9 εκ. ευρώ. Τέλος, θεωρούμε σημαντικό να υπογραμμίσουμε την σταθερή αύξηση των εξαγωγών του ελαιολάδου και του μαρμάρου. Αρνητικά σημεία η κατηγορία των ιχθύων, η οποία για πρώτη φορά τα τελευταία χρόνια σημείωσε κάμψη αλλά και η συνέχιση της πτώσης των εξαγωγών καπνών¹²⁸. Οι ελληνικές εξαγωγές προϊόντων στην Ρωσία είναι λιγότερο συγκεντρωμένες σε κατηγορίες προϊόντων, ενώ οι ρωσικές εξαγωγές στην Ελλάδα αφορούν κατά μεγάλο μέρος σε εξαγωγές προϊόντων ενέργειας¹²⁹. Το διμερές εμπόριο μεταξύ των δύο χωρών μπορεί να χαρακτηριστεί ως δια-κλαδικό (όπως φυσικά και το διμερές

¹²⁸ rad3DB45Dimeres Emporio 2011, 24 Μαΐου 2012.

¹²⁹ Ενημερωτικό Σημείωμα Διμερών Οικονομικών Σχέσεων Ελλάδος-Ρωσίας, Β2 Δ/νση Οικονομικών Σχέσεων με χώρες Βαλκανικής, Ρωσία και λοιπές χώρες ΚΑΚ, παρακολούθησης ΟΣΕΠ και ΠΑΙ, Αθήνα, Απρίλιος 2012

εμπόριο μεταξύ Ελλάδος – Η.Π.Α) εξαιτίας πρώτον τις τεράστιες διαφορές μεταξύ των συντελεστών παραγωγής της Ελλάδος και της Ρωσίας και δεύτερον στην παρούσα υπαρκτή ενεργειακή εξάρτηση της Ελλάδος από την Ρωσία. Το υπέρογκο πλεόνασμα της Ρωσίας έναντι της Ελλάδος εξηγείται λόγω της ενεργειακής εξάρτησης της Ελλάδος από την Ρωσία και εξαιτίας της έλλειψης τεχνολογίας και καινοτομίας εκ μέρους της Ελλάδος που θα μπορούσε να μεταφραστεί σε προϊόντα υψηλής εξειδίκευσης, που θα είχαν αυξημένη απορροφητικότητα από την ρωσική οικονομία εξαιτίας της ραγδαίας οικονομικής ανάπτυξης που υφίσταται η Ρωσική Ομοσπονδία. Όσον αφορά τις επενδύσεις, στη Ρωσία δραστηριοποιούνται περί τις 70 επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων, κυρίως στους τομείς τροφίμων και ποτών, τσιμέντου, έρευνας και τεχνολογίας, τηλεπικοινωνιών, τουρισμού, οικιακού εξοπλισμού και κατασκευών. Οι ελληνικές επενδύσεις στη Ρωσία ανέρχονται σε 2,5 δις ευρώ περίπου. Όσον αφορά την Ρωσία, υπάρχει άμεσο ενδιαφέρον από Ρώσους επενδυτές για: αγορά ακινήτων και εξοχικών κατοικιών, επενδύσεις στον τουριστικό τομέα (ξενοδοχεία, αθλητικές εγκαταστάσεις, χώροι αναψυχής κτλ), επενδύσεις σε ηλεκτρική ενέργεια και σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. Υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον της Ρωσίας μέσω της Gazprom για εξαγορά της ΔΕΠΑ όσον αφορά τις επενδύσεις της Ρωσίας στην Ελλάδα. Γενικά σχετικά με τις επενδύσεις αυτό που θα πρέπει να γίνει κατανοητό είναι η διάθεση της Ρωσίας να χρησιμοποιεί τις επενδύσεις (κυρίως του ενεργειακού πεδίου) ως τρόπο εξάπλωσης πολιτικής επιρροής και όχι τόσο οικονομικής ανάπτυξης και παρά το γεγονός ότι η εξάρτηση της Ελλάδος από την Ρωσία θα αυξηθεί τα επόμενα χρόνια. Όσον αφορά αλλά πεδία επενδύσεων στην Ελλάδα, η προώθηση μεταρρυθμίσεων στον κρατικό τομέα και η μείωση των τιμών παραγωγικών συντελεστών, που είχε σαν συνέπεια η οικονομική κρίση στη χώρα, δημιουργούν αξιόλογες επενδυτικές ευκαιρίες. Όπως ακόμη και η προβλεπόμενη αξιοποίηση δημόσιας περιουσίας. Γενικά, Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας (γεωπολιτικά, κλιματολογικά, ιστορικά κλπ.) ευνοούν τις επενδύσεις σε πολλούς κλάδους και ιδιαίτερα από την Ρωσία¹³⁰. Ο τομέας της ενέργειας, όσον αφορά τις οικονομικές σχέσεις των δύο χωρών αποτελεί τον κυριότερο βραχίονα των διμερών σχέσεων. Αν και στην Ελλάδα υπάρχουν αισιόδοξες φωνές που ισχυρίζονται για απίστευτο ορυκτό πλούτο υπάρχουν δύο ουσιαστικά προβλήματα που δεν μπορούν να παραλειφθούν: πρώτον, η Ελλάδα έχει άλυτα προβλήματα οριοθέτησης με τα γειτονικά κράτη και δεύτερον δεν διαθέτει ούτε την τεχνολογία ούτε το κεφάλαιο ώστε να επενδύσει από μόνη της στην έρευνα και εξόρυξη του πιθανού ορυκτού πλούτου της και έτσι γίνεται ολοφάνερη η εξάρτηση στην οποία υπόκειται (όπως βέβαια και η Ε.Ε) στην Ρωσική ενέργεια. Η Ρωσία από την άλλη, χρησιμοποιεί την ενέργεια (η μεγαλύτερη ρωσική επιχείρηση ενέργειας είναι κρατική) ως διπλωματικό μέσο προς επίτευξη πολιτικών σκοπών και αυτό έγκειται στο γεγονός ότι μέχρι πρόσφατα λόγω της έλλειψης μίας ενεργειακής

---

¹³⁰ <http://www.investingreece.gov.gr>, Ξένες Άμεσες Επενδύσεις

ευρωπαϊκής πολιτικής η Ρωσία διαπραγματευόταν μεμονωμένα τα ενεργειακά θέματα με τις χώρες της Ένωσης. Η Ελλάδα αυτό που θα πρέπει να κάνει, είναι βάσει και μέσω της Ε.Ε να επιτύχει διακρατικές συμφωνίες με την Ρωσία για ενεργειακά θέματα συμφέρουσες και για τις δυο μεριές, δημιουργώντας δικλείδες ασφαλείας για τυχόν πιθανή χρήση των συμφωνιών για πολιτικούς σκοπούς εκ μέρους της Ρωσίας έχοντας ως γνώμονα στις συμφωνίες την ευελιξία, την πλήρη μέριμνα λύσεων για πιθανές στρεβλώσεις και την εγκυρότητα και ασφάλεια της Ένωσης. Γενικά οι διμερείς σχέσεις Ελλάδος και Ρωσίας λόγω της ολοένα και αυξανόμενης οικονομικής σημασίας της Ρωσίας στο διεθνές σκηνικό θα πρέπει να ενδυναμωθούν και κύριος παράγοντας στην ενδυνάμωση και καλύτερευση των σχέσεων είναι οι οικονομικές, πολιτικές και θεσμικές αλλαγές που θα πρέπει να ακολουθήσει η Ελλάδα ώστε να βελτιώσει την οικονομία και το εμπόριο της.

➤ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΚΙΝΑΣ

Οι οικονομικές διμερείς σχέσεις Ελλάδος – Κίνας είναι πολύ σημαντικές κυρίως λόγω της ολοένα και αυξανόμενης οικονομικής ισχύος της Κίνας μέσω της οποίας η Ελλάδα μπορεί να έχει οικονομικά οφέλη και λόγω της ιδιαίτερης γεωοικονομικής θέσης που έχει η Ελλάδα, η οποία δίνει πολλές ευκαιρίες στο εμπόριο της Κίνας με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το διμερές εμπόριο αγαθών της Ελλάδος με την Κίνα είναι κατά κύριο βαθμό ελλειμματικό. Το 2011, παρατηρήθηκε μείωση των ελληνικών εισαγωγών κινεζικών προϊόντων στα 2,52 δισ. € (12,32%), ενώ οι ελληνικές εξαγωγές αυξήθηκαν στα 288,25 εκατ. € (+84,9%). Η μείωση των κινεζικών εισαγωγών στην Ελλάδα κυρίως οφείλεται στην οικονομική ύφεση που υπόκειται η Ελλάδα τώρα. Η κάμψη των ελληνικών εισαγωγών οφείλεται κατά ένα μεγάλο ποσοστό στις λιγότερες παραδόσεις πλοίων στους Έλληνες εφοπλιστές (56%)¹³¹. Η εκρηκτική άνοδος των ελληνικών εξαγωγών κατά 84,9% οφείλεται εν πολλοίς στις αθρόες εξαγωγές ελληνικού βαμβακιού (+7.193%), στις σταθερά καλές επιδόσεις των Ελλήνων εξαγωγέων μαρμάρου (+54%) και στην εξαγωγή προϊόντων πετρελαίου (+2.282%). Αξιοσημείωτη είναι, επίσης, η σημαντική αύξηση των εξαγωγών τροφίμων και ποτών. Τα βασικά εξαγόμενα ελληνικά προϊόντα στην Κίνα είναι ορυκτά, πετρώματα και μέταλλα (78,6% του συνόλου το 2010), και ακολουθούν πολτοί και χαρτιά (4,9%), μηχανές και οχήματα (4,6%), χημικά και πλαστικά (3,9%), τρόφιμα και ποτά (2,8%), δέρματα και γουνοδέρματα (2,6%)¹³². Τα βασικά εισαγόμενα στην Ελλάδα κινεζικά προϊόντα το 2010 ήταν μηχανές και οχήματα (55% του συνόλου), ορυκτά και μέταλλα (13,5%), είδη ένδυσης και υπόδησης (13,3%), έπιπλα και

¹³¹ ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΟ ΠΕΚΙΝΟ: ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ Ετήσια Έκθεση 2011 για την Οικονομία της Λ.Δ. Κίνας και τις Διμερείς Οικονομικές & Εμπορικές Σχέσεις Ελλάδας – Λ.Δ. Κίνας, Ιούνιος 2012.

¹³² ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΟ ΠΕΚΙΝΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ Σημείωμα Διμερείς Οικονομικές και Εμπορικές Σχέσεις Ελλάδας – Κίνας, 2010 ΜΑΡΤΙΟΣ 2011.

παιχνίδια (6,5%), χημικά και πλαστικά (4,5%). Όσον αφορά το διμερές εμπόριο υπηρεσιών, οι ελληνικές εξαγωγές υπηρεσιών ανήλθαν στα 218,6 εκατ. €, ενώ οι εισαγωγές κινεζικών υπηρεσιών στα 272,6 εκατ. € το 2010, ενώ το 2011 οι εξαγωγές ελληνικών υπηρεσιών ανήλθαν στα 265 εκατ. €, ενώ οι εισαγωγές κινεζικών υπηρεσιών μειώθηκαν στα 211 εκατ. €, με το εμπορικό πλεόνασμα της Ελλάδας να ανέρχεται στα 54 εκατ. €. Γενικά, στο πεδίο του διμερούς εμπορίου της Ελλάδος και Κίνας παρατηρείται ασύμμετρη αλληλεξάρτηση λόγω των μεγάλων διαφορών στους παραγωγικούς συντελεστές και στα σημαντικά πλεονεκτήματα που διαθέτει η Κίνα, όπως φθηνό εργατικό δυναμικό, και οικονομίες κλίμακας, λόγω μεγέθους εσωτερικής αγοράς. Όσον αφορά τις άμεσες ξένες επενδύσεις το σύνολο των ελληνικών παραγωγικών επενδύσεων στη Κίνα υπολογίζεται σε 101 επενδυτικά σχέδια με συμβατικό κεφάλαιο περίπου 175 εκ. δολαρίων ΗΠΑ και με υλοποιηθείσες επενδύσεις της τάξης των 89,5 εκ. Πενήντα επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων δραστηριοποιούνται στην Κίνα στους τομείς εξόρυξης, επαγγελματικών ψυγείων, κοσμημάτων, καλλυντικών, πλαστικών, επίπλων, πληροφορικής, τυχερών παιχνιδιών, τροφίμων, ναυτιλίας, παροχής συμβουλευτικών και τουριστικών υπηρεσιών, εμπορίας, ενώ η σημαντικότερη κινεζική επένδυση στην Ελλάδα είναι η συμμετοχή της COSCO Pacific στην επέκταση και εκσυγχρονισμό του Λιμένα Πειραιά. Ακόμα, έχουν πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα επενδύσεις από δύο σημαντικές κινεζικές εταιρίες τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού και υψηλής τεχνολογίας, σε επίπεδο παροχής υπηρεσιών και προώθησης πωλήσεων (ZTE, Huawei) όπως ακόμη και η κατασκευή του Piraeus Plaza, μετά την υπογραφή συμφωνίας το 2010, μεταξύ των Beijing Construction Engineering Group και Helios Plaza¹³³. Σχετικά με τις ΑΞΕ, η παρουσία των κινεζικών ΑΞΕ μπορεί και πρέπει να αυξηθούν, κυρίως για δύο λόγους, λόγω του κεφαλαίου που είναι δυνατόν να εισαχθεί στην Ελλάδα και λόγω της αύξησης της απασχόλησης που θα φέρουν οι ΑΞΕ. Οι ελληνικές επιχειρήσεις πρέπει να στραφούν στην Κίνα επειδή με αυτό τον τρόπο θα μπορέσουν να ενδυναμωθούν οι εμπορικοί δίαυλοι (βέλτιστη προώθηση ελληνικών προϊόντων) όσον αφορά το διμερές εμπόριο για επιχειρήσεις τουριστικών και ναυτιλιακών υπηρεσιών και για επιχειρήσεις που ειδικεύονται σε αγροτικά κυρίως προϊόντα. Η ενέργεια είναι ζωτικής σημασίας τόσο για την Κίνα όσο και για την Ελλάδα. Και η Κίνα και η Ελλάδα δεν είναι παραγωγοί ενέργειας, αλλά καταναλωτές (αυτό μπορεί να αλλάξει αν οι προσπάθειες εύρεσης και εξόρυξης ενεργειακών πόρων στο υπέδαφος της Ελλάδος ευοδωθούν, το οποίο βέβαια προϋποθέτει χρόνο, εξομάλυνση σχέσεων και υψηλό κεφάλαιο – και στην πιθανή αυτή περίπτωση θα αλλάξει η ενεργειακή, οικονομική πολιτική της Ελλάδος και συνεπακόλουθα και οι διμερείς σχέσεις). Όμως, βάσει των τωρινών δεδομένων το πεδίο της ενεργειακής συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών μπορεί να εντοπιστεί από την πλευρά της Κίνας στις επενδύσεις στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) τις οποίες προωθεί η Κίνα στον χώρο της Ελλάδος και αυτό

¹³³ Ετήσια Έκθεση 2011 για την Οικονομία της Λ.Δ. Κίνας και τις Διμερείς Οικονομικές & Εμπορικές Σχέσεις Ελλάδας – Λ.Δ. Κίνας Ιούνιος 2012.

φαίνεται από την προκήρυξη της Πράξης «Διμερής E&T (Έρευνας και Τεχνολογίας) Συνεργασία Ελλάδας - Κίνας 2012-2014» που έχει ως τομείς προτεραιότητας εκτός των άλλων τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και Εξοικονόμηση Ενέργειας¹³⁴. Η Ελλάδα από την άλλη μπορεί να αποτελέσει έναν από τους κύριους διαμετακομιστές βάσει του ισχυρού ναυτικού εμπορικού στόλου της, κυρίως για προϊόντα πετρελαίου και υγροποιημένου φυσικού αερίου στα κινεζικά λιμάνια. *Γενικά, οι οικονομικές σχέσεις Ελλάδος και Κίνας θα μπορούσαν να βρισκόντουσαν σε πολύ πιο καλό επίπεδο αν πολλές διαθρωτικές αλλαγές είχαν επιτευχθεί στην οικονομία της Ελλάδος ώστε να είχε επιτευχθεί μεγαλύτερη εμπορική εξωστρέφεια (η Ελλάδα εισήλθε στην κινεζική αγορά καθυστερημένα και σε πολλούς τομείς βρίσκεται ακόμη σε στάδιο διερεύνησης ή διαδικασίας εισόδου).*

➤ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΗΠΑ, ΚΙΝΑ ΚΑΙ ΡΩΣΣΙΑ

Οι χώρες όπως η Κίνα, η Ρωσία και οι Η.Π.Α έχουν τα εχέγγυα και μπορεί να αποτελέσουν (κυρίως η Κίνα και η Ρωσία), είτε αποτελούν (οι Η.Π.Α) τους κυριότερους πόλους του διεθνούς εμπορίου. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί και πρέπει να συνεχίσει να αποτελεί έναν από τους κύριους πόλους του διεθνούς εμπορίου. Η Ελλάδα ως μεμονωμένο κράτος εκτός δηλαδή της “προστασίας” της Ε.Ε θα βρισκόταν σε πολύ δυσμενή θέση στην παγκόσμια οικονομικό – εμπορική διπλωματία. Η συμμετοχή της Ελλάδος στην Ε.Ε της δίδει το δικαίωμα να βρίσκεται στις επάλξεις της διεθνούς οικονομίας, ενέχοντας φυσικά κινδύνους τους οποίους πρέπει να αποφεύγει και να εκμεταλλεύεται τις όποιες ευκαιρίες που είναι δυνατό να παρουσιαστούν. Συγκρίνοντας και αξιολογώντας τις σχέσεις της Ελλάδος και της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις χώρες Κίνα, Η.Π.Α και Ρωσία χωριστά το βασικότερο στοιχείο που θα πρέπει να αναφερθεί είναι η τεράστια διαφορά στο πεδίο της αλληλεξάρτησης και στο πεδίο της διπλωματικής βαρύτητας που έχει η Ελλάδα και η Ε.Ε με τις χώρες αυτές. Ο λόγος αυτής της διαφοράς βέβαια, πρώτον βασίζεται στην υψηλά διαφορετική αναλογία της συνολικής παραγωγής και στους δείκτες της οικονομίας που έχει η Ελλάδα με τα άλλα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δεύτερον στην μεγάλη ποιοτική και ποσοτική διαφορά στους παραγωγικούς συντελεστές που έχει η Ελλάδα και η Ε.Ε αντίστοιχα. Η Ελλάδα αποτελεί μία από τις χώρες της Ε.Ε, που εκτός της παρούσας ύφεσης, η οποία επιδείνωσε την ελληνική οικονομία τον τελευταίο καιρό, δεν διαθέτει το φάσμα και την ισχύ της οικονομίας που κατέχουν χώρες, μέλη – κράτη της Ε.Ε, όπως η Γερμανία παραδείγματος χάρη. Ανάμεσα στα κράτη – μέλη της Ε.Ε η Γερμανία (με 34 δισ. ευρώ ή το 47% των εξαγωγών της ΕΕ) ήταν ο μεγαλύτερος εξαγωγέας στην Κίνα¹³⁵ κατά τους πρώτους έξι

¹³⁴ http://www.energia.gr/article.asp?art_id=55227, Τρίτη, 28 Φεβρουαρίου 2012

¹³⁵ EU27 deficit in trade in goods with China down

μήνες του 2012¹³⁶, (με 28,2 δισ. ευρώ ή 31% των εξαγωγών της ΕΕ) ήταν ο μεγαλύτερος εξαγωγέας στην Ρωσία¹³⁷ κατά τους πρώτους εννέα μήνες του 2012 και ήταν χώρα με εμπορικό πλεόνασμα (της τάξεως των 59,738.7 εκ. δολαρίων) σε σχέση με τις Η.Π.Α¹³⁸. Η Ελλάδα από την άλλη, έχει ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο με την Κίνα, ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο με την Ρωσία λόγω κυρίως της ενεργειακής εξάρτησης και αν και έχει δημιουργήσει πλεόνασμα με τις Η.Π.Α αυτό οφείλεται κυρίως στην μείωση της κατανάλωσης λόγω της ύφεσης και όχι λόγω της συνολικής παραγωγής της Ελλάδας. Βάσει αυτών των στοιχείων, η Ελλάδα δεν κατέχει την ίδια εμπορικό – οικονομική διπλωματική βαρύτητα που έχει η Γερμανία για παράδειγμα με τις χώρες Κίνα, Ρωσία και Η.Π.Α και ως εκ τούτου παρόλο την δημοκρατική φύση της Ε.Ε και το πνεύμα “αλληλεγγύης” στο οποίο βασίζεται η Ένωση, η Ελλάδα αποτελεί ένα από τους ουραγούς της Ε.Ε όσον αφορά την οικονομική ισχύ της Ένωσης και αυτό φαίνεται από την ασύμμετρη αλληλεξάρτηση που έχει η Ελλάδα ως μεμονωμένο κράτος με τις χώρες Κίνα, Ρωσία και Η.Π.Α σε αντιδιαστολή με την συμμετρική αλληλεξάρτηση που έχει η Ε.Ε (ή ακόμα και η Γερμανία) με τις χώρες αυτές και αυτό γιατί η οικονομική ισχύς της Ένωσης (ως σύνολο κρατών) αποτελείται και διαμορφώνεται από το “άθροισμα” των επιμέρους οικονομιών των κρατών μελών. Η υψηλή ποιοτική και ποσοτική διαφορά στους παραγωγικούς συντελεστές μεταξύ της Ελλάδος και της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ο σημαντικότερος λόγος ύπαρξης διαφορετικής αλληλεξάρτησης. Η Ε.Ε ως ένα υπερεθνικό – διακυβερνητικό σύνολο κρατών αποτελεί, πρώτον μία αγορά που σχεδόν “αγγίζει” το μέγεθος εκείνων της Ρωσίας, της Κίνας και των Η.Π.Α και δεύτερον διαθέτει το κεφάλαιο, την τεχνολογία και την απαραίτητη επιχειρηματικότητα έτσι ώστε να ανταγωνιστεί τις χώρες. Γενικά συγκρίνοντας και αξιολογώντας τις σχέσεις της Ελλάδος και της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις χώρες Κίνα, Ρωσία και Η.Π.Α αυτό που πρέπει να αναφερθεί είναι ότι στην πιθανότητα η Ελλάδα να μην αποτελεί πλέον μέλος της Ένωσης το εμπόριο, οι επενδύσεις και η ασύμμετρη αλληλεξάρτηση με τις χώρες που προανέφερα θα επιδεινωθούν κατά ένα μεγάλο ποσοστό. Στην πιθανή παρατήρηση ότι ούτως ή άλλως η Ελλάδα βρίσκεται σε δυσμενή θέση τόσο στο εσωτερικό της Ένωσης όσο και στις διμερείς σχέσεις με τις χώρες Κίνα, Ρωσία και Η.Π.Α η απάντηση που μπορεί να δοθεί είναι ότι δυστυχώς ή ευτυχώς η Ένωση παρέχει ένα πλαίσιο (θεσμικό, πολιτικό, νομικό και οικονομικό) το οποίο αν δύναται η Ελλάδα να το αξιοποιήσει πλήρως και οργανωμένα θα μπορέσει να θέσει σε διαφορετικές βάσεις τις σχέσεις της με τις χώρες. Εν κατακλείδι η Ε.Ε συγκρινόμενη με την Ελλάδα αποτελεί ένα σύνολο κρατών, διαφορετικών οικονομικών παραγόντων οικονομικής ισχύος που όμως είναι το καταλληλότερο κρατικό “μόρφωμα” που μπορεί να ανταγωνιστεί δυνάμεις οικονομικές και πολιτικές όπως η Κίνα, η Ρωσία και οι Η.Π.Α,

---

to 67 bn euro in the first six months of 2012 18 September 2012

¹³⁶ Η Γερμανία είναι το μόνο κράτος μέλος με ένα εμπορικό πλεόνασμα με την Κίνα.

¹³⁷ EU27 deficit in trade of goods with Russia down

to 65 bn euro in the first nine months of 2012 19 December 2012

¹³⁸ <http://www.census.gov/>

γιατί καμία χώρα κράτος – μέλος της Ε.Ε μεμονωμένα δεν μπορεί να “επιβιώσει” στην επερχόμενη οικονομική διαμάχη των χωρών αυτών.

❖ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Το βασικότερο συμπέρασμα στις οικονομικές σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις χώρες Κίνα, Η.Π.Α και Ρωσία είναι η ανάγκη για εμβάθυνση, σταθεροποίηση, ασφάλεια και διαφάνεια στις σχέσεις τους. Αν παρατηρήσουμε τα μεγέθη των χωρών τόσο σε πληθυσμιακό αριθμό, όσο σε γεωγραφική έκταση τότε μπορούμε να πούμε ότι οι σχέσεις αυτών των εταίρων είναι σχέσεις “περιφερειών”, οι οποίες καταλαμβάνουν την μισή περίπου υφήλιο. Το γεγονός αυτό καθιστά την ενδυνάμωση των οικονομικών τους σχέσεων περισσότερο αναγκαία. Οι λόγοι για τους οποίους καθίσταται αναγκαία η ενδυνάμωση των σχέσεων μεταξύ της Ένωσης και των χωρών αυτών είναι πρώτον η εξασφάλιση για τη περαιτέρω αμοιβαία οικονομική ανάπτυξη και δεύτερον λόγω του ότι αν λάβουμε υπόψη τόσο την σημερινή οικονομική “ηγεμονία” των Η.Π.Α, όσο και την μελλοντική (άμεση) αύξηση της οικονομικής δύναμης των χωρών Κίνας και Ρωσίας ένας πιθανός εμπορικός πόλεμος μεταξύ αυτών των εταίρων δεν θα έχει παρά δυσμενή και καταστροφικά αποτελέσματα. Όσον αφορά τον πρώτο λόγο η περαιτέρω ενδυνάμωση των οικονομικών σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης παραδείγματος χάρη με τις Η.Π.Α θα βοηθήσει κυρίως στην αμοιβαία αύξηση των εξαγωγών και των εισαγωγών, δηλαδή του εμπορίου λόγω του γεγονότος ότι και οι δύο χώρες αποτελούν την καλύτερη αγορά στις μεταξύ τους εμπορικές σχέσεις. Ακόμα η ενδυνάμωση των σχέσεων θα εξυπηρετήσει και την αμοιβαία αύξηση των Άμεσα Ξένων Επενδύσεων εξαιτίας τόσο του μεγέθους της αμοιβαίας αγοράς (καταναλωτικές προτιμήσεις, διάρθρωση της αγοράς, κατά κεφαλήν εισόδημα κ.α.), τους συντελεστές παραγωγής (εξειδικευμένη εργασία, τεχνολογία) όσο και την αποδοτικότητα (παραγωγικότητα εργασίας). Η Ε.Ε για τις Η.Π.Α είναι η ιστορικά καταλληλότερη σύμμαχος (πολιτικά και οικονομικά) και η Ε.Ε είναι ένα πολιτικό μόρφωμα το οποίο δεν διαθέτει ηγεμονικές αξιώσεις και επιδιώξεις (λόγω εσωτερικής δομικής αδυναμίας) κάτι το οποίο καθιστά την οικονομική συνεργασία των δύο αυτών εταίρων ασφαλής και ισχυρή. Όσον αφορά τις σχέσεις της Ε.Ε και της Ρωσίας μία βαθύτερη συνεργασία θα έχει αμοιβαία οφέλη και για τους δύο εταίρους γιατί η Ρωσία δύναται να αυξήσει τις εξαγωγές ενεργειακών προϊόντων λόγω εγγύτητας (χαμηλότερο κόστος υποδομών), αυξημένης ζήτησης και έλλειψης πολιτικών συγκρούσεων με την Ε.Ε (σε αντιδιαστολή με τις σχέσεις Κίνας και Ρωσίας) και η Ε.Ε δύναται να αυξήσει τις εξαγωγές της στην Ρωσία λόγω αύξησης της αγοραστικής δύναμης των Ρώσων πολιτών. Η αύξηση των ΑΞΕ της Ε.Ε στην Ρωσία θα έχει οφέλη όχι μόνο για την Ένωση (τόνωση της συμμετρικής αλληλεξάρτησης) αλλά και για την Ρωσία (μεταφορά τεχνογνωσίας και γνώσης από

τα ευρωπαϊκά κράτη). Σχετικά με τις σχέσεις της Ε.Ε με την Κίνα αυτό που πρέπει να ειπωθεί είναι ότι με την ολοένα και μεγαλύτερη εμβάθυνση των εμπορικών – οικονομικών σχέσεων θα επιτευχθούν οφέλη και για τους δύο εταίρους γιατί πρώτον στην εσωτερική αγορά της Κίνας ολοένα και αυξάνεται η αγοραστική της δύναμη και αυτό θα έχει ως όφελος την αύξηση των εξαγωγών των υψηλής ειδικεύσεως προϊόντων της Ε.Ε στην Κίνα και αντίθετα αν η Κίνα δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες (απαλοιφή των εμποδίων για την λειτουργία των ξένων επενδύσεων) που να ευνοούν τις ΑΞΕ θα έχει ως αποτέλεσμα την μεταφορά τεχνογνωσίας και γνώσης στην εσωτερική της οικονομία. Όσον αφορά τον δεύτερο λόγο όταν μία χώρα επιλέγει τον υπέρμετρο προστατευτισμό, την οικονομική απομόνωση, την εσωστρέφεια και μέτρα όπως αδικαιολόγητα υψηλούς δασμούς επιδοτήσεις και ποσοστώσεις που εξυπηρετούν μόνο την πολιτική σκοπιμότητα του κράτους και όχι τόσο την οικονομική λειτουργία της αγοράς τότε οι συνέπειες είναι καταστροφικές όχι μόνο για το διεθνές εμπόριο αλλά και για την οικονομία του κράτους επειδή οδηγείται στον απομονωτισμό, στην μείωση των εξαγωγών (λόγω αντιποίνων των άλλων κρατών) και στην μείωση των εισαγωγών (λόγω κρατικών μέτρων – δασμών) και γενικά στον μαρασμό της οικονομίας. Συγκρίνοντας και αξιολογώντας τα μεγέθη και τον ρόλο στην παγκόσμια οικονομία των χωρών Η.Π.Α, Ρωσία και Κίνα, αλλά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης ένας εμπορικός πόλεμος θα έβλαπτε όχι μόνο τις χώρες αυτές, αλλά και ολόκληρο τον κόσμο.

Βάσει του γεγονότος ότι το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και των προαναφερθεισών χωρών διέπεται από έναν ραγδαίο οικονομικό ανταγωνισμό στα πλαίσια της “γεωοικονομίας” για το ποια οικονομική δύναμη θα επικρατήσει στις αγορές και στην παγκόσμια οικονομία (πως δηλαδή θα δημιουργήσουν μεγαλύτερη ασύμμετρη αλληλεξάρτηση προς όφελος της), θα ήταν πρόπον να αναφέρω κατά την προσωπική μου άποψη τι θα πρέπει να κάνει τόσο η Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και η Ελλάδα ώστε να μπορέσουν να βγουν “νικήτριες”. Ο “ακρογωνιαίος λίθος” της υπερδύναμης στο διεθνές σύστημα, είτε αυτή θα παραμείνουν οι Η.Π.Α είτε θα είναι η Κίνα, θα είναι η ευρωστία της οικονομίας. Και αυτό το γεγονός βασίζεται κυρίως στην εξασφάλιση της “πυρηνικής ειρήνης”, δηλαδή στην ύπαρξη των πυρηνικών όπλων που καθιστά τον ευρείας κλίμακας πόλεμο απαγορευτικό. Λόγω της ιδιαίτερης σχέσης που έχει η οικονομική δύναμη με την στρατιωτική – πολιτική δύναμη μίας χώρας (δυνατή οικονομία – υψηλή τεχνολογία – στρατιωτική υπεροχή), σήμερα αλλά και στο μέλλον θα δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην “γεωοικονομία”. Παράδειγμα γεωοικονομικού ανταγωνισμού αποτελεί το παρακάτω απόσπασμα (αφορά κυρίως την ενέργεια): «Έτσι, από τη μια μεριά βλέπει κανείς τη Ρωσία, που θεωρεί ότι έχει παραδοσιακά ζωτικά συμφέροντα στην περιοχή, να προσπαθεί να ελέγξει τόσο την εξόρυξη και την παραγωγή του πετρελαίου της Κασπίας, όσο και τον έλεγχο των πετρελαιοαγωγών που οδηγούν το πετρέλαιο στη Δύση. Από την άλλη μεριά, οι Ηνωμένες Πολιτείες θέλουν να βοηθήσουν τις χώρες της περιοχής να ανεξαρτητοποιηθούν από τη Μόσχα και ουσιαστικά να προσδεθούν στο Δυτικό

άρμα. Η Κίνα, τέλος, διεκδικεί μέρος από τα πετρέλαια της Κεντρικής Ασίας και της Κασπίας, τα οποία της είναι αναγκαία για να διατηρήσει τους σημερινούς υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης στον 21^ο αιώνα.»¹³⁹ Μέσα στην δίνη του οικονομικού ανταγωνισμού η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει και δύναται να ισχυροποιήσει την θέση της και η Ελλάδα ως κράτος μέλος της Ένωσης πρέπει να ακολουθήσει πιστά και οργανωμένα ώστε να βελτιστοποιήσει την θέση της στην Ένωση.

Όσον αφορά την Ε.Ε προσωπικά πιστεύω ότι πρέπει:

- Πρώτον, να επιδιώξει την περαιτέρω ενδυνάμωση των εμπορικών – οικονομικών σχέσεων με τις Η.Π.Α, κυρίως λόγω των κοινών αντιλήψεων (πολιτικών και οικονομικών) που μοιράζονται, λόγω της ιδιαίτερης αμοιβαίας σημασίας που έχει η αγορά τόσο για την Ένωση, όσο και για τις Η.Π.Α και γιατί, αυτοί οι δύο εταίροι αποτελούν και θα συνεχίσουν να αποτελούν τους κυριότερους πυλώνες του διεθνούς εμπορίου.
- Δεύτερον, να κατοχυρώσει όσο το δυνατόν με βάση την εμπορική της διαπραγματευτική δύναμη την σταθερότητα και διαφάνεια στις εμπορικές σχέσεις της κυρίως με την Κίνα και δευτερευόντως με την Ρωσία, το οποίο μπορεί να επιτευχθεί είτε σε διμερές επίπεδο είτε σε πολυμερές επίπεδο (ΠΟΕ) έτσι ώστε να ενισχυθούν τα εμπορικά δίκτυα (εξάλειψη των διοικητικών και γραφειοκρατικών εμποδίων τόσο στην Κίνα όσο και στην Ρωσία) και να διεξάγεται το εμπόριο με πιο ευνοϊκούς όρους.
- Τρίτον, από συντρέχουσα αρμοδιότητα (βάσει του άρθρου 4 της ΣΛΕΕ) η ενέργεια να μεταβεί σε αποκλειστική αρμοδιότητα και αυτό γιατί μία ενιαία φωνή της Ε.Ε στο πεδίο της ενέργειας θα μπορούσε να είναι πιο αποτελεσματική, επειδή παρόλο που είναι δύσκολο έως ακατόρθωτο να επιτευχθεί αυτό το μέτρο λόγω της μεγάλης ετερογένειας των συμφερόντων που έχουν μεταξύ τους τα κράτη – μέλη, εντούτοις μία ενιαία φωνή μπορεί να εξυπηρετήσει καλύτερα τους στόχους της Ε.Ε και συν τοις άλλοις τη διαφοροποίηση των πηγών ενέργειας, την καλύτερη και πιο οργανωμένη αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (πράσινη ανάπτυξη) και τέλος την ελαχιστοποίηση της εξάρτησης από την Ρωσία¹⁴⁰.
- Τέταρτον, να επιδιώξει την αύξηση των ΑΞΕ (Άμεσες Ξένες Επενδύσεις) από και προς τις Η.Π.Α με την μορφή Greenfield πολυεθνικών εταιριών(κυρίως στις Η.Π.Α και όχι στην Κίνα ή την Ρωσία λόγω γραφειοκρατικών εμποδίων) λόγω μεταφοράς κεφαλαίων και τεχνογνωσίας (για παράδειγμα μπορεί το κόστος λειτουργίας του τμήματος έρευνας να είναι χαμηλότερο στο εξωτερικό, η έρευνα πραγματοποιείται πιο καλά στο τόπο παραγωγής του προϊόντος), επίδρασης στην αγορά εργασίας (αύξηση νέων θέσεων εργασίας, αύξηση μισθών) ειδικότερα αν λάβουμε υπόψη και τα μεγάλα ποσοστά

¹³⁹ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Γ. ΠΛΑΤΙΑΣ: ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΓΕΩΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

¹⁴⁰ “Ενέργεια: Δίκαιο, Οικονομία και Πολιτική”, Επιμέλεια Ν. Φαραντούρης σελ. 3 – 16,359 – 381.

ανεργίας τόσο στην Ε.Ε όσο και στις Η.Π.Α και λόγω ότι και οι δύο αυτοί εταίροι έχουν το θεσμικό πλαίσιο που ευνοεί την επιχειρηματικότητα¹⁴¹.

- Πέμπτον, να επιδιώξει να τονώσει τις εξαγωγές υψηλής ειδίκευσης προϊόντων και υπηρεσιών βάσει των οποίων μόνο μπορεί να ανταγωνιστεί την ανερχόμενη οικονομική δύναμη της Κίνας (βάσει του συγκριτικού πλεονεκτήματος η Κίνα θα συνεχίσει την παγκόσμια παραγωγή και διάθεση χαμηλής ειδίκευσης προϊόντων, όμως θα συνεχίσει την ζήτηση υψηλής ειδίκευσης και κεφαλαιουχικών προϊόντων, τομέα τον οποίο έχει συγκριτικό πλεονέκτημα η Ε.Ε¹⁴²). Βάσει της στρατηγικής Europe 2020¹⁴³ ιδιαίτερη βάση πρέπει να δοθεί στην επιχειρηματικότητα, στην καινοτομία και στην εκπαίδευση και στην αξιοποίηση των συστημάτων πληροφόρησης και επικοινωνίας. Εξαιτίας της διασύνδεσης της τεχνολογίας και της καινοτομίας με την ανάπτυξη των εξαγωγών της Ε.Ε, η Ένωση θα πρέπει να δημιουργήσει τις πολιτικές εκείνες που θα δίδουν κίνητρα στα κράτη – μέλη να ακολουθήσουν πιστά και οργανωμένα τους στόχους για ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και καινοτομίας. Παράδειγμα μπορεί να αποτελέσει ένα συγχρηματοδοτούμενο (η Ένωση και τα κράτη – μέλη) πρόγραμμα συνεργασίας πανευρωπαϊκών πανεπιστημίων για έρευνα πάνω σε πεδία π.χ. πληροφορικής. Μία ισχυρή θέση στους κλάδους υψηλής τεχνολογίας είναι κρίσιμη για το ρυθμό τεχνολογικής προόδου του συνόλου της οικονομίας¹⁴⁴.

- Έκτον, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να εξασφαλίσει την πολιτική της συνοχή και να αποκρούσει κάθε πιθανότητα διάλυσης της.

Όσον αφορά την Ελλάδα προσωπικά πιστεύω ότι θα πρέπει:

- Πρώτον, να δημιουργήσει το κατάλληλο εκείνο οικονομικό – πολιτικό θεσμικό πλαίσιο που να αφορά την αποτελεσματική καταπολέμηση της γραφειοκρατίας, την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, τους κανόνες ανταγωνισμού, την δημιουργία ενός σταθερού φορολογικού συστήματος και γενικά ενός πλαισίου που να απομακρύνει και να διαχωρίζει την κρατική – κομματική εξουσία με την ιδιωτική επιχειρηματικότητα. Η δημιουργία ενός κατάλληλου θεσμικού πλαισίου δεν θα βοηθήσει μόνο στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας βάσει του οποίου θα επέλθει αύξηση της παραγωγής, αλλά θα βοηθήσει και στην ουσιαστική μεταστροφή του διεθνούς κλίματος για την Ελλάδα. Ουσιαστικό ρόλο στην διαμόρφωση ενός καινούργιου θεσμικού πλαισίου έχει η πολιτική βούληση, που με την κατάλληλη και ουσιαστική παρέμβαση και βοήθεια της Ένωσης θα μπορέσει να αποδειχθεί αποτελεσματικότερη.

---

¹⁴¹ “Εισαγωγή στο διεθνές μάντζμεντ”, Π. Παπαγεωργίου σελ. 183 - 197

¹⁴² China’s Economic Rise and Asian-Pasific Security, Dr Hanns Guenther Hilpert, December 2005

¹⁴³ World Economic Forum Geneva The Europe 2020 Competitiveness Report: Building a More Competitive Europe, 2012 Edition

¹⁴⁴ “Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική” Ρ Krugman Μ Obstfeld σελ. 394 - 398

- Δεύτερον, βάσει του ισχυρού εμπορικού στόλου να επιδιώξει την μεγιστοποίηση του ελληνικού ρόλου στην αγορά του υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) και πετρελαίου, μιας και η ταχύτατη διείσδυση του υγροποιημένου φυσικού αερίου έχει ενισχύσει το ρόλο των αγορών άμεσης παράδοσης (spot markets) στην αγορά ενέργειας. Η Ελλάδα με τον εμπορικό της στόλο μπορεί να αποτελέσει τον κύριο διαμετακομιστή ενεργειακών φορτίων και να κυριαρχήσει στις αγορές άμεσης παράδοσης με την προϋπόθεση να ενισχυθεί ο σταθμός της Ρεβυθούσας.
- Τρίτον, να επιδιώξει την προσέλκυση ΑΞΕ κυρίως από τις Η.Π.Α και από τα μέλη – κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (όχι τόσο από τις χώρες Κίνα και Ρωσία λόγω πολιτικών επιδιώξεων) κυρίως λόγω για να επιτευχθεί η μεταφορά τεχνογνωσίας, η καταπολέμηση της ανεργίας και την αξιοποίηση του σχετικά ειδικευμένου εργατικού προσωπικού που έχει η Ελλάδα. Βασική προϋπόθεση βέβαια αποτελεί η δημιουργία ενός επενδυτικού κλίματος που να ευνοεί την προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Αν λάβουμε υπόψη τις δεσμεύσεις που επιβάλλει η Νομισματική Ένωση στην Ελλάδα (μη έχουσα την ελευθερία υποτίμησης του νομίσματος και δημιουργία ρευστότητας ώστε να παρέχει δάνεια στις επιχειρήσεις) ένας από τους τρόπους που μπορεί να τονωθεί η επιχειρηματικότητα και να μειωθεί η ανεργία στην Ελλάδα είναι η προσέλκυση ΑΞΕ.
- Τέταρτον, να τονώσει τις εξαγωγές της (η Ελλάδα έχει σοβαρό ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο, για παράδειγμα -2.072,1εκ. ευρώ το 1^οτριμ. του 2012¹⁴⁵) μέσω καινοτομίας και τεχνολογίας και στα προϊόντα (γεωργικά) και στις υπηρεσίες (τουρισμό). Η Ελλάδα όπως προανέφερα δεν δύναται να υποτιμήσει το νόμισμα της έτσι ώστε να καταστήσει τις εξαγωγές της πιο αποτελεσματικές. Βάσει αυτού του γεγονότος η διέξοδος ώστε να πετύχει καλύτερευση του εμπορικού της ισοζυγίου είναι να ειδικευτεί σε προϊόντα υψηλής ειδίκευσης. Για παράδειγμα ο τουρισμός τον οποίο θα πρέπει να ειδικευτεί η Ελλάδα θα πρέπει να είναι “υψηλών προδιαγραφών” με ποιοτικές υποδομές που να μπορεί να προσελκύσει περισσότερους τουρίστες τόσο από τα κράτη – μέλη της Ένωσης όσο και τουρίστες από τις Η.Π.Α, την Κίνα και την Ρωσία, μιας και εξαιρουμένων των Η.Π.Α, στις χώρες Κίνα και Ρωσία δημιουργείται μία εύρωστη οικονομική τάξη που θα μπορεί να ανταποκριθεί στην προσφορά υψηλού επιπέδου παροχών. Μόνο με αυτό τον τρόπο η Ελλάδα θα μπορέσει για παράδειγμα να ανταγωνιστεί την Τουρκία της οποίας ο τουρισμός βρίσκεται σε ανοδική πορεία λόγω φθηνών τιμών. Θα πρέπει η Ελλάδα ακόμα, να αναπτύξει το μεταποιητικό – βιομηχανικό τομέα βασισμένο όχι τόσο στο φθινό εργατικό δυναμικό (μπορεί να γίνει χρήση βέβαια των ανειδίκευτων μεταναστών που παραμένουν στην Ελλάδα), αλλά

¹⁴⁵ <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Statistics/externalsector/balance/commercial>.

στο ειδικευμένο εργατικό δυναμικό, στην καινοτομία και στην επιχειρηματικότητα.

Εν κατακλείδι, λαμβάνοντας υπόψη τις προοπτικές για το άμεσο μέλλον¹⁴⁶ (μέχρι το έτος 2020) που θέλει την Κίνα να έχει ξεπεράσει τις ΗΠΑ, μέχρι το 2020 η Ρωσία να κατατάσσεται σε υψηλότερη θέση από τη Γερμανία στην πρώτη δεκάδα των ισχυρότερων οικονομιών, οι Η.Π.Α να παραμένουν ως μία από τις ισχυρότερες οικονομίες στον κόσμο αλλά με καθοδική πορεία, γίνεται ολοένα και ισχυρότερη η ανάγκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση να παραμείνει μία από τις ισχυρότερες οικονομίες και η Ελλάδα να μεταβεί σε μία πορεία ανάκαμψης της οικονομίας της (μόνο με την αύξηση της παραγωγής θα μπορέσει να καταστεί εφικτό), μιας και στο άμεσο μέλλον το κρίσιμο σημείο για την πορεία της Ε.Ε και της Ελλάδος θα είναι η συνεκτικότητα της Ένωσης γιατί κανένα μεμονωμένο ευρωπαϊκό κράτος δεν θα είναι άξιο να επιβιώσει στον οικονομικό ανταγωνισμό (ανυπέρβλητες διαφορές στους παραγωγικούς συντελεστές, που μόνο ως σύνολο η Ε.Ε μπορεί να εξισορροπήσει τις χώρες Η.Π.Α, Κίνα και Ρωσία) και όσον αφορά την Ελλάδα, μόνο μέσω της Ένωσης μπορεί να “επιβιώσει” γιατί παρόλο τις αστοχίες που έχουν παρατηρηθεί, η Ένωση είναι το μόνο περιφερειακό πολιτικό – οικονομικό μόρφωμα το οποίο διακατέχεται από δημοκρατικούς και αντί – ηγεμονικούς θεσμούς.

❖ ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Κλείνοντας, το σημείο που θα πρέπει να επισημανθεί είναι, ότι σε ένα κόσμο που αλλάζει ραγδαία, νέες δυνάμεις εμφανίζονται στο προσκήνιο που η δυναμική τους πορεία προδιαγράφεται ανοδική, νέες αγορές δημιουργούνται και γενικά ένα νέο διεθνές οικονομικό σύστημα που αμφισβητεί την οικονομική πρωτοκαθεδρία των Η.Π.Α ενέχει για την Ευρωπαϊκή Ένωση νέες προκλήσεις, ευκαιρίες και κινδύνους. Η Ε.Ε θα πρέπει να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα της (ενίσχυση της τεχνολογίας – καινοτομίας στους τομείς των προϊόντων και των υπηρεσιών), να διατηρήσει την πολιτική της συνοχή στις βάσεις της αλληλεγγύης των κρατών μελών, της προσαρμοστικότητας στις νέες οικονομικές συνθήκες (παραδείγματος χάρη, χρήση φθηνού εργατικού δυναμικού από εισροές μεταναστών μέσω της μορφής της κυκλικής μετανάστευσης) και της δημοκρατίας (στην λειτουργία των θεσμών της),

¹⁴⁶ *Euromonitor International from IMF, International Financial Statistics and World Economic Outlook*
<http://blog.euromonitor.com/2010/07/special-report-top-10-largest-economies-in-2020.html>

όσο αυτό φυσικά είναι εφικτό για ένα περιφερειακό σύστημα όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση. Θα πρέπει ακόμη να ισχυροποιήσει τους εμπορικούς – οικονομικούς δεσμούς με τις Κίνα, Ρωσία και Η.Π.Α δημιουργώντας ένα πλαίσιο λειτουργίας “δίκαιου” εμπορίου, βάσει διμερών ή πολυμερών συμφωνιών, κάνοντας χρήση η Ε.Ε του ρόλου που έχει στην διεθνή εμπορική διπλωματία και της οικονομικής της ισχύς, λόγω του ότι τόσο η Ένωση όσο και οι χώρες γνωρίζουν ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την ενδυνάμωση των οικονομιών τους είναι μία στενότερη, βαθύτερη και πιο ισχυρή συνεργασία μεταξύ τους. Η Ελλάδα τέλος θα πρέπει να μεταβεί σε διαρθρωτικές αλλαγές ώστε να μπορέσει να γίνει πιο ανταγωνιστική, να αποκτήσει εξωστρέφεια η οικονομία της, να αξιοποιήσει με το βέλτιστο τρόπο τους πόρους που διαθέτει (κυρίως αξιοποίηση της καινοτομίας στην επιχειρηματικότητα) ώστε να αυξήσει την παραγωγή της και να ισχυροποιήσει την θέση της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εν κατακλείδι, αυτό που πρέπει να γίνει αντιληπτό είναι ότι αν υποθέσουμε ότι η Ε.Ε και η Ελλάδα συνάμα θα πρέπει να επιλέξουν ένα είδος στρατηγικής με το οποίο θα είναι ανταγωνιστικές, θα πρέπει να επιλέξουν τη στρατηγική της διαφοροποίησης, ώστε να μπορέσουν να αποκτήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα με προϊόντα μεγαλύτερης αξίας έναντι των εταίρων, με προϊόντα που είναι δύσκολο να αντιγραφθούν ή να υποκατασταθούν, με υπεροχή στην ποιότητα και με τεχνολογικές καινοτομίες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:

Διαγράμματα¹⁴⁷ που αφορούν πρώτον τους οικονομικούς δείκτες των Η.Π.Α όπως το κατά κεφαλήν εισόδημα, την παραγωγικότητα, την ανεργία, όπως και πίνακες που αφορούν το εμπόριο (εισαγωγές και εξαγωγές) μεταξύ της Ε.Ε και των Η.Π.Α και τις επενδύσεις:

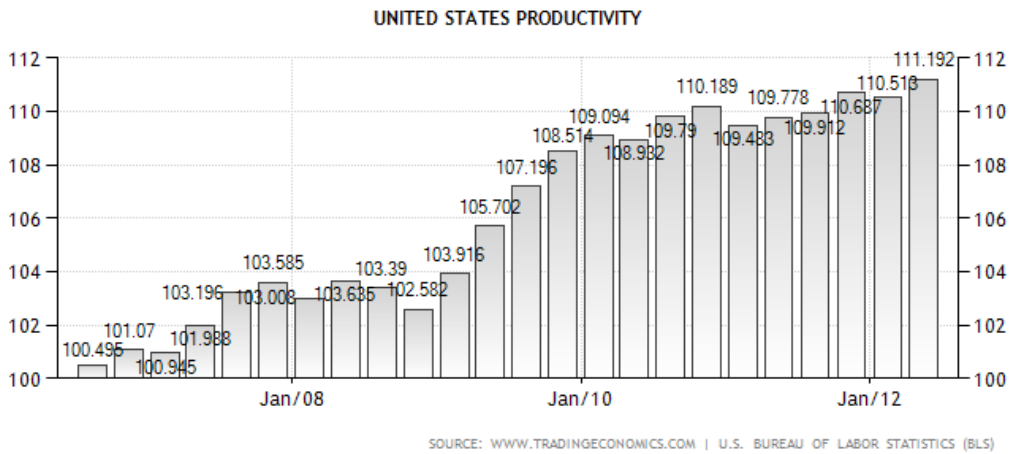
1)

¹⁴⁷ www.tradingeconomics.com, UNITED STATES 21-Mar-12
EU BILATERAL TRADE AND TRADE WITH THE WORLD DG TRADE

2)

3)

4)

5)

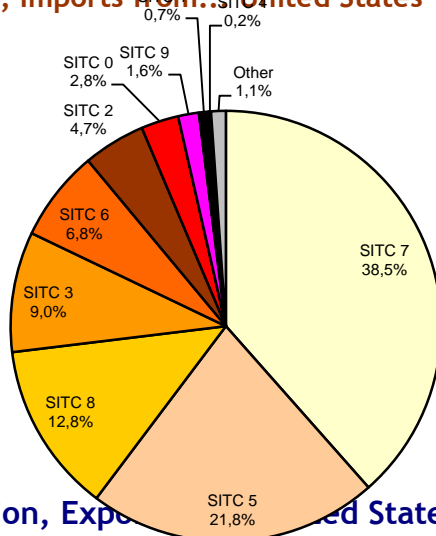

6)

European Union, Imports from... United States

SITC Codes	SITC Sections	Value (Millions of euro)	Share of Total (%)	Share of total EU Imports
TOTAL		184.141	100,0%	10,9%
SITC 7	Machinery and transport equipment	70.846	38,5%	16,2%
SITC 5	Chemicals and related prod, n.e.s.	40.131	21,8%	26,3%
SITC 8	Miscellaneous manufactured articles	23.579	12,8%	11,0%
SITC 3	Mineral fuels, lubricants and related materials	16.628	9,0%	3,4%
SITC 6	Manufactured goods classified chiefly by material	12.610	6,8%	6,9%
SITC 2	Crude materials, inedible, except fuels	8.598	4,7%	11,2%
SITC 0	Food and live animals	5.188	2,8%	6,2%
SITC 9	Commodities and transactions n.c.e.	2.867	1,6%	9,6%
SITC 1	Beverages and tobacco	1.367	0,7%	19,4%
SITC 4	Animal and vegetable oils, fats and waxes	295	0,2%	3,4%

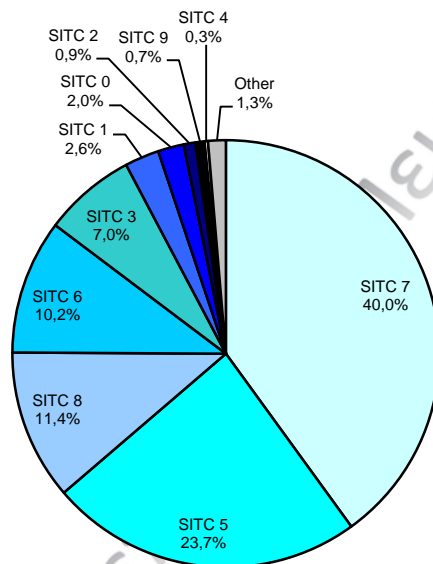
European Union, Imports from... United States

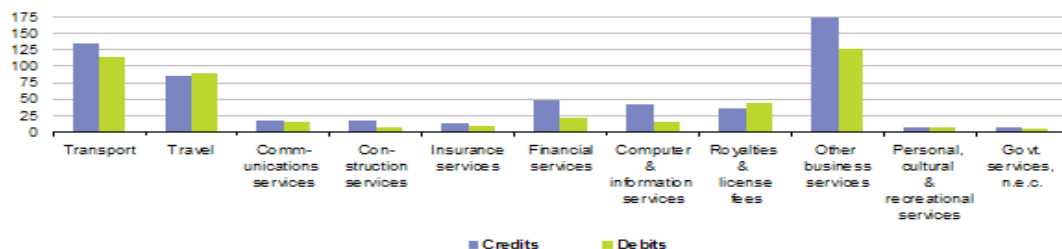
European Union, Exports to... United States

SITC Codes	SITC Sections	Value (millions of euro)	Share of Total (%)	Share of total EU Exports
TOTAL		260.567	100,0%	17,0%
SITC 7	Machinery and transport equipment	104.249	40,0%	16,1%
SITC 5	Chemicals and related prod, n.e.s.	61.781	23,7%	24,4%
SITC 8	Miscellaneous manufactured articles	29.631	11,4%	18,8%
SITC 6	Manufactured goods classified chiefly by material	26.549	10,2%	13,6%
SITC 3	Mineral fuels, lubricants and related materials	18.205	7,0%	18,5%
SITC 1	Beverages and tobacco	6.773	2,6%	27,0%
SITC 0	Food and live animals	5.134	2,0%	8,1%
SITC 2	Crude materials, inedible, except fuels	2.294	0,9%	5,6%
SITC 9	Commodities and transactions n.c.e.	1.796	0,7%	4,1%
SITC 4	Animal and vegetable oils, fats and waxes	665	0,3%	17,2%

European Union, Exports to... United States

7) Extra-EU trade in services, by main categories

(1) Provisional.

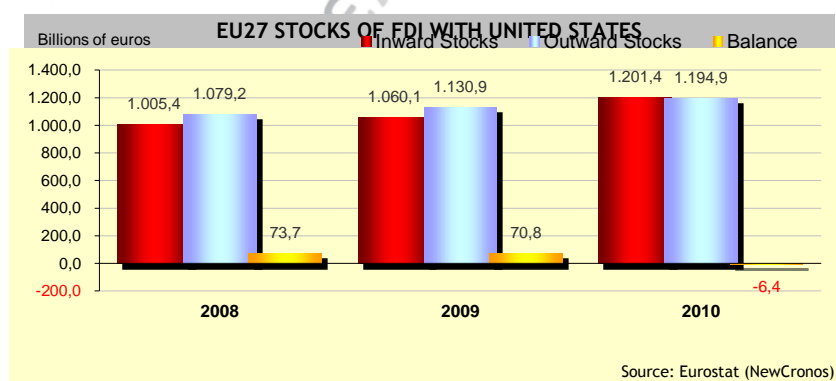
Source: Eurostat (online data code: bop_its_det)

8) EU -USA Balance of Payments:

United States	Euro Area exports to			Euro Area imports from			Trade balance	
	Jan-May 11	Jan-May 12	Growth	Jan-May 11	Jan-May 12	Growth	Jan-May 11	Jan-May 12
	82.4 billion euro	91.2 billion euro	11%	59.8 billion euro	63.8 billion euro	7%	22.6	27.4

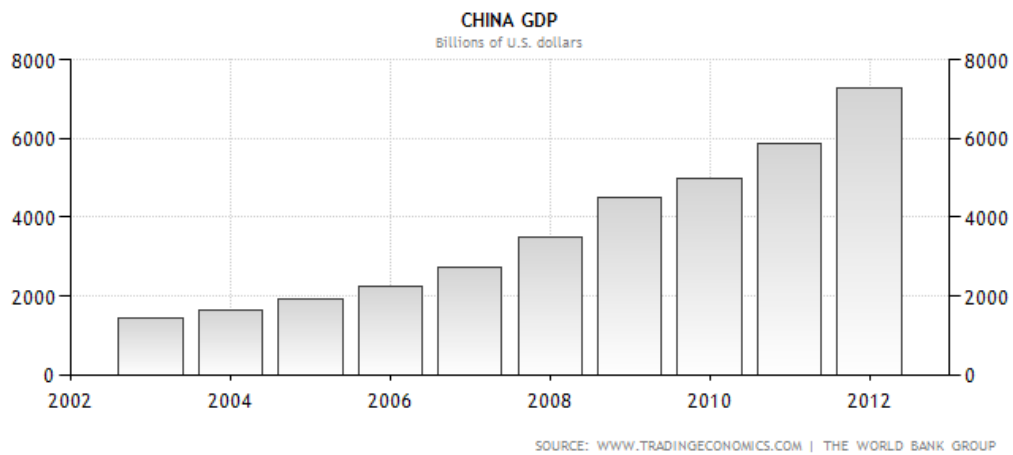
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/6-17082012-AP/EN/6-17082012-AP-EN.PDF

9)

Διαγράμματα¹⁴⁸ που αφορούν πρώτον τους οικονομικούς δείκτες της Κίνας όπως το κατά κεφαλήν εισόδημα, τις εξαγωγές και τις εισαγωγές και την ανεργία, όπως και πίνακες που αφορούν το εμπόριο μεταξύ της Ε.Ε και της Κίνας:

10)

11)

¹⁴⁸ www.tradingeconomics.com, CHINA 21-Mar-12
EU BILATERAL TRADE AND TRADE WITH THE WORLD DG TRADE

12)

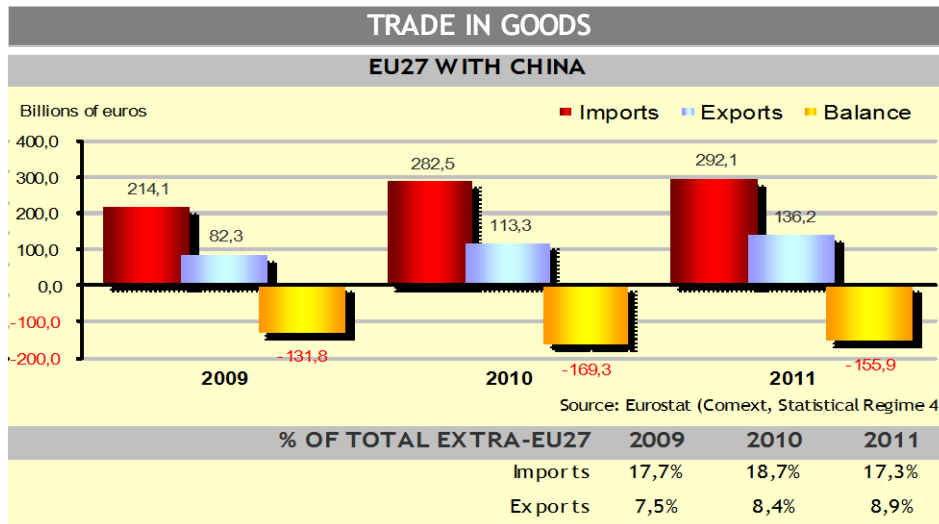
13)

14)

15)

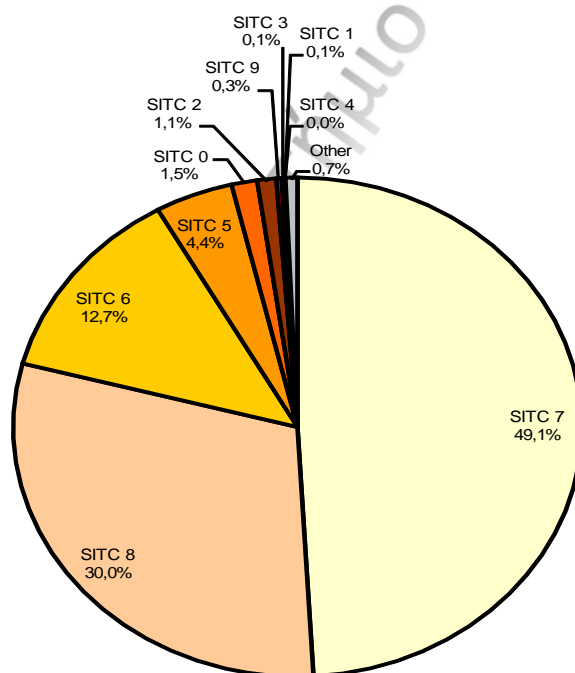
Πανεπιστήμιο Πειραιώς

16)

European Union, Imports from... China

SITC Codes	SITC Sections	Value (Millions of euro)	Share of Total (%)	Share of total EU Imports
TOTAL		292.071	100,0%	17,3%
SITC 7	Machinery and transport equipment	143.432	49,1%	32,7%
SITC 8	Miscellaneous manufactured articles	87.608	30,0%	40,8%
SITC 6	Manufactured goods classified chiefly by material	37.166	12,7%	20,2%
SITC 5	Chemicals and related prod, n.e.s.	12.956	4,4%	8,5%
SITC 0	Food and live animals	4.254	1,5%	5,1%
SITC 2	Crude materials, inedible, except fuels	3.182	1,1%	4,1%
SITC 9	Commodities and transactions n.c.e.	888	0,3%	3,0%
SITC 3	Mineral fuels, lubricants and related materials	376	0,1%	0,1%
SITC 1	Beverages and tobacco	165	0,1%	2,3%
SITC 4	Animal and vegetable oils, fats and waxes	54	0,0%	0,6%

European Union, Imports from... China

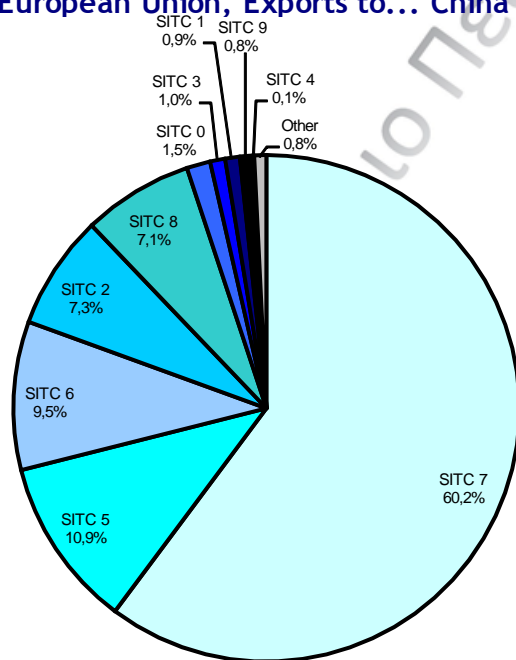

17)

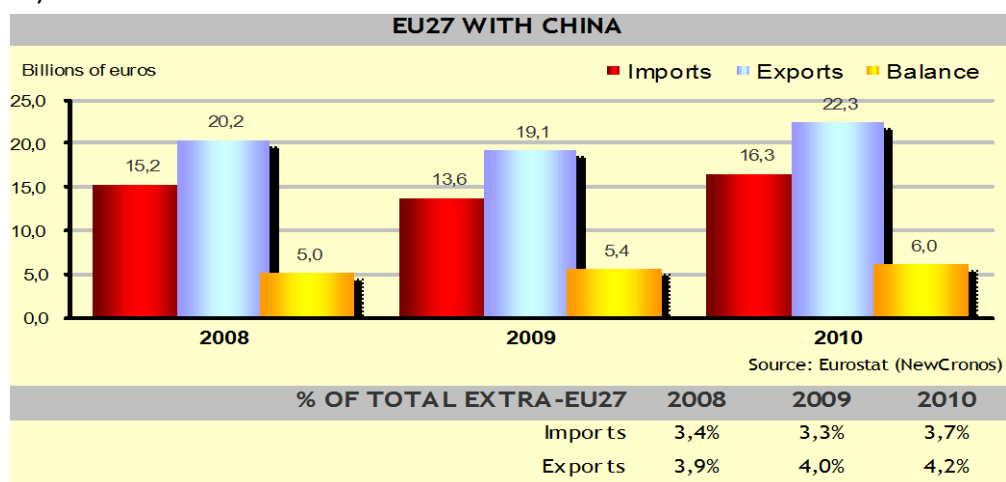
European Union, Exports to... China

SITC Codes	SITC Sections	Value (millions of euro)	Share of Total (%)	Share of total EU Exports
TOTAL		136.217	100,0%	8,9%
SITC 7	Machinery and transport equipment	82.020	60,2%	12,7%
SITC 5	Chemicals and related prod, n.e.s.	14.798	10,9%	5,8%
SITC 6	Manufactured goods classified chiefly by material	12.906	9,5%	6,6%
SITC 2	Crude materials, inedible, except fuels	9.950	7,3%	24,3%
SITC 8	Miscellaneous manufactured articles	9.612	7,1%	6,1%
SITC 0	Food and live animals	2.053	1,5%	3,2%
SITC 3	Mineral fuels, lubricants and related materials	1.307	1,0%	1,3%
SITC 1	Beverages and tobacco	1.278	0,9%	5,1%
SITC 9	Commodities and transactions n.c.e.	1.102	0,8%	2,5%
SITC 4	Animal and vegetable oils, fats and waxes	137	0,1%	3,5%

European Union, Exports to... China

18) TRADE IN COMMERCIAL SERVICES (SERVICES EXCLUDING "GOVERNMENT SERVICES")

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Διαγράμματα¹⁴⁹ που αφορούν πρώτον τους οικονομικούς δείκτες της Ρωσίας όπως το κατά κεφαλήν εισόδημα, τις εξαγωγές και τις εισαγωγές και την ανεργία, όπως και πίνακες που αφορούν το εμπόριο (εισαγωγές και εξαγωγές) μεταξύ της Ε.Ε και της Ρωσίας και τις επενδύσεις:

19)

20)

¹⁴⁹ www.tradingeconomics.com, RUSSIA 21-Mar-12

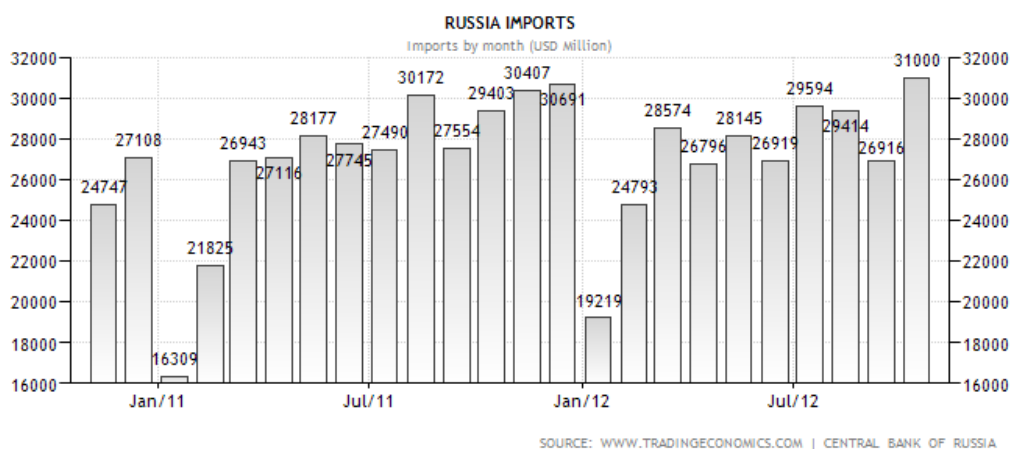
21)

22)

23)

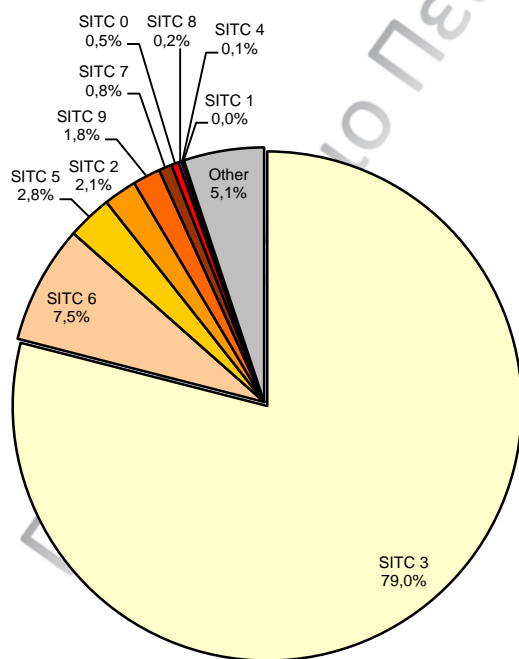

24)

European Union, Imports from... Russia

SITC Codes	SITC Sections	Value (Millions of euro)	Share of Total (%)	Share of total EU Imports
TOTAL		198.178	100,0%	11,8%
SITC 3	Mineral fuels, lubricants and related materials	156.550	79,0%	32,2%
SITC 6	Manufactured goods classified chiefly by material	14.916	7,5%	8,1%
SITC 5	Chemicals and related prod, n.e.s.	5.643	2,8%	3,7%
SITC 2	Crude materials, inedible, except fuels	4.169	2,1%	5,4%
SITC 9	Commodities and transactions n.c.e.	3.481	1,8%	11,6%
SITC 7	Machinery and transport equipment	1.662	0,8%	0,4%
SITC 0	Food and live animals	932	0,5%	1,1%
SITC 8	Miscellaneous manufactured articles	401	0,2%	0,2%
SITC 4	Animal and vegetable oils, fats and waxes	244	0,1%	2,8%
SITC 1	Beverages and tobacco	64	0,0%	0,9%

European Union, Imports from... Russia

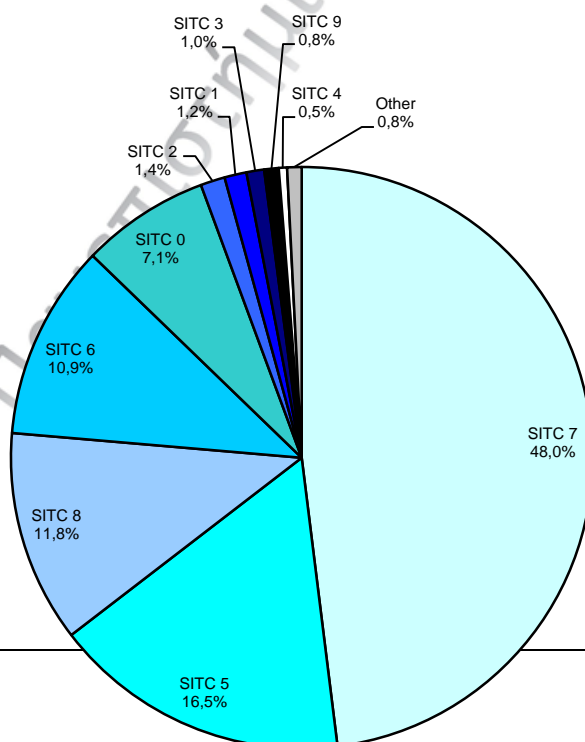

25)

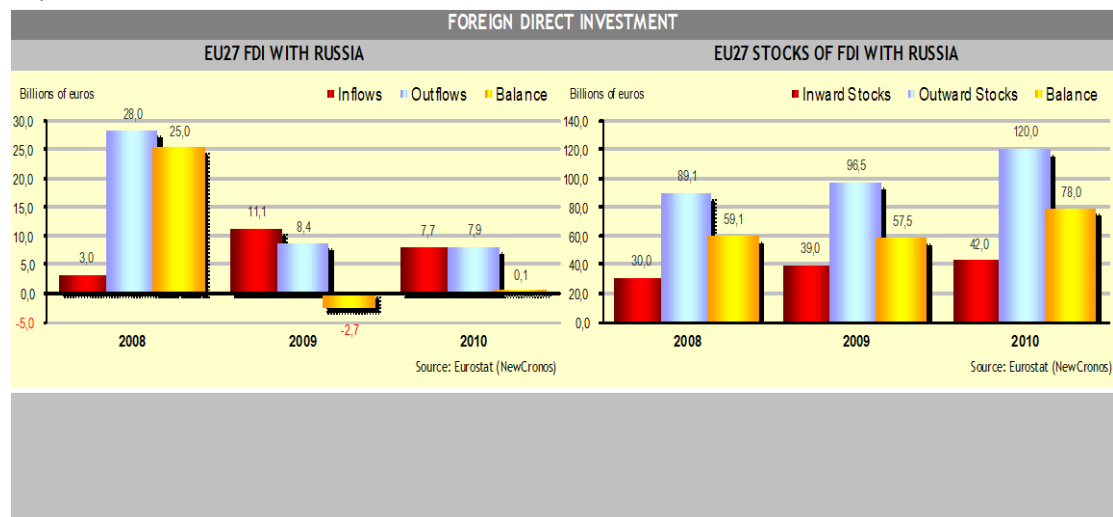
European Union, Exports to... Russia

SITC Codes	SITC Sections	Value (millions of euro)	Share of Total (%)	Share of total EU Exports
TOTAL		108.449	100,0%	7,1%
SITC 7	Machinery and transport equipment	52.090	48,0%	8,0%
SITC 5	Chemicals and related prod, n.e.s.	17.929	16,5%	7,1%
SITC 8	Miscellaneous manufactured articles	12.791	11,8%	8,1%
SITC 6	Manufactured goods classified chiefly by material	11.789	10,9%	6,0%
SITC 0	Food and live animals	7.743	7,1%	12,2%
SITC 2	Crude materials, inedible, except fuels	1.471	1,4%	3,6%
SITC 1	Beverages and tobacco	1.330	1,2%	5,3%
SITC 3	Mineral fuels, lubricants and related materials	1.066	1,0%	1,1%
SITC 9	Commodities and transactions n.c.e.	871	0,8%	2,0%
SITC 4	Animal and vegetable oils, fats and waxes	499	0,5%	12,9%

European Union, Exports to... Russia

26)

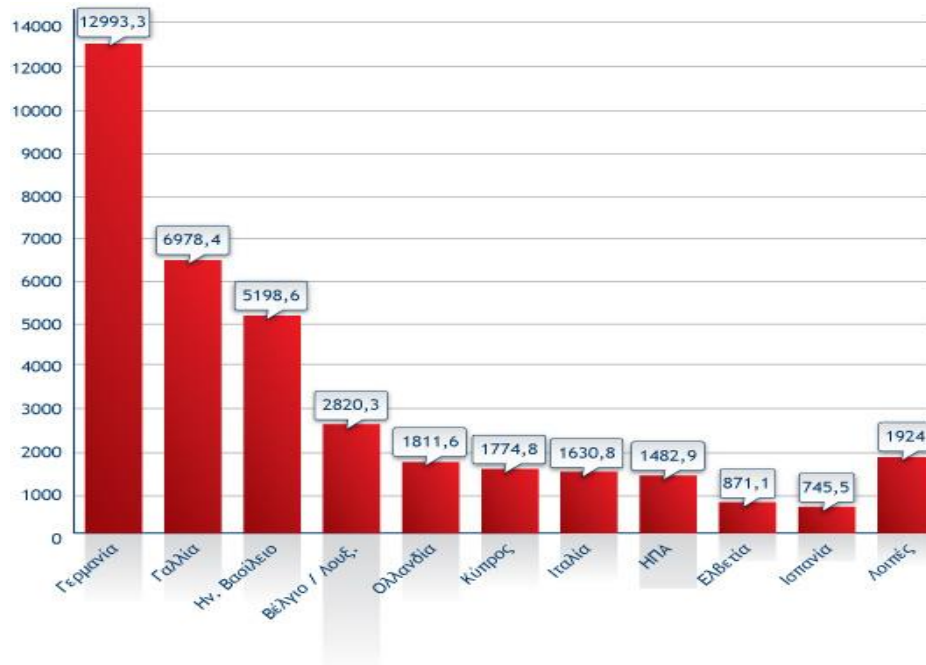

27) Διμερείς Εμπορικές Ροές Ελλάδος-ΗΠΑ, Εμπορικό Ισοζύγιο και Τάσεις, 2010-1ο εξ. 2012

ποσά σε χιλ. δολ. ΗΠΑ

	2010	2011	1ο εξ. 2012
Ελληνικές Εξαγωγές	797,507	864,734	548,535
Εισαγωγές από ΗΠΑ	1,106,800	1,083,440	450,630
Εμπορικό Ισοζύγιο	309,293	218,706	-97,905

28)

Πανεπιστήμιο

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Ahearn R, *“Trade Conflict and the U.S.-European Union Economic Relationship”*, July 2006, (<http://fpc.state.gov/documents/organization/71826.pdf>)

Banks M, *“Trade disputes threaten to dominate EU-China summit”*, September 2012 (<http://www.theparliament.com>)

Bodansky D, *“Climate Change: Top 10 Precepts for U.S. Foreign Policy U.S. Global Leadership: An Initiative of the Climate Policy Program at RFF”*, January 2009, (<http://www.rff.org/RFF/Documents/IB%2009-01.pdf>)

Böttcher B, Deutsch K, *“From free trade to deep Integration: Outlook on economic relations between the EU and US”*, Deutsche Bank Research, April 18 2007 (<http://www.dbresearch.com>)

Cooper W, CRS Report for Congress, *“EU-U.S. Economic Ties: Framework, Scope and Magnitude”*, April 15 2005 (<http://fpc.state.gov>)

Davies P, *“China eases taxes for foreign companies”*, July 2012 (<http://www.ft.com>)

Dura G, *“The EU and its member states: pursuing diverse interests in the CIS region”*, CASE – Center for Social and Economic Research on behalf of CASE Network, 2008 (<http://www.efsp.eu>)

Echandi R, *“Outward Foreign Direct Investment to the Natural Resource Sectors by Global Public Investors from Emerging Economies: Trends, Causes, Effects”*, World Trade Institute, September 2011, (<http://www.wti.org>)

Euromonitor, *International Financial Statistics and World Economic Outlook “Top 10 largest economies in 2020”*, July 2010 (<http://blog.euromonitor.com/2010/07/special-report-top-10-largest-economies-in-2020.html>)

European Commission, European Commission staff working document - Directorate-General for Economic and Financial Affairs: *“European Economic Forecast”*, Spring 2012, EUROPEAN ECONOMY 1/2012, (<http://ec.europa.eu>)

European Commission, *“Trade, Growth and World Affairs Trade policy as a core component of the EU’S 2020 STRATEGY”*, November 2010, (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2010/november/tradoc_146955.pdf)

European Commission, *“Bilateral relations - Countries and regions – China, USA, Russia”*, December 2009, (http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/united-states/#_reports)

European Commission, *DIRECTORATE-GENERAL FOR EXTERNAL POLICIES OF THE UNION, “EU-China Trade Relations”*, July 2011,

(<http://www.europarl.europa.eu/committees/en/studiesdownload.html?languageDocument=EN&file=48592>)

European Commission, *“EU and US boost economic partnership”*, November 2011, (<http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=757>)

European Commission, *“Trade and Investment Barriers, Report 2012, EU enforcement agenda to break down barriers to trade: Engaging our strategic economic partners on improved market access”*, 21/2/2012, (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/february/tradoc_149143.pdf),

European Commission, *“Trade - Industrial goods - Electronics”*, Sep 2012 (<http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/economic-sectors/industrial-goods/electronics>)

European Council on Foreign Relations *“Russia”*, European Foreign Policy Scorecard, 2012, (<http://www.ecfr.eu/scorecard/2012/Russia>)

Eurostat, *“Euro area international trade in goods surplus of 14.9 bn euro”*, August 2012, (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/6-17082012-AP/EN/6-17082012-AP-EN.PDF)

Eurostat, *“Russia-EU - basic statistical indicators”*, December 2011, (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Russia-EU_-_basic_statistical_indicators)

European Union, *“Concrete cooperation projects under the EC-China Energy Dialogue”*, October 2010, (http://ec.europa.eu/energy/international/bilateral_cooperation/china/doc/concrete_cooperation_projects_ec_china_energy_dialogue.pdf)

European Union, *“EU-Russia common spaces progress report 2010”*, March 2011, (http://eeas.europa.eu/russia/docs/commonsplaces_prog_report_2010_en.pdf)

European Union, *“EU-Russia Summit”*, December 2011, (http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-11-915_en.htm)

European Union - EU-China summit Brussels, *“EU Relations with China”*, September 2012, (http://eeas.europa.eu/china/summit/summit_docs/20120920_factsheet_en.pdf)

European Union, *“Interim Report to Leaders from the Co-Chairs, EU-U.S. High Level Working Group on Jobs and Growth”*, June 2012, (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/june/tradoc_149557.pdf)

European Union, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, *“European Commission Working with China on the environment The role of the European Commission”*, 2009 (<http://ec.europa.eu/environment/ecolabel>)

European Union, Note by Directorate-General for Trade of the European Commission, *“Non-Tariff Measures in EU-US Trade and Investment – An Economic Analysis Highlights of the study”*, December 2009, (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/december/tradoc_145612.pdf)

European Union, *“Quarterly Flash Note”*, TAC COFM from Thomson One and FDI Markets, A platform maintained by TAC for the European Commission/DG Trade, in consortium with

- AETS, *China Obs FDI Monitor*, May 2012,
(http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/july/tradoc_149783.pdf)
- European Union, "TEC - Sector Specific Statements", December 2010,
(http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2011/january/tradoc_147173.pdf)
- European Union, Summaries of EU legislation, "A stronger partnership to deliver market access", 16/04/2008
(http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11021_el.htm)
- European Union, Summaries of EU legislation, "Partnership and Cooperation Agreements (PCAs): Russia, Eastern Europe, the Southern Caucasus and Central Asia", 29/09/2010
(http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/eastern_europe_and_central_asia/r17002_en.htm)
- Ernst & Young's 2012 attractiveness survey Russia, "Positioned for growth",
([http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/RAS_2012/\\$FILE/RAS.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/RAS_2012/$FILE/RAS.pdf)), 2012
- Forsberg T, Seppo A, "Power without influence? The EU and trade disputes with Russia"
September 2008, University of Latvia
- Hilpert H, "China's Economic Rise and Asian-Pacific Security", December 2005
(<http://www.swp-berlin.org>)
- Jackson J, "U.S. Direct Investment Abroad: Trends and Current Issues" October 2012,
(<http://www.fas.org/sgp/crs/misc/RS21118.pdf>)
- Johnson M, "Second Prize US-EU Trade Disputes: Their causes, resolution and prevention"
(<http://www.eui.eu/RSCAS/Research/Transatlantic/Johnson.pdf>)
- Lai H, Niquet V, Parello-Plesner J, Directorate -General for external policies of the EU, "The EU and China: strategic partners or global rivals?", August 2012,
(<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/studies.do?language=EN>)
- Lowe P, Director General European Commission – Energy, "EU –Russia Energy Relations",
(http://ec.europa.eu/energy/international/russia/doc/20120329_pl_presentation_ep_eu_russia-clean.pdf)
- Xiaotong Z, PhD thesis in the ULB, "The EU's Trade Relations with China (1975-2008): A Linkage Power at Work?", April 2010 (http://theses.ulb.ac.be/ETD-db/collection/available/ULBetd-04222010-231143/unrestricted/Presentation_Linkage_Power_EU_China_Trade_Relations.pdf)
- Thompson M, "European FDI into China slows", 14/05/2012
(<http://www.fdiintelligence.com/Trend-Tracker/European-FDI-into-China-slows>)
- United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) "World Investment Report 2012", July 2012, (http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2012_embargoed_en.pdf)
- USA, Office of The United States Trade Representative, "European Union"
(<http://www.ustr.gov/countries-regions/europe-middle-east/europe/european-union>)
- Vita A, Coninck H, McLaren J, Cochran J, Energy research Centre of the Netherlands (ECN) - National Renewable Energy Laboratory (NREL), "A climate for collaboration Analysis of US

and EU lessons and opportunities in energy and climate policy”, November 2009, (<http://www.nrel.gov/docs/fy10osti/46420.pdf>)

World Economic Forum (Geneva): “The Europe 2020 Competitiveness Report: Building a More Competitive Europe”, 2012 Edition, (<http://www3.weforum.org>)

WTO NEWS: 2001 PRESS RELEASES Press/243, “WTO successfully concludes negotiations on China's entry”, September 2001, (http://www.wto.org/english/news_e/pres01_e/pr243_e.htm)

Zhang H, Yang Z, Van Den Bulcke D, “Euro-China Investment Report 2011-2012, The European landscape of Chinese enterprises: An analysis of corporate and entrepreneurial firms and the role of the ethnic communities”, 2012, (http://www.antwerpmanagementschool.be/media/294010/report_exec_summ_english.pdf)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Αγιομυργιανάκης Γ, Βλάσσης Μ, Thompson Η, “Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις”, Εκδόσεις Rosili, 2006

Ευρωπαϊκή Ένωση, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ, ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΤΟΜΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ: “Άρθρο 2, Άρθρο 294 (πρώην άρθρο 251 της ΣΕΚ)”, 30/3/2010

Καλαϊτζόγλου Α, Φάρος Δ, Energia.gr (άρθρο), “Διμερής Συνεργασία Έρευνας και Τεχνολογίας Ελλάδας- Κίνας 2012-2014”, 28 Φεβρουαρίου 2012

Παπαγεωργίου Π, “Εισαγωγή στο διεθνές μάνατζμεντ”, Εκδόσεις Σταμούλη, 1990

Πλατιάς Α, (άρθρο) “ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΓΕΩΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ”

Υπουργείο Εξωτερικών Ελλάδος – Γενική Γραμματεία Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων, “Ενημερωτικό Σημείωμα Διμερών Οικονομικών Σχέσεων Ελλάδος-Ρωσίας”, Β2 Δ/νση Οικονομικών Σχέσεων με χώρες Βαλκανικής, Ρωσία και λοιπές χώρες ΚΑΚ, παρακολούθησης ΟΣΕΠ και ΠΑΙ, Απρίλιος 2012

Υπουργείο Εξωτερικών Ελλάδος – Γενική Γραμματεία Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων “Διμερές Εμπόριο ΕΛΛΑΔΟΣ – ΡΩΣΙΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ κατά το έτος 2011” (rad3DB45Dimeres Emporio 2011), Μαΐου 2012

Υπουργείο Εξωτερικών Ελλάδος – Γενική Γραμματεία Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων “Διμερές Εμπόριο” (rad82E32GR-USA--BilateralTrade_1Sem2012) Αύγουστος 2012.

Υπουργείο Εξωτερικών Ελλάδος – Γενική Γραμματεία Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων “Διμερές Θεσμικό Πλαίσιο Ελλάδος με χώρες Ασίας”, Β5 Δ/νση - Οικονομικών σχέσεων με χώρες Κεντρικής & Νότιας Αμερικής, Υποσαχαρικής Αφρικής και Ασίας, , 22/02/2013

Υπουργείο Εξωτερικών Ελλάδος – Γενική Γραμματεία Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων, “Διμερές Θεσμικό Πλαίσιο Ελλάδος με χώρες Β. Αμερικής, Ωκεανίας, Ιαπωνίας, Ελβετίας, ΕΕ

& ΕΟΧ.", Β4 Δ/νση - Οικονομικών σχέσεων με χώρες Ευρωπαϊκής Ένωσης, Β. Αμερικής, ΕΟΧ, Ωκεανίας, Ιαπωνίας και Ελβετίας, 22/02/2013

Υπουργείο Εξωτερικών Ελλάδος – Γενική Γραμματεία Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων
"Θεσμικό Πλαίσιο με χώρες ΚΑΚ", Β2 Δ/νση - Οικονομικών σχέσεων με χώρες Βαλκανικής, Ρωσίας και λοιπές χώρες ΚΑΚ, 22/02/2013

Υπουργείο Εξωτερικών Ελλάδος – Γενική Γραμματεία Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων,
ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΟ ΠΕΚΙΝΟ: ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ
ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ "Ετήσια Έκθεση 2011 για την Οικονομία της Λ.Δ. Κίνας και τις Διμερείς
Οικονομικές & Εμπορικές Σχέσεις Ελλάδας – Λ.Δ. Κίνας", Ιούνιος 2012

Φαραντούρης Ν, "Ενέργεια: Δίκαιο, Οικονομία και Πολιτική", Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
2012

Invest in Greece Agency, "Ξένες Άμεσες Επενδύσεις", (<http://www.investingreece.gov.gr>)

Krugman P, Obstfeld M, "Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική", Εκδόσεις Κριτική, 2002

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ:

<http://europa.eu/index_el.htm>

<<http://www.census.gov>>

<<http://www.tradingeconomics.com>>

<<http://www.wto.org/>>

<<http://agora.mfa.gr/>>

<<http://www.worldbank.org/>>